İMGE

KÜLTÜR SANAT DERGİSİ
AĞUSTOS EYLÜL SAYI 2

DÜNDEN BUGÜNE BUGÜNDEN YARINA
ROMANA DAİR

YAŞAM GÜNEŞİ

"ROMANI BEN TANIM OLARAK ÇOK GENEL BİR DEĞERLENDİRMEYLE, BİR DÜZENİN BÜTÜN EKONOMİK, SOSYAL, KÜLTÜREL DAYANAKLARIYLA ÇÖZÜLÜŞE BAŞLAMASIYLA BİRLİKTE YENİ BİR TANESİNİN YÜKSELME İHTİYACININ ORTAYA ÇIKTIĞI VE ONUN EYLEMİNİN DE ÇARPICI BİR BİÇİMDE KENDİNİ DAYATTIĞI BİR DÖNEMİN EBEDİ ESERİ OLARAK DEĞERLENDİRİYORUM"

"ÖRNEĞİN ÇOK İYİ BİLDİĞİMİZ BİR EVLİYA ÇELEBİ'NİN 'SEYAHATNAMESİ' BİR ROMAN DİZİSİ GİBİDİR...ÖRNEĞİN 'BİN BİR GECE MASALLARI', 'KEREM İLE ASLI', 'LEYLA İLE MECNUN' GİBİ YAPITLAR BİLE ROMAN ŞAHESERLERİDİR...VE BİR ÇOK TÜRK ROMANCISININ NEREDEYSE HİÇ BİR İLİŞKİSİ YOKMUŞ GİBİ BUNLARI HEP GÖZARDI ETMESİNE VE HEP BATI ÖYKÜ VE ROMAN YAZARLARINA ÖYKÜNMELERİNE HAYRET EDİYORUM."

"HİÇ ŞÜPHESİZ KÜRDİSTAN'DA DEVRİMCİ ROMAN TASLAĞINI GELİŞTİRİRKEN, BAŞKA ULUSLARIN DENEYLERİNDEN YARARLANMAK ÖNEM TAŞIR. ÖZELLİKLE TEMEL DEVRİMLERİ YAPMIŞ OLAN BİR FRANSIZ ROMAN GERÇEĞİNDE VİCTOR HÜGO, BALZAC VB. BÜYÜK ROMANCILAR YİNE RUS ROMAN GERÇEĞİ VE HATTA İSLAM DEVRİMİNİN DOĞUŞ DÖNEMİNDEKİ BAZI ÇIKIŞLAR VARDIR. FRANSIZ DEVRİMİYLE FRANSIZ ROMANININ BAĞLANTISI KURULUR. YİNE RUS DEVRİMİYLE TOLSTOY, DOSTOYVESKİ, ÇERNİŞEVSKİ, GORKİ VB. İLE İLİŞKİSİ NEDİR; BUNLAR DEVRİMİN HANGİ AŞAMASINDA VE NE TÜR ÜRÜNLERLE DEVRİME KATKIDA BULUNMUŞLARDIR? İSLAM DEVİRİMİNİN BAZI TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR? ÖZELLİKLE DAHA SONRA NASIL GERİCİLEŞMİŞ, TUTUCULUĞA DÖNÜŞMÜŞ VE TEMEL BAZI KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİ NASIL ORTAYA ÇIKARMIŞTIR? NASIL BİR AİLE, NASIL BİR KADIN-ERKEK TİPİNİ ORTAYA ÇIKARMIŞTIR? ORTADOĞU TOPLUM GERÇEĞİNDE BUNLAR GÖZÖNÜNE GETİREBİLİNİR. TABİKİ KÜRDİSTAN ROMANI KENDİ SOMUT GERÇEĞİNİN DE BİRAZ BENZERSİZ OLDUĞUNU GÖZÖNÜNE GETİRMEK DURUMUNDADIR. KÜRT TOPLUMSAL ÖZELLİKLERİ, YAŞADIĞI TARİHTEN ÖTÜRÜ DİĞER TOPLUMLARA ÇOK AZ BENZER. DOLAYISIYLA ORJİNALLİĞİ ÇOK İYİ GÖZÖNÜNE GETİRMEK GEREKİR."

"BURADA ELE ALINABİLECEK ÜÇ-BEŞ TİP AYNI ZAMANDA TARİHSEL-TOPLUMSAL GERÇEKLİĞİN ÇÖZÜMLENMESİNE YOL AÇAR. BİR KAÇ TİPİN HANGİ GERİ TARİHİN VE BU TARİHİN HANGİ TOPLUMSAL İLİŞKİLERİNİ TEMSİL ETTİĞİNİ İYİ ÇÖZÜMLER, İYİ GÖZLEMLER, İYİ ELEŞTİRİR, YENİDEN KURAR. BUNU NE KADAR DERİNLİK, NE KADAR GÜZELLİK NE KADAR SANATÇILIKLA ELE ALIRSA, O DENLİ SAĞLAM BİR ESER ORTAYA ÇIKAR. ARTIK BU SANATÇININ GÜCÜNE BAĞLIDIR. BİRAZ HAYALİNİ KONUŞTURUR. YANİ BİLİMDEN ZİYADE BURADA HAYALLERİNİ KONUŞTURMASI, İSTEMLERİNİ, ÖZLEMLERİNİ, TUTKULARINI DİLE GETİRMESİ SÖZKONUSUDUR. NEYE KARŞIYIM, NEYİ İSTİYORUM, NEYİ YIKMALIYIM, NEYİ YAPMALIYIM, NE ÇİRKİNDİR, NE GÜZELDİR; NE YAŞANILMAZ, NE YAŞANILIR; NE KABUL EDİLİR, NE REDDEDİLİR; NE TERCİHİMDİR, NE TERCİHİM DEĞİLDİR SORULARINI ÇOK AÇIK SORAR VE KESİN CEVAPLAR VERİR. VERECEĞİ CEVAPTA BÜTÜN TOPLUMUN GENELİNİ BAĞLAYACAKTIR. İŞTE GELİŞTİRMEK İSTEDİĞİMİZ ROMAN TASLAĞI DA BU SORULAR ETRAFINDA AZ ÇOK ORTAYA ÇIKMAK DURUMUNDADIR."

"HER NE KADAR ŞİİRLE, MÜZİKLE, RESİMLE DEVRİM GERÇEKLEŞTİRİLEMİYORSA DA ONU EN ÖZLÜ GELİŞTİRMEYE ROMANIN KATKI SUNACAĞI DA ŞÜPHESİZDİR."

Bursa Çevresinde Yayınlanıyor

Eylül 2000 : Sayı-2

1 - Sunu 2
2 - Sanatın kaynağı barıştır 3
3 - Gentleman'ın tanımı 7
4 - Zamana dair 8
5 - Zaman (şiir) 11
6 - Deyrülzafaran 12
7 - Nartlar 14
8 - Bir yaşam, bir onur tarihi 15 Ağustos 18
9 - Hêsrên min zîl dan 22
10- "Gezgör, işte bunun şiirini yazabilir misin?" 23
11- Yaşam Güneşi'nden 27
12- Dönüş (şiir) 28
13- Sonu olmayan bir başlangıçtır 15 Ağustos 29
14- Hasankeyf'e mektup 31
15- Kültür kıyımı 33
16- Zagroslar 38
17- Sertav Çiya'ya mektup 41
18- Yayla adamı 45
19- Biro 46
20- Yeni kitaplarımız 47
21- Altın Kupa 48
22- Güneş Adasına mektup 50
23- Mahpushaneciye öğütler 51
24- Hayata dair (mizah) 54
25- Sokakta düşler görüyor çocuk 55

Yeniden Merhaba,

"**Güneş Adası**,ruhunun ve yüreğinin derinliklerinde gezinen arayış içerisindeki insanın Güneşe yaptığı yolculuktur."

Her sayımız yeni bir durak, her çıkışımız yeni bir merhaba, her selamlayışımız yeni bir yaratıcılık olacaktır bundan sonra...

Kültür-sanat dergisi olduğumuzu iddia ediyoruz! Politika, ideoloji, bilim ve felsefe kerhen de olsa tekrarı kabul edebilir ama sanat tekrarı asla kabullenemez. Çünkü hiçbir tekrar sanat olamaz. Sanat başlangıcı ve sonu olmayan yaratıcılıktır. **Güneş Adası** yaratıcı olduğu kadar sanatsal, insanımızı ruhsal, duygusal ve bilimsel olarak güzelleştirdiği kadar estetikseldir.

İlk sayımızın sunusunun son satırında "Herkesi Güneşin ışıklarında yıkanmaya ve Güneş Adası'nda soluklanan bir renk, bir mısra, bir ezgi olmaya çağırıyoruz." diye yazmıştık. İlk sayımızdan bugüne daha iyi anladık ki, Güneşimizin ışığıyla yoğruldukça kendi rengimizi bulacağız. Kendi öykümüzü, kendi şiirimizi, denememizi, kendi ezgilerimizden türkülerimizi dillendirebileceğiz.

Güneşimizin ışıklarıyla yıkanabildik mi?

İkinci sayımızda gizlidir sorumuzun cevabı. Çünkü içerikteki renkler, mısralar, ezgiler, ritimler, bilinç ışığı taşıyan yazılar, resimler, tanıtımların tamamen bizlerin, hepimizin yüreğinin,duygusunun ve ruhunun rengi, dili, ezgisi ve resmidir. Bu derginin sanatının yaratıcılığında hepimiz varız. Hepimiz bu derginin sanatındayız, neysek, nasılsak bu derginin satırlarında, mısralarında, yazılarında ve resimlerinde saklıyız.

İnanıyoruz ki,son sayfaya gelip arka kapağı kapatırken o sayfadaki çocuklar gibi daha yeni ufuklarda, daha yeni yollara, daha yeni bir hayata doğru yelken açacağız. Şimdikini geride bırakmadan, omuzlarımızda taşıyarak yeni bir yaratıcılığa doğru çocuksu heyecanla adım atacağız. Şimdiden bu heyecanı tüm arkadaşlarda hissediyor, aynı heyecanla daha güçlü bir çalışma için Güneş ışıklarında daha güçlü yoğrulmaya hazırlanıyoruz.

SANATIN KAYNAĞI BARIŞTIR

Hasan KILIÇ/Hüseyin SARI

Bozulan ekonomi, siyasal yapı, alt-üst olan duygular, parçalanan toplumsal ilişkiler, göçler, sürgünler, zindanlar, dağlar, yakılan-yıkılan köyler-kentler, sakat kalan insanlar, hapis yatan tutuklular, şehitler ve gaziler... Bu savaşın tablosudur.

Barış, böylesi bir savaş sonrasında toplumun, mevcut gerçeklikten yeniden yaratılış düzeninin kendisidir. Barışla sanatın özdeşleştiği gerçeklik budur. Gerçekliğin yeniden yaratılması eyleminin bütününü ifade eder sanat. Sanat yarıtıcılık ve yapıcılık yönüyle özünde barışçıldır. Bütün sanatçılar barışı savunur: İnsan onuru, şerefi ve varlığı, inkar ve tehdit altına alınmadığı sürece, hiçbir sanatçı, savaşı savunamaz. Onurlu ve şerefli bir yaşam için savaşın zorunlu olduğu halde bile sanatçı savaşı, onurlu ve özgür bir barış için savunur. Sanatını da bunun ışığında gerçekleştirir. Büyük sanatçının farkı da budur.

Sanatın konusu insandır; insan-toplum, doğa, çevre, nesne ilişkisidir; insanın kendi kendisiyle ilişkisini de konu edinir sanat. Ama asla insana karşı yıkıcılığı, soykırımı, inkarcılığı, işkenceyi, onursuzluğu kabullenmez. Sanatçı köle insanı da sindirmez. Hep yüceltmeyi amaçlar. Yücelten büyük sanat durup dururken kendiliğinden ortaya çıkmaz. Tarihte büyük sanatsal çıkışlar, büyük toplumsal alt-üst oluşlarla mümkündür. Mısır Pramitleri'nin yapıları Ramses döneminde, köle isyanları, iç savaşlar, Hitit Savaşları dönemine rastlar.

Restorasyonu çağında edebiyat halk dilinde söyleyişler savaş üzerinde toplanılır ve dünya edebiyatında ilk olarak bu dönemde görülür. Antik Yunan sanatı da, destanlar, heykelcilik, şehir sanatı ve tragedyanın doğuşu ve sitelerdeki köle isyanları, site savaşları sonrasına denk gelir. Rönesans sanatının gelişimi Avrupa'daki köylülerin burjuva öncülüğünde feodalizme karşı yüzyıllara varan isyanların akabinde doğar. 17-18. yüzyıl Avrupa devrimleri sonrasının büyük sanatları; Rusya'da 19. yüzyılın ilk çeyreğinde köylü savaşları sonrası 19. yüzyılın ortalarında Dostoyevski, Tolstoy, Çernişevski'nin sanatı doğar. Ekim Devrimi, Şolohovlar, Gorkiler gibi devrim sanatçılarını ortaya çıkarır. Her yükseliş sonrası büyük sanat çıkışlarına tanık olunur. Bunlar olmadan yeni toplum ve onun insanını yaratma zordur.

Dikkat edilirse sanat insanın köleliğine, düşürülmüşlüğüne karşı, insanı yüceltmek için mücadele eder. Savaşta da aynı çaba sahibi olunsa da, savaş döneminde toplum ve bireyler tüm enerilerini, emeklerini ve zamanlarını savaş alır. Sanatın gelişimi güçleşir. Hiç olmaz değil. Savaş sanatları da vardır. Ancak, tarihsel örneklerde de görüldüğü gibi sanatın etkileyici gücü ve onun gerçek sanatçıları savaş sonrasında, toplumsal barış dönemlerinde daha çok ortaya çıkmaktadır. Demek ki sanatla barış ilişkisi ekin ile toprağın ilişkisine benzer. Fırtınada, karda, boranda, tarlada tohum yeşermesi mucizevidir. Savaş sanatları da mucize cinsinden olmuştur.

Sanatın tarlası barıştır. Tohumun yeşerdiği toprak toplumsal barışlardır. Yeşertmek ışık ise, toplumsal ruh, bilinç, kültür ve eğitim düzeyidir. Eğitimsiz, bilinçsiz, kültürsüz bir toplumun sanatı olabilir mi? Hangi tarihte, eğitimsiz, kültürsüz, bilinçsiz bireyler ya da toplumun büyük sanat eserleri yarattığı görülmüştür. En azından tarihte yoktur. Toplumsal bilinçlenme, eğitim ve kültürel gelişim, ekonomik rahatlama ancak barışçıl toplumlarda olur ve belirli eğitsel, ideoloik, kültürel kurumlarıyla sürekli faaliyetlerle geliştirilebilinir.

Savaş içinde ancak zor-bela savaş eğitimini yapabilir. Gündelik

faaliyetler, ilişkiler, üretim faaliyetleri savaş gerçekliğine göre düzenlenir. Tüm zaman ve olanaklar daha çok savaşa harcanır. Savaş büyük bir ulusal, sınıfsal bilinçlenmeyi yaratır. Bu barış için büyük bir kaynaktır. Zaten sanatın kaynağı da bilinçtir. Sanatın yaratıcılığı, bilinçle olur, nitelikli eserler böyle gelişebilir.

Barışçıl ortamlar bilinçli, kültürlü, sanatsal düzey kazanan bireyler, topluluklar ve toplumlar kesinlikle barışçıldır.

Dinlerin barışçıl olmasını sanatla olan ilişkilerinde aramak gerekir. Dinin barışçıl olmasının düşünce yanı olsa da, imgesel ve manevi yönü çokça gelişkindir. Dinin yayılması daha çok ilahilerin gücüyle gelişmiştir. Sanatsallığı ifade eden bu yan, dinin barışçıl olmasının önemli yönünü teşkil eder. Sanatta zorlayıcılık yoktur. Sanatçı, bilimci özelliğine sahiptir. Ve genelde barışçıldır. Faşizan ve şovenist ideolojiden etkilenmiş sanatçılar dışında hiçbir sanatçı kolay kolay savaştan yana olmaz. Sanatçının hümanizm yanı daha gelişkindir. Her zaman gerçek insancıl olanı yaşam gerçekliğinde yaratarak topluma taşırır. Ama uygun toplum bireyi yaratır. Sanatta işlenen gerçekler, bir sınıfın, ulusun hatta bunları da aşan tüm insanlığın değeridir. İnsanı yüceltme, onurlandırmak içindir. Bundan dolayıdır ki, şiir, müzik, resim, tiyatro, film vb. insanlık arasında özgün olduğu kadar evrensel bir dil olarak da karşımıza çıkar. Sanatın insanlar arasındaki barışçıl ve birleştirici gücü onun evrensel özelliklerinin oluşundandır. İnsanlığın, halkların dili olan sanat onların ortak değerlerini ifade eder. Bir eser toplumsal dönemin gerçekliğini kendisinde somutlaştırması herkesin bir yönünü barındırdığı için, etrafında bireyleri, halkları, sınıfları bazı yönleriyle bir araya getirebilmiştir. Sanatçının hümanistliği kin, öfke, intikam duyguları yerine barışçıl duyguların geliştirilmesini sağlar. Gerici, çirkin ve lanetlenmesi gereken bireyin topluma, insani olana yabancı, özgür gelişiminin önündeki örgütlere ve anlayışlara karşıdır. Sanat mücadelesini şiddetin diliyle değil, sanatın diliyle yürütür. Mizahla alay eder, maskelerini düşürür. Gerçeklerini ortaya koyar. Özgür olan, gelişen, insanlığa yararlı olan, gelecek vaadeden olgu ve dinamikler mevcut haliyle ne kadar zayıf olursa olsun, sanat onları destekler. Yani insanlara, toplumlara yaşamın, beğenilmesi için yaşamdaki güzellikleri açığa çıkarır. Ruhsal, duyusal, manevi ortamı hazırlar, yeninin özsuyu olmasını sağlar. Dolayısıyla ilkel denebilecek gerici şiddet kullanmaz. Barışçıl toplumsal zeminde yeninin doğal, evrensel gelişimine katkı sunar. Farklı kültürlerin, inançların, ekonomik-politik-ideolojik olarak ortak özellikleri fazla olmayan insanların manevi özlemlerine cevap olarak bir melodiyle, manzara resmiyle ya da bir olayın tasviriyle duyguları etkileyip ortak payda da buluşturabilir. Sanatın bu özelliği barışa hizmet edebileceği gibi; moralli, coşkulu bir toplumun yaratılmasında önemli bir rol oynayabilir. Zaten sanatçının da görevi, içinde yaşadığı toplumun sorunlarını sanatlaştırarak gerçekleri doğru temelde vermesidir. Yaşanılmazı yaşanılır kılmaktır. Varolan çelişkileri çözümleyerek, ortak paydaları sürekli öne çıkarıp karşılıklı temelde sahiplenmesi için ortak değerler sağlamaktır, toplumsal gelişmede ve barışta böyle rol oynar. Ortak duyguyu geliştirdikçe kardeşlik, birliği pekiştirebilir. Bu ciddi sanatçıların işidir. Sanatçının görevi alışagelmiş, herkesin gördüğü, yapabildiği biçimiyle yapmak değildir. Aksine gerçekleri olması gereken biçimiyle işleyip yaşamsallaştırmasıdır, barışın koşullarını yaratıp gerçekleştirmesini sağlamaktır. Kendi cephesinden buna karşılık vererek, halklar arasında barışın önündeki engellerin kaldırılmasını sağlar. Bu engelleri aşabildiği ölçüde ruhları fethedebilir. Ruhları fethedebildiği ölçüde halklar arasında bir köprü olabilir. Marx, "İnsanın müzikal duygusunun ancak ilk önce müzik uyandırır" der. İnsandaki birlikte yaşam ve barışçıl duyguları sanatçı

ancak sanatının büyüleyiciliğiyle kişilerde uyandırabilir. Sanatıyla bu temelde vermek istediği gerçeği kavratabilir. Bu anlamıyla, yaratıcı-birleştirici bir sanatçı, düşünce adamı ve bir ruh bilimcisidir. Sanat ve sanatçının önemi toplum ve bireyler üzerindeki etkileri bilindiği için, faşizm ve oligarşi sanat düşmanı olmasına karşın, amaçlarını, sanat ve sanatçılarıyla topluma taşırır. Düşüncelerinin altyapısını kendi sanatçılarıyla yaratmaya çalışır.

Tarihte özellikle faşist ve totaliter rejimlerde bunları görmek mümkündür. Faşizm, toplumda amaçlarını gerçekleştirebilmek için başta, varolan barışçıl halk sanatı ve onun sanatçılarını tasfiye ederek, onlardan doğan boşluğu kendi sanat ve sanatçılarıyla doldurur. Toplumu sanatıyla özünden boşaltır. Temel insani değerlerden uzaklaştırabildiği ölçüde kendini topluma yedirerek kabul ettirir. Sanatsız yaşanılmayacağı çok iyi bilinir. Bunun için, gerçek sanatın yaşama koşullarını ortadan kaldırır ve sanatını topluma tek seçenek olarak sunar. Ve toplumu bu temelde biçimlendirmeye çalışır.

Almanya'da faşizm işe bir yönüyle de sanat alanından başladı. Sanatın geneline el attığı gibi müziğe müdahalesi daha fazla olmuştur. Çünkü o dönemde atonal, caz gibi müziğin toplumdaki etkinliği çok fazladır. Bu müziğin kendi etrafındaki kitleleri yönlendirmesideki rolünden dolayı tasfiye edilir. Sinema alanında da yapılan aşk-müzikal, macera, savaş ve polisiye filmleriyle ırkçılık topluma özümsetilir. Almanya'da uygulanan bu politikalar Türkiye için de geçerlidir.

Türklerin Anadolu'ya ilk gelişi, sonrasında Osmanlı döneminde sanatçılar ve sanat eserleri vardır. Mezopotamya ve Anadolu'nun her karışında tarihte bir sanat kesiti bulmak mümkündür. Anlatılan söylence, destan, türkü ve okunan şiirler, oynanan folklürler canlılığını korur. Bu canlılık cumhuriyetle birlikte kesintiye uğrar. Avrupa'da tersine burjuvazinin gelişmesiyle büyük sanatsal patlamalara tanık olunurken, neden cumhuriyet dönemi sanatı gelişemedi? Çünkü cumhuriyeti ele geçiren oligarşik güçler demokratikleşmeyerek, anti-demokratik yönetimle halklara karşı 70 yıldır, ilan edilmemiş gizli savaş yürüttü. Herşey bu gizli savaşa göre düzenlendi ve yasaklandı. Özgür eğitim, bilim, örgütlenme yapılamadı. Kültürel kimlikler yasaklandı. Anadolu ve Mezopotamya'da sanatın ve sanatçının kaynağı kurutuldu. Alabildiğine toplum çoraklaştırıldı. Ortaya çıkan toplumsal ilişkiler bunalımlı, bilinçsiz ve korkunç yıkıcılığa eğilimli, yaratıcılıktan, özgürlük bilincinden yoksun ve arabesk kültür ortaya çıkartılıp, çoraklaşma ortamında koru insan yaratıldı. Çarpık toplumsal ilişkilerin ortaya çıkmasında oligarşinin yarattığı sanatsızlığın etkisinin belirleyiciliği yadsınamaz.

Kürt sanatına hiç imkan verilmedi. Çünkü Kürt tarihi savaş tarihidir. Barışsız, sonuçsuz yenilgili isyandır Mezopotamya'da tarih. Kürdün kendine has bilincinin gelişimi vardır. Kurumlarını, eğitimini, kültürel gelişimini sağlayacağı barış, istikrar, huzur ve örgütlenme ortamı olmadı. Sürekli şiddet ve asimilasyonla sanatın gelişimi engellendi. Çok kısa geçiş dönemleri olan 10. ve 12. yüzyılda Feqi Teyran, Melle-i Ciziri gibi sanatçılar çıktı. Daha sonra 16. yüzyılda Osmanlı'yla uzlaşma döneminde Ehmedê Xanê gibi sanatçı ve sanat eserleri ortaya çıktı. Bu dönemde yaşanan savaşların azalması ve kısmen yasakların hafiflediği dönemdir. Sonrası cumhuriyet dönemi kimlik, kültür, dili tamamen yasaklar. Asimilasyoncu, soykırım egemendir. Bırakalım sanatı, canını korumak bile büyük bir başarıdır. Kürde, Ağrı'nın zirvesinde kefen biçilmiştir. Bu ölüm ve kefen ancak bu yasak ve asimilasyoncu uygulamalar 15 Ağustos Atılımı'yla aşılabilmiştir. İlk defa Kürt tarihinde dirilişin ağıtları, marşları, şiirleri, öyküleri ve roman denemeleri bu dönemde geliştirilmiştir. Başarılı direniş kahramanlığı olmayan bir halkın sanatı olmaz ve tarihte de görülmemiştir. Güçlü sanatçıların çıkmaması, inkarcı uygulamalar altında bitirilmiş, başkalaştırılmış

gerçeğin ifadesidir. Büyük bir direnişle ancak bu coğrafyada sanatçı, yarı uykulu, biraz utangaç düzeyde gözlerini dünyaya açabilmiştir. Başka türlü sanat ve sanatçı bu uygulamalar altında yaşam hakkı bulamaz. Bu büyük tarihsel direniş hem sanatı, hem de sanatçısını eksik de olsa direnişle tarih sahnesine çıkarmıştır. Bu devrimsel gelişmeyle yarattığı imkanlar, barışın mücadelesiyle ve sanatıyla rolünü oynamanın vakti gelmiştir.

Şimdi barış zamanıdır. Büyük alt-üst oluşların sanatı da büyük olur. Büyük savaş yapan toplumların duyguları, ruhları ve maneviyatları da büyüktür. Üstelik Kürt insanı barış savaşıyla bilinç, kültür kazanmıştır. Duyguları, ruhu özgürleşmiştir. İşlenmemiş büyük sanatın potansiyelidir. Bütün devrimsel gelişmeler sonrası olduğu gibi, bu dönem Kürt sanatının eşsiz doğuşuna tanıklık edebilir. Devrimin büyük kazanımlarını sanatsal temelde doğru değerlendirme sorunudur. Türkiye toplumu ve hatta dünyanın bile sanatımıza ilgisi vardır. Zayıf da olsa amatörlük ve yetersizliklere rağmen ilk Kürt filmi olan Ax ve Güneşe Yolculuk'a muazzam bir ilgi gösterilmiştir. Bunun daha da nitelikli ve çok yönlü geliştirmek gerekli. 21. yüzyıl, sanatın, giderek daha fazla önem kazanması da düşünülürse, ortak vatan esprisiyle yeniden toplumun inşaasında sanat daha da önem kazanacaktır. İlk defa iki halkın gerçek sanatı yaratması stratejimizle yaşam bulacaktır.

Fakat bu sıradanlık ve kendiliğinden olmaz. Kaldı ki sanat kesinlikle sıradanlığı kabullenmez. Büyük bir disiplin, çaba, duygu ve düşünce yoğunluğu ile olabilir. Örneğin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni kurulan Demokratik Almanya kültür işleriyle görevli subaylar savaş sonrası dönemde, gece-gündüz onlarla "sanatçılar" çalıştılar. Kitapları, tiyatro oyunlarını gerek zamanımızda gerekse geçmişte dile getirilmiş en insanca düşünceleri onlara tanıttılar. Alman anti-faşistleri de bu subaylara destek oldular ve onların başlattıklarını sürdürdüler. Almanya'da toplumun yeniden onarılması sanatla tamamlanmaya çalışılmıştır. Almanya'da savaş sonrası yapılan bu sanatsal etkinlikler bugün halklarımız açısından kat kat daha geçerlidir. Peki o zaman bugün Türkiye'de, Kürdistan'da barışın sanatı yapılmayacaksa, ne zaman yapılacak? Manevi-maddi anlamda bu denli yıkımın yaşandığı, insanların haksızlığa uğradığı, bir halkın kimliği, kültürü inkara maruz kaldığı; neden onurlu ve insanca ortak yaşamın gerekliği, barışın sanatıyla anlatılmasın ki? Halklarımızın arasında yaratılan ayrılıkları tersine çevrilmesi ne kendiliğinden, ne de gökten inecektir. Bunun bilincini, duygusunu, sanatçı eserlerinde işleyerek görebilir. Bu, gerçek demokrat-devrimci ve yurtsever sanatçıların görevidir. Barışın propagandasını sanatıyla birleştirerek, etkili hale getirebildiği ölçüde başarılı olabilir. Sanatçıların sanatıyla nasıl etkili olduğu Oliriero Tascan'ın "Ölüme karşıdan bakma" kampanyasıyla ABD'deki idam mahkumlarının fotoğraflarını yayınlayarak büyük yankı uyandırdı. Irkçılığa karşı fotoğraflarında siyah-beyaz bir araya getirilerek sanatçı tavrını geliştirdi. Sanatıyla tek başına büyük bir kamuoyu oluşturdu. Burada etkili olan sanatın gücüdür. Peki bu topraklarda Tascan'a kadar etkili olabilecek sanat ürünleri çıkmayacak mı? Demokrat-yurtsever sanatçılar bu topraklarda barışın kapısını açacak anahtar görevini görmeyecekler midir? Sanatçılarımız buna cevap olmayı bir insanlık görevi bilmelidir. Kardeşliğin sanatından hiç söz edilmiyor. Siyasi söylemden daha tehlikeli görülüyor. Demek ki sanatın kardeşliği, barışın, özgür-eşitlikçi toplumsal uzlaşmanın kalıcılaşmasındaki gücünden korkuluyor. Bu gerçeği en iyi ifade eden Stefan Zweig "Yarının Tarihi" kitabında İncil'in ilk sayfalarında simgelenen Babil Kulesi'ni şöyle yorumlar. "İnsanlar daha o dönemde, yani bilinmeyen tarihin karanlıklarından henüz çıkmışken, ortak bir yapıt uğruna ilk kez bir araya gelmişlerdir... Tanrı egemenler insanlık yükselip onun... egemen olduğu doruklara erişmesin diye, bu yapıtı engellemeye karar verip şöyle demişti. Aralarında

karışıklık yaratalım ki, hiçkimse ötekinin dilini anlamasın... Birbirinin dilini anlamayan insanlar, birbirine öfkelenir olmuşlar." Oligarşik güçler tarih boyu halklarımıza aynı oyunu oymayagelmişlerdir. Babil Kulesi eseri gibi bugün de, kalıcı-birleştirici sanat eserlerine ihtiyaç vardır. Egemenlerin tüm karşı çabalarına ve yasaklamalarına rağmen sanatçılar, Babil Kulesi örneğinde görüldüğü gibi, halklar arasında birliği, beraberliği pekiştirebilecek kalıcı sanat eserleri yaratabilmelidirler. Bu coğrafyada halklarımızın, tarih boyu çok zorlu süreçler kadar ortaklığı yaptıkları bilinir. Gerek ülkenin inşaasında korucu öğe, gerekse savunulmasında cephede hep birlikte yeralmasına rağmen, bunlara ilişkin yazılan destanlar, yapılan filmler, tiyatrolar, resim vb. hiçbirinde yaşam gerçekliğindeki birlik sanatta ifadesini bulmamıştır. En tehlikeli inkar ve ayrılıklar burada yaratılmıştır. Bu yanlışlıkları gidermek için sanatın tüm dallarında bu olumsuzluğa cevap vermek gerekir ki, tarih yeniden ayakları üzerine oturtulabilsin.

Bizim ülkemizde barışın savaşı olağanüstüydü, bugün de barışımız olağanüstü koşullarda eşsiz sabır ve dirayetle yapılıyor. Bunun sanatı da olağanüstü ve militanca olacak bizim ülkemizde. Gerek Türklerin, gerekse Kürtlerin, gerekse Ortadoğu'nun varlığı-yokluğu, hatta geleceği barıştadır. Bunun yolu da partimizin stratejisinden geçer. Clinton bile 21. yüzyılın kaderini barışımıza bağladı. Barışı hızlandıracak, toplumsallaştıracak, kültürel, ahlaki daranışlara dönüştürecek; barışçıl ruhu, bilinci, kültür ve eğitimi en güçlü tarzda yaratacak sanatçıdır, sanatçıların barışçıl eserleridir. Böylesine kader tayin eden, barış yaratan sanatın sanatçılığı da, sanata adanan militanlıkla kazanılabilinir ve büyük barış sanatıyla insanın geleceğine büyük bir eser sunarak tarihsel görevini Ortadoğu halkları açısından oynayabilir. Gerçek sanat Ortadoğu halklarının birliği ve kardeşliğinin temel aracı olacaktır.

GENTLEMAN'IN TANIMI

John Henry Newman

Gentleman'ın bir tanımını yapmak gerekirse, aşağı, yukarı şöyle diyebiliriz, gentleman kendini üzüntüye kaptırmayan adam demektir. Hem ince, hem de doğru bir özetlemedir bu. Gentleman'ın başlıca işi, hayatını kasvetli kaçıracak şeyleri önlemeye çalışmaktır; ama bunu sağlamak için hiçbir çaba göstermez o, sadece çevresiyle uyuşmaya bakar...

Gerçek bir gentleman, ilişki kurduğu kimselerin kafasında, düşünce ayrılığı, duygu çatışması, çekişme, sükunu kaçıracak bir sarsıntı ve tedirginlik uyandıracak nedenlerden titizlikle kaçınır; onun bütün kaygısı kimseyi rahatsız etmemek ve güç duruma sokmamaktır. Arkadaşlarına karşı çok dikkatlidir; utanç duyacak kadar iyi, soğuk denecek kadar nazik, gülünç denecek kadar gülüşe güvenilirdir; bir kez konuştuğu bir kimseyi bile unutmaz. Yersiz araştırmalardan, sinirlendirici konulardan kaçınır; konuşması hiçbir zaman sıkıcı değil, pek seyrek olarak gözalıcıdır.

İlgi gösterilirken ilgi görmüş, inanan edenken, inanan görmüş gibi davranır. Konuşmak zorunda kalmadıkça hiçbir zaman konuşmaz; ancak sitem görünse sanının kendini. Karacalığa, dedikoduya kulak asmaz, onunla çatışma durumunda olanların davranışları üstüne yanlış yargılar vermemek için çok titizlik gösterir ve her şeyi elinden geldiğince iyiye yorar.

Tartışmada bayağılığa, küçüklüğe düşmez. Üstünlük hevesine kapılmaz, tanıt olarak gösterdiği kişilerde ve sözlerde yanlışlık yapmaz, açıkça söyleyemediği bir kötülüğü üstü kapalı geçer. Uzak görüşlü olduğundan, eski bilgelerin özleyişlerine uyarak düşmanlarınızla bir gün dost olacağınız kanalını aklından çıkarmaz. Kötü bir muameleyle karşılaşırsa, iyi niyet gösterir. Haksızlıkları unutmaz, ama kinci de değildir. Felsefe ilkeleri üzerinde sabırlı, çekingen ve hak tanırdır; kaçınılmaz acılara, çaresiz yoksunluklara alınyazısı olan ölüme katlanır. Bir tartışmaya girerse, düzenli kafası şaşkınca kabalıklara düşmekten alıkoyar onu... Gentleman, düşüncesinde doğru ya da yanılmış olabilir ama haksızlığa düşmeyecek kadar alıkoyar onu... Gentleman, düşüncesinde doğru ya da yanılmış olabilir ama haksızlığa düşmeyecek kadan berrak kafalıdır. Ondaki açık sözlülüğü, dikkati ve hoşgörüyü başka bir yerde bulamayız: Karşıtlarının düşüncelerine katlanır, onların yanlışlarına saygı gösterir. İnsan aklının gücünü olduğu kadar zaafını, olanını ve sınırını bilir.

ZAMANA DAİR

Nesimi KALKAN

"Zaman vardır,
Her şeyin dengede olduğu
Ve zamanlar vardır
Adımlarını çekinerek attığın,
Zamanlar vardır,
Bİr türlü hangi yöne gideceği kestiremediğin,
Yanlış bir adımın bile çığ gibi
Felaketlere yol açacağı..."
(Harald-Braem)

"Tembellik ihanettir" dedi, zaman avcısı **Kutsal Bilge.** Tembellik verimsizlikti, ürünsüz, gölgesiz ağaç gibi. Zamana ihanet, tanrılara ihanettir. Tanrılar ki, zamanla yarışan, zamanı ruhta ilmik ilmik dokuyan ışıktırlar. Ne mutlu öğretenlere ki, zamanla eş, **GÜNEŞ** zamanındadırlar. Sahi düşündük mü hiç, **GÜNEŞ'siz** zaman olur mu? **GÜNEŞ'siz** zamanı yaşayanlar lanetli yasalar değil mi? Ve onlar verimsiz kalmadılar mı? **GÜNEŞ'siz** zaman, ölü karanlık zaman değil midir? Öyle ise bak da gör, gör zaman gibi çıplak ve gerçek olanı. Kimimiz avcısı, kimimiz katiliyiz zamanın. O ise, çoktan söylemişti son sözü zamana dair. Ve kimseye çaktırmadan **"Ey zaman, ya seni hiç yaşamayacağım, ya da özgürlüğü nakşederek yaşayacağım."**

Şair ve edebiyatçılar tanımı yapılmamış iki kutsal kavramdan sözederler; **aşk ve şiir.** Bunlara, tanımı çok ama, tanımı hiç olmayan zamanı da eklemek gerek. Peki sahi neydi zaman? Herşeyin, ama herşeyin kral ve kraliçesi olan bu cazibeli varlığın tanımı yok muydu? Bilginler şu tanımı koydular; **Herşey, ama hiçbir şey olan tek güç, tek varlık** diye.

Zaman; varoluşla-yokoluşun, yaşamla-ölümün mayası zaman. Acıların, ayrılıkların, hasret ve buluşmaların kral ve kraliçesi zaman. Kraldır, çünkü hükmeden, yaratan, koparıp yokeden güçtür. Kraliçedir, çünkü yaşatan, üreten ve aydınlatan ışıktır. Zaman ki, yaratan, zaman ki yaratılan, evretin tek ve acımasız hükümdarı. Acımasız mıdır, yoksa acınacak durumda mıdır? bilinmez ama, şu bilinen acı gerçektir ki; zaman dokunulmaz, engellenmez bir yaşam hırsıdır. **Azgınca zaman yutan Fırat gibi, asice akan Dicle gibi.** Doğal olarak umutlarımızı, düşlerimizi, sevgi ve hayallerimizi çalan zamanı; nankörlük ve hırsızlıkla suçlarız çoğu zaman. Ve başlarız, çaresizce zamanı zamana şikayet etmeye. Ömrümüz boyunca da, günahlarımızın, hatta, yanlış, çirkin ve acımasızlıklarımızın günahkeçisi yapar, sorumlu tutarız.

Hani çoğumuz yaşamımızın zor ve dar anlarında başlarız ya; **'hayat ne de acımasızdır'** demeye. Oysa zamanın avucumuzda yoğrulmaya, şekil ve biçim vermeye hazır bir hamur olduğunu, kimimiz görmeyiz, kimimiz ise yoğurmaya gücenir ve görmezden geliriz.

Günlük yaşamda çoğumuz zamanın, hayatın en kutsal manevi değeri teşkil ettiğini ya unuturuz, ya da basit ele alırız. Yine çoğumuz, günlük yaşamımızda zamanın kronikleşmiş Oblomovluğunu oynarız. Sonra da, tembelliğimize, üretkensizliğimize, verimsiz, asalak yaşam tarzımıza zamanın, zamanın yokluğunu gerekçe yaparız.

Deneme_____

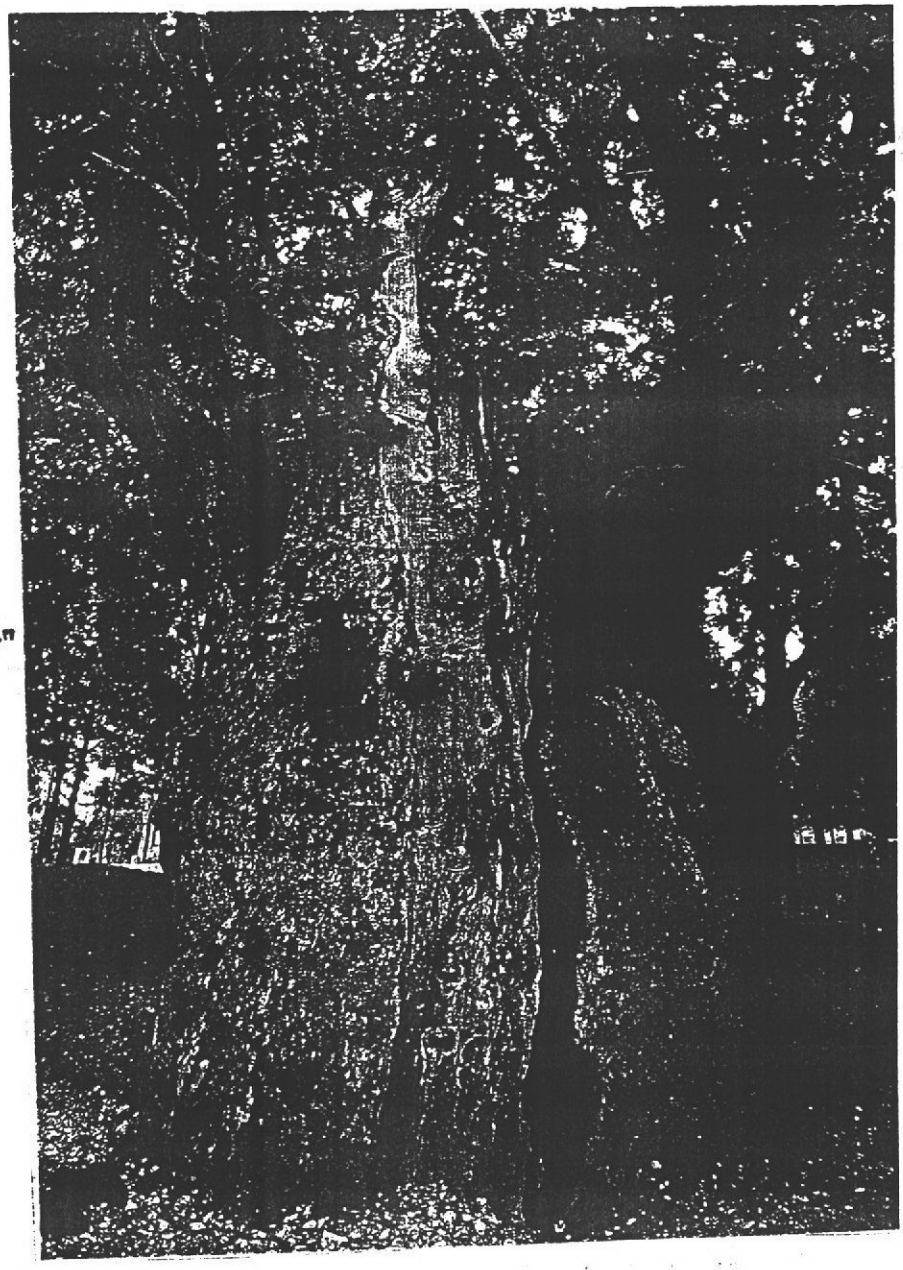

Oysa hepimiz zaman deryası içinde susuzluktan kavrulan birer balığız. Hani bolluk içinde yokluğu yaşamak gibi. **"Verimsizlik samimiyetsizliktir"** diye buyurdu **Büyük Yapıcı. GÜNEŞ'siz** bir zamanda eskisi gibi ne ağlanabilir, ne de gülünebilir; ne acı duyulabilir, ne de zevk alınabilir. **GÜNEŞ'siz** zamanı hissetmek ve yaşamak kendini inkar etmektir. Koku vermek, dal-budak **zamana** yaymak **GÜNEŞ'li** zamanı yaşamak ve hissetmekle olur. Tıpkı **zamanı** ilmik ilmik dokuyan **GÜNEŞ'li** zamanın tanrıçaları gibi.Çoğumuz yaşamda farkında olmadan zamanın acımasız, hırsız dalgalarına kapılıp gidiyoruz, titreyen, titredikçe mumu eriten alev gibi. Zamana karşı, zaman cimrisi, zaman tutucusu olabilmek: Zamana ibadet eden Dervişler gibi...

Zaman kazanmak, acısı güzel, dili güzel insanın gönlünü kazanmak olur. Bilgeler bizlere şunu anlatırlar çoğu zaman: Acısız zamanı, zaman saymamak... Açılabilmek tüm zamana; düne, bugüne ve yarına açılıp yansımak. Yani her anın, ama hiç anın ve zamanın insanı olabilmek, yazla çiçek açıp, ürüne duran nar çiçekleri gibi.

Zamana silinmez iz olabilmek...

Zamanı vadilerden, uçurum ve karanlıklardan, geçirip, aydınlığa çıkaran **kutsal** zaman süvarisi olmak... **"Ben yaptıklarımla varolmak ve bilinmek istiyorum"** diyen zaman avcısı **Kutsal İnsan** misali gibi. Ve zaman süvarisi olup,

birçok başarı ve kazanımı ana yükleyip zamanla yarışan ona kafa tutan zaman olcusu olabilmek. Tarihe, zamana kaptanlık eden peygamberlerin Havarileri olabilme erdemliliğine ulaşabilmek...

Ve diyordu Kızılderili ata: **"Tarihi bilmeyenin bir gözü, unutanın iki gözünü çıkarmak gerek".** Tarih zaman, zamanda tarihti belleklerde. Ve dedi çağımızın **Kutsal Bilgisi: "Tarih günümüzde gizli ve biz tarihin başlangıcında gizliyiz"** tüm zamanlara dair.

y Yaşamı, başarıyı yarında değil, an'da; yani bugünde arayıp bulmak, bulup da koparmak. Yarını bugün kazanmak gibi. Başarının yeri yaşandığı yerdir. Yaşadığı yerde başaramayan başka yerde de başaramaz. Başarı zamanın gizli bir sırrıdır, o sırrı bulmak başarının başlangıcıdır. Zaman hariç hayatta olan herşey koca bir yalandan ibarettir. "Neyiz, ne olacağız" diye; "ne, nasıl, nerede, ne zaman, ne kadar ve ne için" diye sorgulanıyoruz, her gün farkedilmeden zamanın sarı-mor renginde. Zaman sabırsız bir tufan, O ise; eski dağ zamanlarını arayan **NUH KAPTANDI.**

ZAMAN: Bazen seher vakti kayan bir yıldız, bazen bakire tenlerde kutsanan bir alev ve bazen de akan suda yayılan bir ışık olur. **GÜNEŞ'in gözlerinde...** Herşey ama, herşey göçüp gitti. Bir tek şey kalmıştı O'dan geriye. Çıplak ama gerçek olan şey, yani zaman. Ve onu da vurdu sırtına, gecenin sessizliğinde kimselere görünmeden boşalttı milyonların yüreğine.

ZAMAN: Dudaktan dökülen ayet olur Aziz ve Azizelerin dillerinde. Kutsallık kazanır, şiir gibi, aşkı yazan tanrıçaların saçlarıyla bağlanmış zaman misali gibi. Ve durmadan akıp gidiyor, nasırlı parmaklarımızın arasından, hissettirmeden, sade ve sessizce...

Ve bizler:

Kimilerimiz ateş etrafında uçan, sonra da kendini ateşe vurup yıkayan kelebeğin kanatlarında saklayan zaman avcıları. Kimilerimiz ise; karada kürek çeken zaman katilleri. Unutmayalım her insan, bedeni ve ruhuyla dünyaya, insanlara ve zamana baktığında, zamanın her anında bir ışık görebilir. Yeter ki gölgesine takılmadan zamanla yarışabilsin.

Ve sen de ki:

"Zamanı sırtında taşıyan şairler" misali gibi. De ki bana. Zamanla-zemini ruhunun derinliklerindeki sezgileriyle yoğuran, zaman dahisi gibi. Zamanı an'da değil, an'ı zamanda arayan olmak. **"Olayların içinde ve üzerinde olmalısın, ancak böyle gölge ve sığınak sunabilir, ancak böyle doğru mevsimde çiçekler ve meyvalarla donanabilirsin."** Demek ki, istediğimizde kendimizi insanlara ürün ve gölge veren bir fidan yapabiliriz. Tıpkı bizim sığındığımız gölge, yediğimiz ürünler gibi. Sonuçta her verdiğimiz söz, aldığımız sözdür.

Hayatı en acı ve aşağısında tanıyıp yaşamak gibi. Zamanı da sıfırdan tanımak, insanın kökleri üzerinde yaşaması gibi. İnsan zamanla yürürken, zamana karşı sendelemesi, tökezlemesi doğaldır. Doğal olmayan tümden düşmedir. Zamana karşı hayal kırıklığına uğramayanlar, hayatta umut edilmeyen zaman tacirleridirler. Zaman kavga, zaman ölümle yaşam demekti...

"ZAMAN: İki yaratılandan daha büyüktür.
eser ve yapı için ölçüdür
iyiden iyiye ve zengindir

iyi eğitilmişten daha bilgilidir.
Kader ondan kendini kurtaramaz
kendini bir pınarın altına gömse

de kurtaramaz
kendini bir pınarın altına gömse de kurtaramaz
kendini, bir kaynağın altına saklasa da..."
(ZEND)

Zamanla yaşamak, zamanla sözleşmek, şiir gibi, aşk gibi. Zamanı durdurmaya kalkmak, çılgın ve asi gibi. Sonu acıyla biten rüyalar, kaybolan, çalınan düşler gibi. Ve nikahlıydık hepimiz kendimize ve zamana dair. Toprak ve zamanla. Ve "Gerçek hayat sonsuz bir kıyaslamalar zincirinin bütünüdür. Oysa mutluluk, anında yıkılıveren çok kaçak, çok dönek bir duygu olabiliyor birçok zaman. diyordu Gladkov. Zaman, acımasız ve affetmeyendir, Ehriman gibi. Güzellik ve mutluluktur, Afrodit gibi.

"Zaman karanlığın tuzağıdır. Mühim olan an'dır." diye başlıyordu barış ve sevginin elçisi Kutsal MANİ. Işık, karanlığı yırtan tek güçtür. Tıpkı zaman gibi. Duygu, insanlara has bir güçtür. Ve duygular uyandığında yeni güçler uyanır insanların yüreğinde. Taze kan dolaşır damarlarında. Bu an insanın yaşadığı en kutsal, en gerçek an olur. İşte dokunulmaması gereken an, bu an oluyor.

"Yolunu yitirdi ve zamanları kaybettiğini hissettiğin zaman ağaçları düşün. Onların büyüme biçimini anımsa. Unutma ki, yaprağı gür, ama kökü zayıf bir ağaç ilk güçlü rüzgarda devrilir. Oysa kökü güçlü ve az yapraklı ağaç da, can suyu gibi binbir güçlükle dolaşır. Kökler ve yapraklar aynı ölçüde gelişmelidir." diye belirtiyor S. TAMARRO. İnsanı yaratan ve sonsuz zamanlara götüren tek güçtür zaman. Büyük insan ve yaşam yapıcısı KUTSAL BİLGE "En etkili insan, herkese birşey veren insandır: En etkili söz herkesin sözü olabilendir." diyor insana ve zamana dair.

ZAMAN

Veysel AVCI

Umutlarımız
yelkovan hızında
zorla çalabilmekte akrepsi geçmişten
çöreklenmiş düşünceden
bir avuç güzellik.
Ruhsal kadran üzerinde
alacanın altında
hayatın dişleri zorlamakta bizleri
ve kırmak istemekte
özgürlüğe kurulu zembereği.

Zaman,
kadını zayıflığında akıyor
devran,
kış yorgunluğunda
ürkek dilli
mahmur gözlü ruhların
kuytuluklarında çöreklenmiş
zamane hasımları,
kıyım çanlarının çalmasını
kardeş kanının akmasını beklemekteler.
Gelin siz de
yaşam için yarışalım
zamana karşı...

DEYRULZAFARAN

Kimi olaylar yaşanır,kimi duygular ve ruh halleri hissedilir ve kimi zaman acılarla yoğrulan sevinçlerin dansı baş döndürmeye başlar. Artık biter sıradanlık.Ve sanatsallık başlar.Günübirlikten zamanın sınırsızlığına,sıradanlıktan Tanrısal yaratıcılığa sanatsal eylem kendi hükmünü icra eder.Hünerinin en görkemlisi ile tarihe ışık tutulur ve aslında kendisi de,kendi zamanının tarihi olur.Sanatın şaheseri tüm zamanlarda ben buradayım der ve tüm zamanların birikimi burada,der gibidir.Sanatın doğru dili de,görüntüsü gibi heybetlidir."Anlamak ve tanımak istiyorsan yüreğinle görmelisin"diyen asil bir duruşun sahibidir.Deyrülzafaran yürek yangınlarından gelen mahsun ışığın sonsuz aydınlığa çağrısıdır sanat.Sonsuz mutluluk/huzur arayışının korkunç çelişkisi girdaplaşantarihidir.

Tarihi M.Ö. yüzlerce yıla dayanan,sayısız halk ve devlete tanıkolan Ortadoğu'nun ikinci Kudüsü olarak da bilinen Mardin şehrinin 5km. kadar doğusunda Deyrülzafaran.Dünyaya dağıtılmış Süryani halkının en kadim manastırı ve adeta kendi topraklarında kalmanın görkemli bir abidesidir.

12 bin Aziz'in kemikleri manastırın çeşitli yerlerinde gömülü yatmaktadır.Huzura ermemiş bir halkın acısını yansıtırcasına sayıları sürekli dillerde dolaşır durur.

1600 yıllık tarihinde defalarca yıkımlar gördü. İnsanın yaşam kaynağı olan ateşle yalazlandı her bir sütunu. Yıkıl,yakıldı ama her defasından küllerinden doğarcasına yeniden inşaa ettirdi kendisini.

İlk ustası Süryani idi.Ama sonraları her dinden,her halktan,her dilden insanın koşup duarına bir taş bıraktığı bir mabet oldu.O, hoşgörüdür; kardeşliktir. Ve ortak yaşamın kuruluş tarihidir. Kürdistan'da,Ermeni ve Kürt soykırımına Süryani halkı da eklendi.Tarihin en güzel mabedi,eşsiz değerdeki ikonalar ve heykellerin her biri peşisıra yakıldı,imha edildi.Taşınmaz ganimetler yağma edildi.Şöyle demekteydi Hz. İsa: "Kardeşinden nefret eden katildir".Yeryüzünün bütün parçalarında olduğu gibi, bu parçasında da nefret ve kin tohumları ekilmesin diye söylenmişti bu sözler.

Onlar insani olana düşmandılar. İnsani olan herşey,barbarlıklarını anımsatırdı.Tarih,yenenlerin yenilgisiyle doludur.Dün canlarını kurtarmak ve biraz olsun direnebilmek için sığınılan manastır dehlizleri,özgürlük ve barış için savaşan Çağdaş Med Hareketine de kapılarını açacaktı.

Böylece Süryani halkı da bir direniş kalesine kavuşmaktaydı. Kültürünü canlanırmanın,varlığını tekrar tüm dünyaya duyurmanın ve önemlisiide bir zamanlar kendisine karşı dini duyguları suistimal edilerek kışkırtılan kardeş Kürt halkını yanıbaşında bulacaktı. KUKM bu tarihi yanlışlığı düzeltecek,kardeş Süryani halkına özgürlük ve yaşamın kapılarını aralayacaktı.Tarih böylece inkarın reddiyle,gerçek özüyle buluşacaktı. İşte bu nedenledir ki,tarihin en büyük intikamı alınmakla kalmadı,ölümün kol gezdiği bu coğrafyada her halkın kendi rengiyle katıldığı bir yaşam ve kültür şekillendirildi.

Dayrülzafaran Manastırı'nın ikonalarında sembolleşen kardeşlik, Hz.İsanın sözlerinde, bir çarmıha dönen hoşgörü, ilahi şarkılarda, Kutsanan Barış; bu topraklarda,bu topraklardaki sanatsal eserlerde artık bir imge, bir söz olmaktan çıktı.Hoşgörü çarmıhtan kurtarıldı ve insanlaştırıldı.Acısı derin,bedeli büyük de olsa Dayrülzafaran tarihindeki hoşgörü,kardeşlik ve barış sanatı,özgür yaşam mücadelesinde yeniden,yeni bir sanatla yaratılma kavgası verildi ve devam ediyor.Ve Dayrülzafaran bir manastır değil,herşeyiyle bir ülke,bir insanlık oluncaya dek bu kavga sürecek.

"Mardin'in 5 km. kadar doğusunda yeralmaktadır.Adının,çevrede yetiştiği ileri sürülen Zafaran bitkisinden kaynaklandığı söylenir.Bir rivayete göre de 12 bin Aziz bulunmakta, bu nedenle manastır 12 bin Aziz'in manastırı diye de bilinmektedir.Burası tarih içinde Mar Şleymen (İşlemen) Manastırı, Mar Evgin (Avegin) Manastırı adlarıyla anıldığı gibi, bugün Mar Hanenya Manastarı olarak da bilinmektedir.12.yy ortalarından 1933'e değin Süryani kadimlerin patritlik merkezi de olmuştur. Dayrülfazaran dördüncü yüzyılın sonlarında kurulmuştur.Tarih boyunca çeşitli ekler yapıldığı için bugün yapının görünümü düzenli değildir.Güneye bakan bir yamaç üstünde,60 m. (x) 71 m. boyutlarında bir dikdörtgen biçimindedir. Biri daha yakın tarihli iki bölümden oluşur. Ortasında eyvanlarla çevrili bir avlu, bu avluda suyu dışarıdan gelen iki sarnıç vardır.Doğu ve batı kanatları iki,güney kanadı üç katlıdır.Bu kanatta patrik, metropolit ve rahip odaları yeralır. Manastırın bugün Mar Hanenya Kilisesi adıyla tanınan kubbeli kilisesi 493- 518 yılları arasında yapılmıştır. Mimarları Süryani iki kardeş olan Thedori ile Theodosi'dir.İçinde,bazısı bozulmuş bezemeler bulunmaktadır;G-batı

köşesinde yuvarlak çan kulesi vardır. Mar Hanenya Kilisesinin G-doğusundaki yüksek kubbeli yapı,Azizlerin evi adıyla anılan ataların mezarıdır. Yapılış tarihi manastır kadar eskidir.İçinde üçü patriklere,4'ü metropolitlere ayrılmış 7 tane mezar vardır. Ayrıca manastırın yaklaşık 300m.G-doğusunda rahiplerin gereksinimlerini karşılayan bir meyve ve sebze bahçesiyle,çevrede gene manastıra bağlı küçük manastır ve tapınaklar var." (Anabritanica)

NARTLAR

Cemal ÇAM

Mitoloji, dünya ve insanlık tarihinin, çağımızla köprüsünü kuran, insan ruhunun, yüreğinin, beyninin ve sınırsız düş gücünün binlerce yıl öncesinden armağanı olan değerli bir sözlü edebiyat ürünüdür. İnsan emeğinin ortaya çıkardığı bu ürün, aklın, beyain ve tekniğin geliştiği her çağda gelişimin tanığı olduğu kadar, bilimin tüm dallarına da aneçlik edecek denli zengin ve daha keşfedilmemiş derin ilhamlara da sahiptir. Mitoloji, aynı zamanda insanlığın sosyal, kültürel, ekonomik ve hatta siyasal olarak geçirdiği evrimin dilidir de. İşte bu dilde, bin yıllar öncesinin düşünce ve yaşam tarzlarını, psikolojilerini, doğa karşısındaki başarı ve çaresizliklerindeki aldığı duruşları, üretimin nasıl geliştiğini, her yeni gelişmenin maddi ve manevi dünyasında nasıl etkiler yarattığını çarpıcı şekilde bulmak mümkündür. Bu anlamıyla, İranlılar'ın Şehnamesi, Hİntliler'in Mahabharat'ı ve Rayamanaya'sı, Grekler'in İlyada ve Odessia'sı, Mezopotamya'nın Gılgameş'i, Zerdüşt'ü, Kava'sı... ve daha onlarcası, insanlığın geçmişinden geleceğine uzanan yolculuğunda bir ışık hüzmesidir mitolojiler...

NART Destanları da bunlar içerisinde oldukçe önemli bir yere sahiptir. M.Ö. 7. yüzyıldan M.S. 14. yüzyıla kadar tamamlandığı söylenen (Dünya Mitolojisi ve Nartlar-Ö. ÖZBAY) bu sözlü edebiyat eserleri, ancak 20. yüzyılda yazılı halde toplanabilmiştir. Kuzey Kafkasya topluluklarının kültürel, ekonomik, siyasal ve toplumsal gelişmelerinin tarihsel evrimlerinden çarpıcı gelişmeleri ortaya çıkarır. Özellikle dilde, sanatta ve düşüncenin gelişimi hakkında önemli veriler sunmaktadır. Oldukça zengin etnik bir yapıya sahip bölge halklarının, ortak kültürel şekillenişlerini ifade etmesi açısından da önemlibir araçtır NARTLAR. Zira bu destanlar, tüm bölge halklarının kendine özgü kültürel şekillenişlerinin damgasını taşımaktadır. Oluşmaya başladığı andan itibaren, çağın insanı, günlük yaşamlarına, duygu, düşünce ve hayal güçlerini de katarak nasıl yön verdikleri çarpıcı biçimlerde anlatılmaktadır. Bu anlatımlarda, aynı zamanda inanç sistemlerini, ahlaki ve moral değer ölçülerini, geleneklerini, folklorünü ve en güzel ütopyalarını bulmak da mümkündür.

İyilik ve kötülük, mertlik, yüreklilik ve kahramanlık, sevgi, saygı ve cömertlik üzerinde şekillenen yaşam felsefeleri; tanrılar, devler ile doğanın, NART halkı ve kahramanları ile komşuları arasında süren ilişkilerinde anlatılmaktadır. Bu anlatımları, toplam "26 ana konu olarak toplanmıştır ve bunların dışında destan, deyimler... NART kadınlarının kahramanlıklarını dile getiren, NART kadınlarınca bestelenmiş şarkı ve öyküler de bulunmaktadır..." (Age, s, 38).

"Bolluğun olduğu yer" (Age)

anlamına gelen NART ülkesinin NART-LAR'ını, halkın kendi hayal gücünden yaratmış olduğu söylenmektedir. Kendi yaşamlarını destanlaştırırlarken hayallerinde, yine kendilerini de destanlarına NARTLAR olarak işlemişlerdir. Kendine özgü kültürel bir standardının olmasının yanısıra, diğer dünya mitolojilerinde de şekillenmiş olan ortak birçok özellikler de içermektedir. Bunların başında ise, ilkel insanın doğayla başbaşa kalmasının ortaya çıkardığı ortak bazı davranış ve kurallar yeralmaktadır. Bu anlamıyla insanın kendisinin yarattığı tanrılar ile tanrılarıyla olan ilişkileri önemli bir yer tutmaktadır bu ortak özeliklerde. Örneğin: "...Zevetha=Savaş Tanrısı, Mezitha=Ormanlar Tanrısı, Vetefha=Gök Tanrısı, Hıtha=Deniz Tanrısı, Tlepş=Demircilik Tanrısı, Psıguaşe=Sular Tanrıçası... (Çerkesler'de Kültür, Din ve Tanrı-Y. BAĞ) Ve daha onlarca sayabileceğimiz, yaratılan tanrılarda ve tanrılarla olan ilişkilerde olduğu gibi. Yine yarı-tanrı olan insanüstü güçlere sahip kahraman tiplemeleriyle de, ortak özellikler olarak karşılaşmaktayız.

NART mitolojisinde ele alınan bütün konulara, NART kahramanları damgasını vurmaktadır. Bundan dolayı bu mitolojiyi tanımlayan her bir konu da, bu kahramanların adıyla bilinmektedir: "Seteney ile Vuerzemes, Seteney oğlu Sosrıkua, Kımışıko Peterez, Nart Tlepş, Nart Adıyif, Nesren Jake, Nart Amış..." (Age) diye devam eden ana konulara sahiptir. Her bir konu ise, çok sayıda metinden oluşmaktadır. Örneğin Seteney oğlu Sosrıkua konusu, onlarca metne sahiptir, yine aynı şekilde Seteney de çok sayıda metinlerde anlatılmaktadır. Anavatanda NART mitolojisinin toplam 7 ciltde bir araya getirilmiş olduğu düşünüldüğünde, bu metinlerin çokluğu ve aynı zamanda mitolojinin zenginliği hakkında da bir görüş sahibi olmaktayız.

Küçük ayrıntılar dışında bütün Kuzey Kafkasyalı halklar tarafından büyük oranda aynı öz ve aynı biçimlerde söylenmektedir. Ayrıntısı ise, örneğin Ateşi Çalma mitosu, Sosrıkua ile özdeşleşmiş olduğu halde bütün topluluklarca bilinirken, bazılarında Nesren Jake'nin de bu mitoson kahramanı olduğuna rastlanmaktadır. Yine bir başka toplulukta da bu, Abrıskıl olarak geçmektedir. Bunlar dışında farklı bir şekillenişte anlatıma rastlanılmamıştır. Tüm bu NART kahramanları içerisinden ve işlendikleri konular itibariyle büyük çarpıcılığa ve düşündürücü özelliğe sahip metinler de vardır. Bunlar içerisinden özelikle Seteney, Sosrıkua, Nesren Jake, Tlepş ve bu kahramanlarla ilgili olan metinler oldukça ilginçtir. Ki, onların ilginç bu özellikleri, aynı zamanda anlamlı bazı sonuçlar da ortaya çıkarmaktadır.

SETENEY GUAŞE (Seteney Hanım): NART halkının, güzellik, bilgelik, cesur olmanın, kılavuzluğun ve aklın sembolüdür. Yol-yöntem gösteren ve üstesinden gelinmez tüm sorunlarda kendisine danışılandır. "Silah veren" anlamına da gelen Seteney, yarı-tanrıça bir özelliğe sahiptir. Diğer bütün kahramanların, zamanı gelince ölüyor olmalarına rağmen, O, hep yaşayan bir ölümsüz gibidir. Bu açıdan anaerkil süreç ve sonrası, en iyi Seteney takip edildiğinde çok rahat anlaşılmaktadır. Zira, kadının toplumdaki öncü, otorite ve irade olma gücü, destanın sonlarına gelindiğinde Seteney'e artık danışılmadığı, hatta NART kurultayına dahi alınmadığını görürüz. Ki, bu da bize, kadının, artık misyonunu erkeğe, toplumsal yapının da babaerkil bir evreye girmiş olduğunu, dönemde yaşanan olaylarla birlikte anlatılmaktadır... Seteney ismi, günümüze kadar kadın adlarında da yaşatıldığı gibi, çok özel bir gül cinsinde de varlığını hissettirmektedir. Ki, bunun da kendi öyküsü vardır: "Seteney Guaşe, bir gün bahçesinde sırma işleyip otururken, uzakta dağ yamacında oğlu Sosrıkua'nın devlerle savaştığını görür. Devler, dağdan demir tekerlekler yuvarlayarak Sosrıkua'yı öldürmek istemektedirler. Oğlunun ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu gören Seteney, elindeki güllerin gergefi bir yana fırlatarak oğlunu kurtarmaya koşar. Bahçe çitinden atlarken, ayağına beyaz güllerin dikenleri batar. Ayağından damlayan

her damla kan, beyaz gülleri kırmızıya boyar..." (Mitoloji ve Nartlar) Ve o gülün adı artık Seteney Gülü olur.

NART SOSRIKUA: "Yanan Çocuk" ya da "Ateşin Oğlu" (Age) anlamına gelen Sosrıkua, bütün bölge halklarının mitolojik anlatımlarında yeralan en ünlü kahramandır. Annesinin yarı—tanrıça özelliği dolayısıyla, doğa ve insanüstü bir güce de sahiptir. Ancak ölümlüdür. Ölümü ise, O'na doğumundan miras kalmıştır. Bu anlamıyla doğumu da ilginçtir:

"...Seteney Guaşe, Bakhşan Irmağı kıyısında çamaşır yıkarken NARTLAR'ın sığırtmacı O'nu görür ve güzelliğine tutulur. Fırlattığı aşk oku, karşı kıyıda üzerinde çamaşır yıkanan taşa çarpar. Taş, hemen ısınmaya e büyümeye başlar. Seteney, sıcak taşı eteğine sararak Nart Tlepş'e (Demirciler Tanrısı) götürür. Tlepş büyük çekici ile taşı kırar. İçinde ateş saçan kor halindeki Sosrıkua çıkar. Tlepş, maşası ile Sosrıkua'yı dizlerinden yakalayıp suya atar. Yedi kez suya daldırıp çıkarır. Vücudunun her yeri çelikleşirken, maşanın altında kalan dizkapakları et ve kemik olarak kalır. (Mitoloji ve Nartlar, s.112) Ve Sosrıkua'nın, düşmanlarıyla girdiği savaşta, dizkapaklarından aldığı darbesi, ölümüne giden yolculuğun da başlangıcı olur.

Sosrıkua, yararlı buluşların ve büyük hizmetlerin de kahramanıdır. Bunlardan en önemlisi, tanrılardan ateşi çalmasıdır. Tanrı Psıtha, "Ateş devlere gerek, insanoğlunun neyine..." diyerek ateşi NARTLAR'dan alıp devlere verir. Sosrıkua ise, ateşi saklayan devi, cesareti ve aklıyla yenerek, halkını tekrar aydınlığa ve huzura kavuşturur. Aydınlık ve huzurun ise, tanrılara başkaldırmakta olduğunun yolunun da göstermiş olur halkına... Bununla birlikte halkına darı tohumu getirmesi, orağı bulması gibi yardımları da, kahramanlığını tamamlayan başka özellikleridir.

Abhazlar'da Ateşi Çalma mitoso aynı şekilde ele alındığı gibi, başka anlatımları da vardır. Bunlardan en ilginci ise, NESREN JAKE ile olanıdır. Nesren, NART Kurultayı'nın başkanıdır. Cadı Pakuedamenin çaldığı ateşi devlere vermesi üzerine Nesren ateşi geri almak üzere yola çıkar. Ancak halk, cadıların ve devlerin başlarına daha büyük felaketler getireceğinden korkarak, ateşi geri almaktansa, ateşsiz kalmayı tercih ederler. bunun üzerine halk, Cadı Pakue'nin de kışkırtılmasıyla yola çıkan Nesren Jake'yi yakalayarak, Kuzey Kafkasya'nın en yüksek dağı olan "Oşhamafe'ye yedi kat zincirle yedi kez çivilerler. Bununla da yetinmezler. Üzerine bir kartal salarlar ki, kanatlarını çarptıkça, iki denizde fırtınalar kopar, gemiler batarmış... Bu dev kartal, güneş doğarken, tırnaklarıyla açtığı Nesren'in göğsüne gagasını sokar, ciğerini gagalar, ta ki güneş batana dek..." (Age, s.209) Daha sonra NART kahramanlarından Peterez yardımına gider Nesren'in. Kartalı öldürür, cadıyı da yenerek ateşi alıp evlerine dönerler.

Verilebilecek daha birçok örneğin, bizler için hiç de yabancı olmadığını pekiştirmek mümkündür. Ancak sonuç olarak şu söylenebilir. NART MİTOLOJİ'si, kendisini yaratan halkın içerisindeki misyonu sürdürmeye devam etmektedir. Fakat bunu, dünyaya açılması noktasında aynı şeyi söylemek pek mümkün olmamaktadır. Ki, makus bir sonuç olarak, tarihi sürekli geriden takip etmiş olan halkların, tarihe geç girmiş olmalarının getirdiği bir sonuçtur ki, onlara ait olanlar, farklı kimliklerde evrenselliğe yol almışlardır. Ancak bu durum, onun değerinden ve taşıdığı mesajdan yararlanma hakkını hiçbir zaman ortadan kaldırmamaktadır. Sorun, mitolojiyi olduğu gibi sahiplenme değil, mitoloideki kültür ve gelecek için çıkartılması gereken mesajın ne kadar doğru anlaşıldığının pratiğidir. Bu anlamıyla kim doğru okuyor ve doğru anlıyorsa, tanrılar da, kahramanlar da onundur ve onunladır. Dostluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin, sevginin, bağlılığın, mücadelenin, başarının ve özgürlüğün gizini arayıp çıkarmak e onu temsil etmektir önemli olan. Önemli olan, bu anlamıyla "benim" dediğinde yücelme, "benim" dediklerimle başarmadır...

Bir yaşam, Bir Onur Tarihi 15 AĞUSTOS

Kenan ALTUN

Kim nerede, ne yapar
Ama biz
Ama bizler
Ama halkımız
Ama çocuklarımız

Tek bir yerde şimdi
Bir yanında ateş
Bir yanında ölüm
Üstünde kanlı bulutlar
Vücutlar parça parça
Ve zulmün sürdüğü topraklarda.

Henüz zulüm bitmemiş topraklarda, her yer kan, her yer gözyaşı. Hala umut bir dağ zirvesi. Bazen de kaşla göz arası yakın yüreklerde, yürekler yaralı, derin uçurum asiliğinde.

Çok uzun günler ve geceler geçti. Yağmur yağdı, kuşlar ıslanmamak için sığınacak yer aradılar orta yerlerde. Sonra kar yağdı. Her taraf bembeyaz, bir tek yeşillik kalmadı. Taşlar, kayalar, karların altında saklandı sanki. Bazen beyaz, sadece sırtında siyah bir leke olan tavşanlar geldi, bir şey aradılar ağaç kovuklarında. Bazen de simsiyah, karnı sırtına yapışmış kurtlar uludu geceler boyu. Ardından güneş ışınlarını etrafa yaydı, karlar eridi, topraktan sanki yanıyormuşcasına buhar yükseldi bulutlara doğru. Önce küçük dereler oluştu eriyen kar sularından, sonra kırılarak hırçın akan Murat'a aktılar. Gürleşen Murat süzülerek aktı Muş Ovası'na doğru.

Newala Gula, Qertewin Dağı'nın vadisiydi. Halk Kürdistan'daki cennet derdi Newala Gula'ya.

Qertewin'in zirvesinden bakıldığında, Malazgirt ve Tutak Ovası sisli bir tabakaydı. Her yeri gizemli, sis bulutları, yaşamı gizlemek ister gibiydi. Ama kaynağından taşan yaşamı gizlemeye gücü yetmezdi.

Murat kaynağını Serhad'ın eriyen karlarından alıp, süzülür, küçük dereciklerle sarmaş-dolaş olur, Qertewin eteklerinden aşağılara doğru yoluna devam ederdi engelsiz ve asi-ce...

Hemen yanında Lale Dağı, karşısında ise Bilican ve Kosor dağları dikili bir abide gibi birbirine dostça bakışırlardı. Diğer yanda ise karın eksik olmadığı, efsanevi aşkların yaşandığı, ölümün bir can olduğu, canın cana adandığı Süphan Dağı ve destansı aşkın hikayesi Siyabend û Xecê...

Aşkın ölümsüzlüğü saflığıdır, temizliğidir. Bir canın bir cana adanmışlığı sevgiyi ifade eder mi? bilinmez ama, görkemlilik canın canı sevmesi değil, canı toprağı sevmesi, özgürlüğü sevmesidir. Yaradılış, ölümsüzlük burada başlar.

Qertewin'in eteklerindeki köylerde büyük bir heyecan başlamıştı. Kimi yüzlerde umut ve kin; kimilerinde sevinç ve aşk; kimilerinde ise korku okunuyordu. Hazırlıklar yoğundu. Çoluk-çocuk herkesi bir sevinç sarmıştı. Korku yoktu çocukların gözlerinde. Umut ve özlem gizliydi çocukların gözbebeklerinde.

Özlemleri ve hayalleri de çocuk günlerinin özlemi ve hayalleri değildi. Her Kürt insanı gibi çocuklar da savaşı, acıyı kendi bedenlerinde, kendi köylerinde, dağlarında, taşlarında taşıyorlardı. Özlemleri, hayalleri, umutları daha erken olgunlaştıran "gerçek" belirliyordu.

15 Ağustos; savaşın, direnişin ilk adımı 15 Ağustos...

Ve yıllar sonra çocuklar bu kutsal günün kutlanmasına hazırlanıyorlardı. Herşey hazırdı. Köyler birleşerek şehre doğru yürüyeceklerdi. Umutları, sevdaları, özlemleri, gururlarıydı yürüyüşün rengi.

Az sonra halaylar tutuldu. Önce beş, sonra on ve giderek yüzlerce, binlerce kadın, çocuk zincirin halkaları gibi birleştiler. Sonra helbestler okundu. Nereden akla geldi bilinmez, bir genç teybi alıp camiye doğru yöneldi. Çok kişi ona baktı, merakla ama, sonra vazgeçip halaya katıldılar. Kısa bir zaman sonra cami hoparlöründen "Amedê Serhıldane" parçası duyulmaya başlandı. Önce kısa bir şaşkın-

lık, sonra yüreklerden taşan coşkuya dönüştü.

Birden çocuklar koşmaya başladı köyün dışından köye doğru. "Heval hatın, heval hatın!" Önce sesleri duyulmadı, sonra herkes dönüp onlara baktı. Helbest hala söylüyordu. GÖzler Asuna köyünün üstündeki dağa yöneldi. Umutlar gözlerden dağlara yöneldi. "Dayê heval hatın!...Apo heval hatın!..." Kanatlanıp uçacaklardı az kalsın. Sevgileri büyüktü, gerillaya özlemleri, hasretleri ondandı. Grup gelip kalabalığın içinden geçti. Kimi sarılıyor, öpüyor, kimi dokunmak için öndekileri eliyle itip yakalamak istiyordu. Hemen teybi kapattılar. Herkes merak içinde gerillaların söyleyeceklerini bekliyordu. Komutan Sait de bunu farketmişti. Kalabalığın arasından sıyrılıp en yakın evin merdiveni üstüne çıktı, heyecanlıydı. İlk sefer bu kadar insanı bir arada görüyordu. Ne konuşacağını tekrar düşündü, sonra yutkundu.

"Heval no! Kaybolan umudumuz, yıllar önce yine bugün canlandı. Kuruyan yüreklerimiz yeşerdi. Acı, gözyaşı, kölelik artık yıkılıyor. Dirilişin, direnişin günü bugün." Sonra konuştu, konuştu, konuştu...Kimi dinlerken ağladı, tutamadığı gözyaşları, gözlerinden yanaklarına doğru aktı, kimi de kinini biledi ateş olup yakmak istedi her yeri, kimilerini ise korku kapladı yüreğini.

Ali çocuktu daha, bir tohum, bir fidandı. Yeşermek, yayılmak, büyümek, olgunlaşmak için can atan bir fidan. Özlemi gerilla olmaktı, ama yaşı küçüktü. Gerilla Sait' i dinlerken, kararını vermişti. Artık ne olursa olsun serihıldandan sonra gerillaya katılacaktı.

Yaşının küçük olmasının özlemine kavuşmasını engellemisini kabul etmeyecek; gerillada gerillayla birlikte büyüyecekti. Komutan Sait konuşmasını bitirdiktensonra tekrar, "Arkadaşlar, görevli olanlar daha duyarlı olmalılar. Son gelen habere göre, düşmanın hazırlığı büyük. Korku, acı bizi ürkütmemeli! Hep beraber olmalı, birlikte hareket etmeliyiz. Dağılmak, ayrılmak olmamalı" dedi ve sonra "hepinize serkeftin diliyoruz" diyerek konuşmasını tamamladı.

Halkın sevinci kabına sığmıyordu. Anaların tililisini "Bijî Serok APO, Bijiî PKK, Bijî Panzdehê Tebaxê" sloganları izledi. Sloganlar dağa-taşa yayıldı, yankılandı. Kuşlar yuvalarından uçtu, yılanlar başını kaldırıp merak içinde etraflarına bakındılar. Ve sloganlar yankılandı dağlardan ovaya, Murat suyuna doğru. Sloganlar eşliğinde gerillalar köylerden ayrıldılar, nöbetleri olan dağlara doğru. "Heval no! Herkes hazırlansın gidiyoruz!" ve bir sel gibi aktı insanlar köylerden Malazgirt Ovası'na doğru. Helbestler, zılgıtlar, sloganlar haykırıyorlardı yol boyunca. Her gittikleri köyden katılımlarla, coşkuları daha büyüyor, sayıları giderek çoğalıyordu. Ovanın sessizliğini sloganların, helbestlerin, zılgıtların sesleri yırtıyordu.

Az ilerde yollar tutulmuştu. Panzerler, tanklar, cipler; yüzlerce asker, tim ve ajanlar korku, kin ve nefret dolu gözlerle gelen kalabalığa bakıyorlardı.

Kerbela'da kuyu başlarını zebaniler tutmuştu. Hüseyin susuzluktan ölsün diye. Bir damla suyu bile çok görmüşlerdi Hüseyin'e. Çatlayan dudaklarına, yanan yüreğine bir damla su dökemedi Hüseyin. Çok uzun zamanlar geçti Kerbela'nın üzerinden. Ne Hüseyin vardı, ne de su başlarını tutmuş zebaniler. Onların yerini askerler ve timler almıştı. Halk iyice yaklaşmıştı tank ve panzerlerle tutulan yol başına. Sloganlar, zılgıtlar hala dillerdeydi. Göğü yırtan ses korku salmıştı düşmanın yüreğine. "Kimse korkmasın" dedi bir milis. Sonra "dağılmayın, bekleyin" dedi diğeri. "Gerekirse kol kola girin" dedi başka biri.

Uzun boylu, esmer, burnu hafif eğik, gözleri çekik bir yüzbaşı megafonu eline alıp bir panzerin üzerine çıktı. Önce etrafına bakındı, gözlerinden korku okunuyordu. Esmer teni sararmıştı. Düşündü biraz, ne diyeceğini bilemiyordu. Sonra derin bir nefes alıp ciğerlerini havayla doldurdu. Tedirginliğini, korkusunu uzaklaştırmak, kendisine hakim olmak ister gibiydi. "Bunlar sizi kandırıyor,

hepsi Ermeni. Şimdi herkes köyüne dönsün" dedi korku dolu bir sesle, ama kimse onu dinlemedi. Bir ihtiyar ana tilili çekti. Sonra yüzlerce kadın, ihtiyar ananın tililisine katıldı. "Hadi yürüyoruz" dedi milislerden biri.

Leyla arka sıralardan öne geçti. Elinde Başkan APO'nun resmi vardı. Leyla Rezan'la nişanlanmıştı. Nişanlandıktan iki ay sonra, Rezan, "Gerçek sevgi özgürlüktür, vatandır Leyla. Eğer köleysek, toprak yoksa sevgi de yoktur. İnan en güzel aşk bu. Özgürlük gelecek ve ben şehit düşmesem Kürdistan kurulduğu zaman evleniriz" diyerek, dağlara yürümüş, gerilla olmuştu. Leyla anlamıştı Rezan'ı, hak veriyordu yüreğinde O'na. Evet, gerçek aşk özgürlüktür. O da bunu biliyordu. Bir yıl sonra Rezzan'n şehadet haberi gelmişti Leyla'ya. Leyla, "En güzel sevgi özgür topraklarda olur" demişti. Sonra da cephe faaliyetlerinde çalışmaya başlamıştı. Şimdi ise en önde tanklara, panzerlere doğru yürüyordu.

Korku, kin, öfke yüzbaşının yüzünü değiştirmiş, tiksindirici bir ifade almıştı. Elindeki telsizi ağzına götürdü, ağzındaki köpükler telsize yapışıyordu. Sonra döndü, boğuk bir sesle "ateş edin, ateş edin" dedi. Her yerden kurşunlar yağmaya başladı. Kiminin göğsünden girip sırtından çıktı, kiminin karnını yardı, kiminin ise bacaklarındaki kemiği parçaladı. Önce bir korku sardı ortalığı, sonra haykırışlar, sloganlar, ağıtlar karşılık oldu kurşunlara. Korku sisini dağıttı, direnci biledi. Korku unutuldu, kayboldu. Saklanacak yer aradı orta yerde. Gidip birkaç kişinin yüreğine yapıştı. Korkuyu yüreğinde görenler başladılar korku dilini söylemeye. "Hepimizi öldürecekler, geri dönelim", "Yeter artık buraya kadar geldik, yeter" . Sonra biri daha ve biri daha...

Korku, imparatorluğunu kurmaya çalışırken, Leyla, "Ölüm yaşamın yaratıcısıdır, acı güzel günlerin mayasıdır, direniş onun kendisidir. Her gün ölmek, kahrolmak, yürekten, umuttan kopmaktır. Bin ölelim ama yüreğimizde ölümü yıkalım. Berxwedan Jîyane" diye haykırışı bir yeni yaşam filizi gibi büyümüş, yayılmıştı halkın gönlüne. Silahlar sıkılırken, tilili de çekilmeye başlandı. Yaralı olanlar ayakta kalanlara cesaret verdiler. Bazen sesleriyle, bazen de gözleriyle.

"Elinde resim olanı vur" dedi, özel timlerden biri nişan aldı ve tetiğe bastı. Leyla'nın göğsüne bir ateş saplandı sanki. Elini göğsüne götürdü, dizleri üstüne çöktü. Resim hala elindeydi. Gözleri karardı, bir köz ateş vardı sanki göğsünde. Başkan APO'nun resmine baktı, gülümsedi. O arada yüreği serinledi. Bir yel esmiş, ateş sönmüştü. Dizlerini zorladı, ayağa kalktı. Ama birden, birkaç mermi daha saplandı bedenine. Boylu boyunca uzandı toprağa, yüzüstü. Resim hala elindeydi. Ağzında birkaç damla kan süzüldü toprağa.

Daha zulüm bitmedi bu diyarda
Sen ne sandın öyle
Bir yerim cennet mi?
Ya da Babil Asma Bahçeleri mi?
Yok diley, yok
Yer kan
Gök kan
Hava, su
Hepsi kan, kan hepsi.

Silahlar sustu. Birden gök kıpkızıl alevlendi. Sanki toprak kan kokuyordu. Esen yellerle beraber su sularda toprağı, her diyarda, ama burada kan suluyordu toprağı. Ölüm her yerdeydi burda. Ve ölüm her zaman arardı kurbanını.

Gökten korkunç sesler gelmeye başladı. Herkes başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Ölüm gökte vardı ve durmadan arıyordu. Birkaç helikopter göğün derinliklerinden çıkıp üstlerinde gezmeye başladı. Sesler korku yaratıyordu. Yüreklerde bir alçalıp bir yükseldiler. Sonra birden silah sesleri geldi. Ali oradaki yaralıları taşıyordu. İçeriye, halkın arasına doğru taşırken, Mehmet de yanında yardım ediyordu. Gökyüzündeki helikopter birden yönünü onlara doğru çevirdi. Mehmet farketmişti. Ateş edeceklerini biliyordu. "Ali kaç, ateş edecekler" dedi. Ali önce Mehmet'e baktı,

sonra gözleri öfkeyle gökteki helikoptere döndü. "Hayır kaçmam, kaçmayacağım, seni bırakmayacağım" diye haykırdı...

Helikopter alçaldı, Mehmet, Ali'nin önüne geçti. O anda ateş de başladı. Mermiler Mehmet'in vücudunu parçaladı. Rüzgardan savrulan bir yaprak gibi mermilerin şiddetiyle sarsıldı. Kanı Ali'nin üzerine sıçrayan Mehmet, toprağın üzerine yığıldı, kaldı. Gözleri açık, gökyüzüne bakıyordu. "Abi kalk, hadi kalk ne olur" diye bağırdı Ali. Ama Mehmet çoktan yitip gitmişti.

Baharın sıcağı çökünce toprağa, çiçekler kokardı seher yelinde. İnce, narin bir yel eser, gül kokularını salardı ovalara. Oysa şimdi toprak kan kokuyordu. Helikopterlerin ateşiyle birlikte askerler ve timler de yeniden ateş ettiler. Sonra panzerleri halkın üzerine sürüp, birbirinden ayırmaya çalıştılar. Ama kimse korkmadı. Ölüm küçülmüştü. Gözlerinin önünde panzerler birkaç kişiyi ezdi, ama, yine dağılan olmadı. Sonra yine yüzbaşının o korku dolu sesi duyuldu. "Tüm çocukları suya atın, piçlerini suya atın" diye. Çocuklar kuzu, askerler ve timler de kurt olmuşlardı. Birer birer alıp suya attılar çocukları. Su derin değildi ama, akıntı çocukları sürüklüyordu. Çocukların çığlığı, haykırışları yürek parçalıyordu. Çocuklardan Bedran, Ahmet ve Delil elele tutuşmuş, Murat'ın akıntısına karşı yaşam savaşı veriyorlardı. Ama gözyaşları içinde komutanlık edasıyla diğer arkadaşlarına "korkmayın, ağlamayın" diyerek moral veriyorlardı.

Ne Kutu Deresi,ne de Laç'tı burası. Nevala Kasaba hiç değildi. Neydi acaba bu çocukların günahı? Neden çocuk, neydi suçunuz acaba? Kabahatiniz ne acaba, insan olmak mı? Neden sisli, puslu geceler bize yar oluyor, göremeyecek miyiz güneşi mavi gökyüzünde? Ben anlamadım çocuk, sen anladın mı? Neden vuruluruz, vuruluruz da gömülmeyiz çocuk? Bir toprak bile olmaz kefenimiz, ne yaptık acaba çocuk? Hep ölüm bize misafir, dağlarımız hep dumanlı, sis, kırağı neden? Sence çocuk, gülümüz mü kurudu dalında? Susuz, aşksız mı kaldı bülbülümüz? Zılgıtlar mı kesildi gecelerimizde? Yar diye sarıldığımız zaman yok çocuk, yok. Munzur değil kana boyansın, Fırat değil kan aksın.

Havarlar, feryatlar yükseldi kitleden. Onlarca ölü-yaralı ermişlerdi. Ama bu kadar bağıramamışlardı. Ama çocuklar çiçekti, yaşamdı. Çocuklar şimdi suda bir yaprak gibi akıntıya kapılıp gidiyorlardı. Kalabalık, Murat suyuna doğru koştu. Kitle ikiye bölünmüştü. Askerlerin de istediği buydu. Daha bir saldırdılar, silahların dipçiğiyle önüne gelene vurdular. Askerlerin elbisesi kanla kızıllaştı. Kapkara silahlar kandan kızmızıya dönüştü. Yüzler, eller hepsi kan olmuştu, ama bir türlü durmak bilmiyorlardı.

"Heval, toplanın" dedi biri, sonra bir diğeri, " kol kola girin, yaralıları çekin" dedi. Kitlenin içinde her yerden sesler gelmeye başladı. "Toplanın, yürüyün..." Suya, çocukları kurtaramaya gidenlerden yüz kişi dışında hepsi geri geldi. Diğerleri ise kalan çocukları sudan çıkarmaya çalıştılar. Kaç çocuk suda sürüklendi, gitti, kimse bilemedi. Sonra, "Bijî Serok APO! Bijî Panzdehê Tebaxê!" sloganları yankılandı. Kitle hareketlendi, askerler tekrar geri çekildiler. "Düşmandırlar bunlar, ölümü bize düşünen, kapımıza misafir eden. Bir suç mu işledik ana" dedi uzun boylu, yüzü-gözü kan içinde bir genç. Kadın döndü, gencin suratına baktı. Elini allı, morlu fistanına attı, fistanıyla gencin yüzündeki kanı temizledi. Gözlerinden yaş damlıyordu. Sonra "bunlar" dedi, durdu. "Tüm günümüze, gecemize, düşüncemize, aşımıza, aşkımıza düşman bunlar ya oğul, yüreğimize, beynimize, umudumuza ve hasretimize düşman bunlar. Kokan nergizimiz, Beritanımıza, Mizginimizle gülümüze, gülistanımıza. Yani berxêmin havamıza, suyumuza, canımıza, cananımıza, meleyen kuzumuza, uçan kelebeğimize, arımıza, kovanımıza. Yani lavêmin, yani dilêmin, bunlar herşeyimize düşman" dedi. Gözleri ala kana kesmişti. Kıpkızıl kin saklı, öfke, intikam saklıydı gözbebeklerinde. İyice kanı temizledi. Sonra

slogan atmaya başladı. Bir yandan da eliyle gözyaşlarını siliyordu.

Ali öne geçmiş, elinde başrak, gözleri kin dolu askerlere bakıp hem slogan atıyor, hem de bayrağı sallıyordu. Abisi Mehmet'in kanı hala yüzündeydi. Elbisesine Mehmet'in kanı bulaşmıştı.

"Ellerinde bayrak olanları vurun, dedi timlerden biri. Ve nişan almaya başladılar. Biri de Ali'ye nişan aldı, sonra tetiğe bastı. Mermi Ali'-nin sol omuzundan girdi, sırtından çıktı. Yerinde sarsıldı Ali. Bayrak elinden düştü. Eğildi, sanki kolunu vücudundan ayırıyorlarmış gibi bir acı hissetti. Sağ eliyle bayrağı aldı, tekrar sallamaya başladı. Ablası Sarê ateş edildiğini görünce öne doğru gelmişti. Etrafına doğru bakı-yordu, birden Ali'yi gördü, sevindi, gözlerinin içi güldü. Ali'ye doğru koştu. Silah sesleri tekrar gelmeye başladı. O anda Ali yerinden sarsıldı, önce dizlerinin üstüne çöktü, sonra sağa doğru düştü. Bayrak elinden düşmüştü. Sarê bağırdı, Ali'ye doğru koştu. Ali'yi sırtından, göğsünden tutup kaldırmaya çalıştı. Eli ıslanınca korktu, sağ elini çekti. Baktı, kana bulanmıştı eli. Bir titreme tuttu Sarê'yi. Ali'nin başını dizinin üstüne koydu. "Ali, Ali aç gözünü" dedi ağlamaklı bir sesle. Ali gözle-rini açtı, kafasını çevirdi. Gözleri Sarê'nin yaş damlayan gözlerine takıl-dı. Gülümsedi, dudakları arasından kan süzüldü çenesine doğru. Sonra "Ağlama Sarê, ağlama" dedi. Sesi güçlükle çıkıyordu. "Heval Roni'ye söyle, iyileşirsem artık ben de gerilla olacağım.Bana yaşın küçük demesin. Varsa eğer bir ölüm, uçsuz— bucaksız dağlarda olsun. Tamam mı Sarê? Hevalê Sait'e de söyle. Adımı da buldum. Bundan böyle adım Agit'-tir." Ali etrafına bakınarak, "Ateş ediyorlar mı Sarê? Şehit düşenler çok mu?" dedi. Sonra dudakları kıpır-dadı, ama ne dediği anlaşılamadı. Hırıltılar çıktı boğazından ve tekrar dudakları arasından kan süzüldü çene-sine. Vücudu titremeye başladı. Elini Sarê'nin avuçlarına koydu. Gözlerinde mutluluk ve gülümseme vardı. Başı yana düşerken dudakları gülümsemeye devam ediyordu. Elleri Sarê'nin elle-rinde soğudu. Sarê korktu, bağırmak istedi ama bağıramadı, etrafına bakın-dı çaresiz gözlerle. Bir kadın eğildi yanına Sarê'nin, "O şehit düştü keça-mın, tıpkı diğerleri gibi" dedi, Sarê'nin saçlarını okşayarak. Mehmet, Ali'nin dizlerinde şehit düşmüştü, Ali de Sarê'nin.

Bir yaşam, umut, sevdaydı yarın-lara çıkan. "En büyük korku ölüm korkusudur" diyordu bir şair. Ama bu, amlamsız bir sözdü bu topraklarda, bu insanlar için. Ölüm yok olmaktı kimileri için, ama bu ülkede ölüm yaradılıştı.

Toz, duman ve barut kokusu yayıl-mıştı her yana. Genzi yakıyordu, barut kokusu. Hele bir de sıcaklar çekilmez bir sancıydı şimdi. Helikop-terler geziyordu hala üstlerinde. Silah sesleri de kesilmemişti henüz. Sonra inceden inceye bir yel esti. Terleyen vücutlar serinledi, dudaklar hala kuruydu. Susuzluk büyük acıydı, ama kavga susuzluğu unutturmuştu bir nebze. Güneş gökte dolaştı durdu, yaktı, kavurdu dudakları, çatlattı toprağı. Toprağa akan kan kurudu, sonra giderek kızıllaştı. Loş bir ışık hüzmesi yayıldı etrafa. tamıta-mına sekiz saat sürdü vahşet, direniş, kavga. Yaralılar olduğu yerde kaldı-lar. Kiminin yarası sarıldı, kiminin kanı kurudu yarası üzerinde. Kaç çocuk sürüklendi Murat suyunda bilin-medi.

Silah sesleri kesildi aniden. Helikopterler güneşin batışına doğru çekip gittiler. Ardından panzerlerin, tankların homortusu duyuldu. Onlar da gerisin geriye gittiler. Askerler belli bir süre namluyu kitleye doğru çevirip geri geri gittikten sonra, hızla oradan uzaklaştılar.

Milisler, "Tüm yaralı ve şehit arkadaşları traktörlere bindirin ve hızla en yakın köylere götürelim" dedikten sonra, yaralılar traktörlere taşındılar. Traktörler hareket ettik-ten sonra, bir milis, "Arkadaşlar, görevimiz sona erdi, 15 Ağustos direnişti, uyanıştı, korkuya, ölüme bir başkaldırıydı. Bugün de yaptığımız korkuya, zulme karşı bir direnişti. Yaşam direnişle kazanılır. Direniş

sürdükçe korku yıkılır. En büyük ölüm korkudur ve partimiz bu korkuyu 15 Ağustos'ta yıktı. Biz de bu korkuyu yıkmaya devam edeceğiz. Artık evlerimize geri dönelim. Şehitlerimiz için ne yapmamız gerektiği konusunda haberi her köye göndereceğiz" dedikten sonra, tüm kitle "Şehit Namirin" sloganları atarak köylerine doğru yürümeye başladılar.

Güneş doğuyordu. Sabah yeli Qertewin'in eteklerinde toplandı. Nergiz, reyhan kokusunu da beraberinde taşıyordu. Toprak geceden kalma soğuktu. Kuşlar çoktan yuvalarından uçmuş, böceklerin peşine düşmüşlerdi. Atmacalar ise gökte sessiz bir bulut gibi uçuşan kuşları izliyorlardı. Murat suyu sabahın serinliğinde sessiz ve melul akıyordu. Dertliydi, üzgündü, utanıyor gibiydi. Her günkü gibi hırcın değildi, kimbilir, belki de alıp götürdüğü çocukları düşünüyordu. Öyle özgün, öyle melül akışı ondandı belki de.

"Ne olursa olsun, şehitler için cenaze töreni yapılacak ve tüm köyler katılacak" diye haber salmıştı gerillalar. Güneş ışınlarını yaymaya başladığı andan itibaren tüm çevre köylerden Gomika köyüne grup grup insanlar gelmeye başladılar. Üzgün ama onurlu, kederli ama cesurdular. Umut içinde, sevgi içindeydi yürekleri. Binlerce insan toplandı Gomika'da, Ali'nin, Mehmet'in köyünde. Askerler, çaresizce uzaktan seyrettiler. Sloganlar, zılgıtlar eşliğinde cenazeler gömüldü. İki can, iki kardeş yanyana toprağa verildi. Başta Ali ve onun yanında Mehmet. Ey Şoreşger marşı okunduktan sonra, Ali veMehmet'in anası dayika Cemile, "Topraklarımızda zulüm büyük, ama zulme karşı onurumuz da büyük. Üzülmüyorum, inanın üzülmüyorum. Yalnız Ali'm gerilla olamadı, 'Ana herşeyimi hazırla, arkadaşlar gelirse bu sefer gideceğim' diyordu. Ama olmadı. İşte tek üzüldüğüm bu. Ülkem, toprağımız sağolsun, Başkan APO sağolsun." Dinleyenlerin gözleri doldu, dolu dolu ağladı. Kimileri ise yüreklerine boşalttılar gözyaşlarını. Bir yaşam, bir onur tarihiydi 15 Ağustos, yaşam kaynağı güneş ısısıydı.

HES REN MIN ZIL DAN

Mem BOTANÎ

Mın çengek hêsrên kelijî
Reşand
Nava zilûmata bêbinî
Pekîyan belawala bûn
Li wir pêketin her yek
Bûn stêrkek bi ronahî
Bê dawî her dem
Ji wan difûrin
Bêhna hêsrên çavê min
Xwînrijandî

Hey tarahîya bê binî
Tû çıqas bi raşaya zilûmatiya xwe
Me dorpêç bikî jî
Emê her yek
Te wisa ronî bikin
Wisa hembezkin
Alav bi alav
Pêl bi pêlên sotî
Ji hevda biqelêşin

Behra reşayî yê
Tu çıqas ji min birevî jî
Ezê rojek noqî te bibim
Wek şevçirayek ajne bikim
Li hemû tixûbên te
Ta bigihêm banê teyî
Bê tebat
Û bê heyî
Ku min werivandîye libo libo

Ax zilûmata bêhempa
Tu çıqas xwe birikînî jî
Ezê li te ajne bikim
Berbiwarê pîrozve bifirim
Wek pirpirokek rengîn birqonek
Li ser bilindtirînekê
Hembêz bikim dîmenên pîroz
Li ber ronkaya alava
Her bawerim
Tu nikarî bibî asteng
Ta bêdawî yê

"Gezgör; İşte bunun şiirini yazabilir misin?"

Yeşilırmak/~~Mehmet ARİF~~ ARİF MEHMET

Sanat, basit bir tanımla duyguların soyutlanması eylemidir. Buna gerçek olanın insan tarafından algılanması ve ifade edilmesi de diyebiliriz. Yani sanatın merkezinde insan vardır. Sanat eserleri ya insanı anlatır, ya da insan gözüyle doğaya bakar. İçinde hiç insan olmasa bile, bir manzara resminde, insan kendi gözüyle baktığı çevreyi, yine algılayabildiği kadar yansıtır. Bu anlamda sanat gerçeğin olduğu gibi yansıtılması değildir. Bunun hem imkanı yoktur, hem de olsa bile insan devreden çıkacağı için sanat olmaz.

Sanatta bir yaratım vardır. Bu anlamda sanatçılar tanrılara mahsus bir üstünlüğe sahiptir. Eserleri, gerçeği bile anlatsa, sonuçta gerçeğin yeniden ve bilinçle, duyguyla, ruhla yorumlanmasıdır. Hatta sadece kendi duygu ve hayal dünyalarına bile ait olsa, yaşayan insanları etkileyen eserlerdir. Bu konuda Şolohov'un "Uyandırılmış Toprak" ve "Don Kıyısında Hasat" romanlarındaki Dovidov karakterini örnek verbiliriz. Şolohov bu romanlarında devrim sonrasında Kazakların yaşamını işler. Roman gerçekçi bir romandır ancak karakterleri Şolohov kendisi yaratmış, romanında kurgulamıştır. Romanın sonunda Dovidov karşı devrimciler tarafından vurularak öldürülür. İşte Dovidov'un bu biçimde öldürülmesini Şolohov'un okurları kabullenmezler, ağlayanlar, itiraz edenler olur.

Burada önemli olan Dovidov'un gerçekte yaşayıp yaşamadığı değildir. Şolohov'un elinde duygusu, düşüncesi ve eylemiyle yaşayan (ve sonunda ölen) bir karaktere dönüşmesidir. Dovidov, yaşayan milyonlarca insandan daha elle tutulur biridir, bunu da Şolohov'a borçludur.

Sanatçı, herkesin gördüğü şeyleri daha farklı görür, daha farklı hisseder, daha farklı yaratır. Anver Zins, "Sanat her zaman bir gizli hakikate eriştir. Çok iyi bilinen, görüngülerden bile saklı yanları ortaya çıkarır. O, bayağıda eşsiz olanı, olağanüstüde sıradan olanı gösterebilir" der. eğer sanat, varolanı olduğu gibi alıp yazıya, resme, notaya dökmek olsaydı, herkes sanatçı olabilirdi. Ama olaylara, seslere, renklere, estetik bir boyut katabilmek, öyle kolay bir iş değildir. Zaten sanatta amaç, kimsenin göremediği veya ifade edemediği şeyleri imgelerle insanlara anlatmaktır. Sanatın devrimci yanı da budur. Buna, duyguların teorizasyonu da denilebilir mi, tartışılabilir. Böyle bir yanı da var. Teori, varolan ama bilinmeyeni ifade etmeye yarar. Hem sosyal, hem de deneysel bilimde teorinin işlevi budur. Daha kolay algılamaya aracılık eder.

Sanatın kaynağının insan olması gerçeği, onun devrimlerle, toplumsal olaylarla ilişkisini de ifade ediyor. Dikkat edilirse, büyük sanat eserleri, çalkantılı, sarsıcı alt-üst oluş süreçlerinde ortaya çıkmıştır. Bu süreçlerin insanları, duygu ve düşünce dünyalarıyla sıradanlığı aşan, geleceği temsil eden, biraz da model olabilen insanlardır. Sanatçının en fazla malzeme bulduğu dönemler, bu dönemlerdir. Örneğin Picasso ile ilgili bir öykü anlatılır. İç savaş sırasında Picasso, faşistlerin yakıp, yıktığı bir şehrin resmini yapar. Bir gün o resmi faşistlerin üst düzey komutanları görür ve Picasso'ya, "Bu resmi sen mi yaptın?" diye sorar. Picasso da onlara, "hayır" der, "siz yaptınız".

Devrim sanat ilişkisini incelerken bu gerçeği de görmek gerekiyor. Gerçeğin en görünür haliyle açığa çıkarılması devrimcinin işidir. Bu başlı başına sanatçılıktır. Ama dev-

rimci ve sanatçının duygu dünyaları gerçeği görebilecek kadar ve açığa çıkarabilecek kadar hassastır. Her ikisinde de olağanüstü bir duyarlılık, hassasiyet ve zenginlik vardır. Bir aydın devrimcilerdeki sanatçı hassaslığını, çok çarpıcı ifade ediyor: "Devrimci, dağlar kadar büyük kayalar üzerindeki kılcal damarlar kadar ince yarıklarda bir narin dal çiçeğinin, yaşam ile ölüm arasındaki mikroskobik titreyişlerinden büyük mesajlar alabilendir.

Devrimci politikacı bu mesajları, güce yüklemede ve güç biriktirmede kullanabilendir."

Önderlik devrim-sanat, ya da savaş, duygu ilişkisini en çok işleyen önderliklerden birisidir. Devrimin duygu dünyasını gerçekten mükemmel çözmüştür. Örneğin, kendi yaşamını anlatırken, bu işe duygularla başladığını, hala o ilk duyguların etkisi altında olduğunu belirtmiştir. Mesela, Aram'ın sesini duyması ve "Bu ses yaşatılmalı" demesi, aslında bir karardır. Aram bir semboldür, yaşatılması gereken, Kürtler'in binlerce yıllık kültürü ve dilidir. Önderlik, böyle bir duyguya ve karara bir sanatçının şarkısını dinlerken kapılıyor. Bu çok önemlidir. Yine Önderlik devrimi bir sevgi gerekçesi yapıyor. Hatta isyanı biraz sevgisizliğe isyandır. Kürdistan'da hiç olmayan duygular, bağlılıklar devrim sayesinde ortaya çıkıyor; yoldaşlık sevgisi, Önderliğe bağlılık sevgisine dönüşüyor.

Kürtler'in çağdaş sanat anlamında fazla ürünleri yoktur. Geleneksel kültürel, folklorik kaynaklar günümüze kadar ihtiyacın büyük bir çoğunluğunu karşılamıştır. Modern sanatın gelişmemesinin en önemli nedenlerinden biri, Kürt insanının çözümlenememesidir. Bu anlamda, Önderliğin çığır açtığı kesindir. Kürt insanının duygu dünyasının en derin kıvrımlarına kadar çözümlemiş, ortaya koymuştur. Bu çözümleme kuşkusuz Kürtlerle de sınırlı değildir. Aslında çözümlenen Kürt şahsında genel anlamda insandır. Önderlik aslında insanlığa sesleniştir: "Ey insan, tarihin derinliklerinde gizli olan, senin özün bu değildir, sen ne zamana kadar köleci boyunduruğun zalim dişleri arasında yaşayacaksın? Sen, ne zamana kadar, üzerine örtülmüş ölü toprağının altında yaşamaya devam edeceksin? Bu onursuz yaşamı bir kader gibi görmenin sonu gelmedi mi?"

Dikkat edilirse, artık büyük ve güçlü eserlerin ortaya çıkarılmadığından yakınılmaktadır. Bu neden böyledir? Sanırız, en önemli nedeni insanın, bireyin, çok zayıflaması, değersizleşmesidir. Değersiz, düşkün olanın edebiyatı, sanatı da olmuyor. Zaten, post-modern denilen sanat bu insanı anlatır ve artık o da ilgi görmüyor. Bir ara bireyin umutsuzluğu, bireyin çıkışsızlığı, yalnızlığı gibi temalar çok işlendi ve şimdi artık bu da tutulmuyor. Tutulan şeylere bakıyoruz, ya tarihi konu alan kitaplar, filmlerdir, ya da sevgi, aşk konulu eserlerdir. İnsan, biraz yitirdiği şeyleri arıyor, ona özlem duyuyor. Birey olarak küçülmüş, karıncalaşmış ve geçmişteki kahraman kişiliklere hayranlık besliyor. Aşk, sevgi ve tutkuları tanınmaz hale getirilmiş, dejenere edilmiş, en çok bu tür duyguların arayışına girmiştir. Saflık, sadakat, fedakarlık, unutulan duygular olarak ilgi çekiyor. Yeniden hatırlanıyor. Artık insan tutkulu bir yaşamı neredeyse unutuyor. Bu durumu Diderot: "İnsanı yüksek şeylere ulaştırabilen ancak tutkularıdır, büyük tutkulardır. Onlar olmaksızın ne eserlerde yücelik arayın, ne de ahlakta. Onlar olmaksızın güzel sanatlar çocukça bir oyun, erdem ise kılı kırk yaran bir nitelik olurdu.

"Orta tutkular sıradan insanlar yaratır. Yurdunun kurtuluşu sözkonusu iken oturup düşmanı bekleyen sıradan bir yurttaş olurum. Bir dost tehlike içindeyken ben gözlerimi dört açarak kendi hayatımın kaygısına düşersem dostluğum hesaplı bir dostluk olur. Hayat benim için sevgiliden daha tatlı ise düpedüz bir aşıktan farkım yok demektir.

"Küçük tutkular büyük adamları küçültür. Tutkuları baskı altına almak doğal büyüklüğü ve gücü yok eder. Şu ağaca bakınız, gür dalları olduğu için onun altında serinlik

ve gölge bulabilirsiniz. Kış gelip yapraklarını dökünceye kadar onun tadını çıkarabilirsiniz." Tesadüf olmasa gerek; çünkü Önderlik: "Ben işleri aşkla yürütüyorum. Tutku yönüm çok güçlüdür. Benim için herşey biraz da aşkla, biraz da tutkuyla yürümek zorundadır".

Mezopotamya'da Önderlik özgürlük ağacını yeşertiyor. Gerçekten gür bir ağaç, estetiği alabildiğine sanatsal. Gölgesinde değil sadece Kürtler, bölge halkları yaşıyor. Ortadoğu'da özgür sanatın doğuşu da yine Önderlik gerçeğiyle başlıyor. "Ben insandım" dizeleriyle Ortadoğu'da yeni insanın doğuşu yaşanıyor. Hatta çağımız Önderlik şahsında yeni bir aydınlanma çağı olabilir. Bilim ve teknoloji bu kadar gelişmesine rağmen insan hala yeterince tanınmıyor. Garip olan, gittikçe daha fazla tanınmaz hale getiriliyor. Buna karşı da sanatın yapacağı şey insanı en saf, en doğal haliyle aydınlatmak, yeni hümanizmayı geliştirmektir. Önderlik esasta insan uğraşısıyla yeni bir hümanizmanın öncülüğünü yapıyor ve çağın böylesi bir eksikliğini sanatsal eylemiyle karşılıyor.

Önderliğin en önemli yanlarından birisi de yaşamın bütününü bir sanat olayı olarak ele almasıdır. Mesela tarzının artistik oluşundan bahseder. Benzetmelerini bazı sanat dallarıyla yapar. Aslında Önderlik şunun çok iyi farkında. Eğer iyi işlenip, iyi anlatılırsa devrim, tüm sanatları doya doya besleyecek malzemeyi ortaya çıkarmıştır. Hem güzelliği, hem de çirkinliğin muazzam tanımları evrensel ölçülerde yapılmıştır. Bu noktada, Önderliği güzelliğin yaratıcısı olarak görmek de mümkündür. Önderlik hep güzelliğin peşindedir, onun arayışındadır. Devrime bu arayışla başlarken, halen de güzelliğin peşini bırakmamıştır. Kürt insanı şahsında, Türk, Ortadoğu ve hatta çağ insanının gerçeğinin görüngülerini Önderlik sanatı: "Güzelin ve çirkinin, yücenin ve bayağının, trajedinin ve komiğin ince eleğinden geçirir". Devletleri, toplumları ve bireyleri kendi gerçeğiyle karşı karşıya getirir. Hiç abartıya, sahteliğe ve aldatmaya yer vermez. Önderlikte temsilini bulan sanat insanı gerçeği karşısında büyük devletlerin, sözümona büyük maskeleri takınan kişiliklerin cüceliklerini açığa çıkarmamış mıdır? Önderlik sanatının amacı elbette teşhirle sınırlı değildir. Önderlik amacını şöyle tanımlıyor: "Güzelliklerin fethedilmesi esastır. Ben yaptığım işte hassasiyet derecesinde güzellik ararım."

Güzellik ölçü olunca, elbette sanat eserlerinin insanların beğenisini kazanması ve kalıcı olmayı başarması, duygu ve düşünceyi etkileyici düzeyde olması esastır. Bir sanat eserini değerli kılan bu özellikleridir. Bizce başarılı eserler ortaya çıkarmak başlı başına devrimci bir olaydır. Sorun güzel insan yaratma sanatıysa bu zaten tanrısal bir eylemdir.

Şu da bir gerçek ki, insanlığın tutsaklığını savunan faşist ideolojiyle beslenen hiçbir sanat eseri bugün kalıcılaşamamıştır. Bazı bestelerin Hitler için yapıldığı hala söylendiği, dinlendiği biliniyor ama o bile tartışmalıdır. Bunun dışında hemen hiçbir dalda insana dair hiçbir sanatsal ürün verememiştir faşizm. Asıl ideolojik sanatı da o ortaya çıkarmıştır. Hatta kendisine göre estetik kuram bile yaratmaya çalışmıştır. Ama bakıyoruz resim, heykel, mimari hemen her yerde bir çalıntı, bir eklektizm vardır. Ve dar bir çevreyle sınırlıdır. Üretkenlikten yoksundur. Yani kısırlaşmıştır. Bu kısırlığı faşizmin kendisinde aramak mümkündür.

Önderlik insan yaratırken ve özgürleştirirken aslında yaratmaya çalıştığı insanları sanatsallığa zorlamaktadır. Bu, belli bir sanatçı duyarlılığına sahip olmayı da beraberinde getirmektedir. Çok yoğun bir güzellikleri koruma anlayışı Önderlikte vardır. Bunun Başkan'ın doğa sevgisinde de görmek mümkündür. Mesela Başkan, Özgürlük Hareketini ve öncülüğünü sadece bir parti olarak tanımlamıyor. Özgür Hareketinde yarattığı büyük anlamı şöyle ifade ediyor: "Parti coğrafyadır, insanlık tarihidir, tarihi harabelerdir, dağ zirveleri

ridir, gökteki yıldızlardır." Tarihte onlarca önderlik yaşadı, yüzlerce parti kuruldu. Ama hiçbir önderlik, Parti Önderliğimiz gibi partisini böylesine derin sanatsal ifadeye kavuşturamadı. Neden? Çünkü O, bir doğa tutkunudur. Yeşile, yağmura, canlılara, herşeye bakışında bir duygu vardır. Burada Önderlikle Şehit Mustafa Gezgör arkadaş arasında geçen bir olaydan bahsedebiliriz.

Önderlik ve Gezgör arkadaş arabayla Halep'ten Şam'a gidiyorlar, biliniyor, Gezgör arkadaş şair ruhludur, şiirler yazmaktadır, yazdığı şiirleri Akademi'de kasete almıştı. Yolda giderken Gezgör arkadaş, "Başkanım şiirlerimi dinlemek ister misiniz?" diye sorar. Önderlik "Olur" deyince, teybe kaseti koyar. Akşam üzeridir, herhalde mevsimde bahar veya yazbaşıdır. Her yer yeşildir. Güneş, uçsuz bucaksız düzlükte sarı, kırmızı tonlarda müthiş manzaralar çizmektedir. Başkan arabayı durdurur, ayakkabılarını, çoraplarını çıkarır yol kenarında yürür. Manzarayı izler. Peşinde de Gezgör vardır. Önderlik birden Gezgör'e döner ve "Gezgör, işte bunun şiirini yazabilir misin?" diye gülerek sorar. Önderlikteki duygu yoğunluğunu hissetmemek mümkün değildir. Bunu, her zaman çevresiyle, arkadaşlarıyla paylaşmak istemiştir. Bu konuda özelilkle gerillaya dönük perspektifleri çok çarpıcıdır. Savaş içinde gerillanın duygusuzlaşmasına kesinlikle karşıdır. Canavarlaşma, der. Hep güzelliklere dikkat çeker. Gerillanın dağda gezerken üzerine bastığı yeşilliklerini hissetmesini, etrafındaki çiçekleri iç dünyasında yaşamasını ister. Bazı yaklaşımları çok şaşırtıcı ve çok etkileyicidir.

Yine bir gün Başkan telsizde Deryalarla konuşmaktadır. Zaman '93 ateşkes sürecidir. Tüm alanlar Önderliğe tekmil verip varolan gelişmeleri ve sorunları aktarırlar. Önderlik gerekli perspektifleri sunar, değerlendirmelerde bulunur. Sıra Cudi'ye geldiğinde bölge sorumlusu arkadaş kısaca durumlarını izah eder. Önderlikle diyalog geliştirirler. Savaş, eğitim, hazırlık derken Önderlik birden bire "Orada havalar nasıl" diye sorar. Arkadaş şaşırır, Önderliğin neyi kastettiğini anlayamaz, bocalar. Önderlik, "Siz çok şanslısınız, bakın dünyada her yer kirleniyor, doğa bozuluyor, siz en güzel yerlerde, en temiz doğa ortamlarında kalıyorsunuz. Bunun kıymetini bilin" der.

Burada Önderliğin ülkeye özlemi de vardır. Cudi'den arkadaşlarla konuşurken belki de Cudi'de olmayı istemiş, düşlemiştir. Ama hepsinden önemlisi arkadaşlarından duyarlılık beklemesidir. Onların savaş içinde körelen bazı duygularını canlandırmaya çalışmasıdır. Önderlik, savaş içerisinde bile arkadaşların güzellikleri farketmelerini istemektedir.

Böyle onlarca örnek verebiliriz. Yaşama anlam veren, ona büyük bir tutku düzeyinde bağlı olan bir insanın böylesine bir inceliğe, duyarlılığa sahip olmaması zaten düşünülemez. Eğer bir gün hakkıyla, kişiliği, yaşamı bir sanat eserine konu olursa bunun klasik dönemin son eseri olacağını söylemek de mümkündür. Hatta böyle bir eser, kahramanlık çağı tragedyalarıyla klasik dönemin edebiyat karakterlerinin ve günümüz özgür birey arayışının bir harmanlaması olarak, sanatta yeni bir sayfa açacaktır. Unutulan, gözardı edilen birçok değer yeniden sanatın konusu olacaktır. Genel olarak sanattaki arayışların buraya gideceğini söylemek mümkündür. Önümüzdeki yılların sanatı, merkezine insanı oturttuğu, binlerce yıllık tarzların, ekollerin bir bileşkesi biçiminde gerçekleşecektir. İnsan ve onun en saf duyguları yeniden keşfedilecek, gelişen bilimden de yararlanılarak güçlü örnekler verilecektir. Bu bir kehanet değildir. Günümüzde bile bu tür arayışlar güçlüdür. Çıkışın Ortadoğu kaynaklı olması şaşırtıcı olmamalıdır. Çünkü hareketli bir toplum gerçeği ve güçlü bir tarihsel mirası vardır. Eğer bu toprağın insanları kendisini önemser, ciddiye alırsa böyle bir rolün sahibi olabilir. Yoksa başka türlüsü de garip olacaktır.

Yaratılan yeni insan, sanatsallığını mutlaka eserlere dönüştürecek, bugün olmasa yarın ifadeye kavuştura-

caktır. Savaş sorunları, toplumsal yıkım vb. nedenlerden dolayı hemen bugün sanatsal eserlere dönüştürülemezse de, devrimsel gelişimimizin sanatsal niteliği, sanatsal devrimi de muazzam geliştirmeye devam etmektedir. Bu durum Önderliğin şu tespitinde alabildiğine somutlaşıyor: "Devrimsel dönemler sanatla hazırlandığı gibi sanatın da niteliksel güçlü bileşimlere kavuşmasında önemli etkide bulunur. Sanat daralan insan ruhunun, bütün duyum kabiliyetinin sıçrama yapmasıdır. Varolan veya eskiyle yetinmemesidir. Yetinmemesi demek, güç kazanması demektir. Sanat devriminin tanımı da böyle yapılır."

Önderliğimizin sanatsal devriminde önce özgür toprak, iktidar, devlet olsun, sonra insan değildir. Özgür toprak, ulus, iktidar ve hatta özgür dünya önce özgür insanın böyninde ve yüreğinde yaratılmaktadır. Önderliğimizde devrim başlı başına insan yaratma sanatıdır. Özgürlük Hareketi tarihimizin yarattığı yeni insan kişilikleri, yaşam tarzları yakından incelenebilir. Ha keza Önderliğin kendisi bir modeldir. Önderliğimizin sanatıyla yaratılan yeni insan en güzel resimdir, seyrine doyum olmayan filmdir. Kusursuz bir anıttır, türküdür, şarkıdır ve yeni insanın kendisi şiirdir. Böylesine bir sanatsal derinlikle yaşama anlam verilmeseydi, bütün dünyaya karşı onbinlerce insan onlarca yıl o dağ koşullarında savaşabilir miydi? Onbinlerce insan yıllarca işkence tezgahlarında direnebilir miydi? Onlarca yıl zindan yatmaya katlanabilinir miydi? Milyonlarca insan evi, ocağı, köyü yakılmasına rağmen, tanrısal tutkuyla Önderliğe bağlanabilir miydi? Yüzlerce insan Önderliksizliğe asla diyerek bedenini ateşler içerisinde yakabilecek aşkı yaratabilir miydi? Önderlik sanatında harikalar yaratan insan yücelirken, Önderlik sanatıyla özgürlük yaşamını yaratamayan insan müsveddeleri orta yere serilmedi mi? Ne demişti Önderlik: "Ben bir güzellik, yiğitlik savaşçısıyım! Bunun hem teorisinin, hem de pratiğinin ustasıyım! Buna 'varım' diyen beri gelsin!"

Yaşam Güneşi'nden

• *"Benimki deli işi, benimki acayip bir iş, ne derseniz, deyin. İliklerinize kadar kendinizi hızla hissedeceksiniz. Müthiş bir arzunuz olacak, güzel olmayı isteyeceksiniz.*

• • •

• *"Harabeler beni çok heyecanlandırır, mağaralar, kuyular, kayalar, hatta ufak ufak taşlar, kıraç topraklar, derin topraklar, meşe ağaçları, kendini güzel korumuş yeşil parçalar, hepsinin başlı başına bir heyecanı, tahrik edişi vardır."*

• • •

• *"Yaşamı büyük bir olaya dönüştürmek, yaşamı bir ulusa, insanlığa mal etmek insanın kendi elindedir. Bizim bütünüyle başarmak veya yapmak istediğimiz de budur. Yaşamı uluslaştırmak, sosyalleştirmek, kültüre kavuşturmak, çekici ve yaşanır kılmaktır."*

• • •

• *"Sanat yaratıcı ruh demektir. Espiridir!*
Toplumları sanattan kopardın mı, ruhtan ve kimlikten koparmış demektir. Geriye kalan ise bir moloz yığınıdır."

• • •

• *"Ruhsal derinliği, zenginliği olmayan, bir müzikten, bir manzaradan, birçok çeşitli sanatsal davranış biçimlerinden etkilenmeyen, bunun farkına varmayan bir kişiliğin hayat damarları boştur. Onsuz yaşam, ancak bir hayvanın yaşamına yakın seyreder. Hayvanlığın insanlıkla birleştiği sınırı ifade edebilir. Bu da kabul edilecek bir yaşam değildir."*

Karanlık silüetlerin bakışları donuk ve anlamsızdı.
Sular yükseldikçe beklenmedik bir uğultu sarıyordu ortalığı.
Dicle'nin kıyısında bir çocuk, yanaklarından gözyaşları süzülüyordu.
Bin yılların bereket timsali kabardıkça, hıçkırıklara boğuluyordu çocuk.
Sesiz ağlayış gittikçe yerini acı feryatlara terkediyordu.
Çığlıklar sahte gözyaşlarının değil;
Çığlıklar!.. Binlerce yıllık yüreğin, paslı bir hançerle deşilen sesiydi!
Avuçlarını göğe doğru açmış, merhamet dileyen ölümlülerin arasından sıyrılıp, çocuğun yanına vardım; elimi uzatıp, "ağlama" diyecek oldum, boğazım düğümlendi, konuşamadım.
Ağlayan çocuk değil, sulara gömülen bendim.
Arkamı dönüp, geriye baktığımda Azrail'in soğuk nefesini duyumsadım.
Geçmiş, bugün ve gelecek anlamını yitirmişti.
Ben Hasankeyf'e acıyor, Heskîf benim zavallılığıma ağlıyordu.
Mağaraları,yıkık köprüleri,taş evleri,yüksek kayaları vardı Hasankeyf'in.

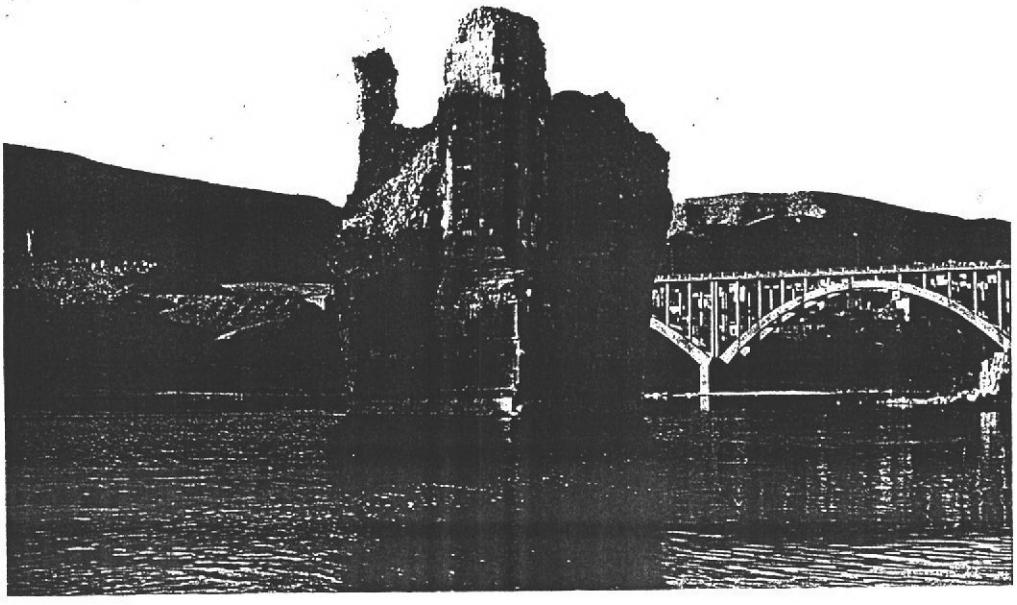

Dicle'nin kıyısında kurulu, bin yılların tanığıydı.
Hasankeyf'i bunca alımlılaştıran Dicle'nin çekici güzelliği miydi, yoksa Dicle'yi bu kadar güzelleştiren Hasankeyf'in binlerce yıldır dur durak bilmeden işlenip, estetize edilen çehresi mi, karar veremedim.
Kanla sulanmış topraklar, alın teriyle işlenmiş mağaralar mıydı, Hasankeyf'i Hasankeyf yapan? Yoksa acının olgunlaştırdığı masumiyet mi?
Güzelliğin an'ın bağışı değilse Heskîf, seni çekici kılan bin yılların emeğidir o zaman... Emekle güzelleşen Kürdistan güzelliğindir Hasankeyf.
"Güzellik başa bela mı" diye soracak olursan; "güzelin seveni de, düşmanı da çok olur, bunu yine en iyi sen bilirsin" derim.
Ulaşılamayan güzellikleri fethedemeyince yürek sevgisi, tersine döner duygu dünyası; korkunç bir nefrete dönüşür; bilirsin.
"Sevenlerim çok ve bana ulaşıyorlar" diyeceksin ama senin güzelliğinde kendi çirkinliklerini görenlere ne diyeceksin?
Sevenlerin sevgisi korumaya yetmezse,güzelin kendisini;çirkinlikler çepeçevre sarar heryeri.Ve zamanın bilinmez bir kesitinde nefret ve öfke yutar herşeyi.

Korunmaya muhtaç bir güzel, sevgiye muhtaç bir çocuk gibisin Hasankeyf.
Dünden bugüne geldin, bugünden yarına nasıl gideceksin?
Güzelliğinden gelecek nesilleri mahrum mu bırakacaksın? yoksa sen de tıpkı Zeugma gibi güzellik düşmanlarının geriye bıraktığı ibret abidesi mi olacaksın?
İşte böyle Hasankeyf.
Sevginin gücü her şeye kadir olmuyor kimi zaman./Tarih güne kurban edilip, gün geleceğin mezarı haline getirildiğinde donup kalıyor zaman.
Acı, ağıt sözleri boğazlarda düğümleniyor.
Sözler dudaklarda kilitleniyor.
Gözyaşları kirpiklere asılı kalıyor.
Çaresizlik...
Ve çaresizliğin sızısıdır; artık zaman.
Sessiz çığlıklar ortalığı kapladığında mitolojik kahramanlar ve kendinde zamanı aşanlar dışında hiç kimse duymaz ölenlerin feryadını.
Ve öyle bir an gelir ki, o an'ı anlatmaya hiç kimsenin gücü yetmez. Çünkü kifayetsizdir sözler...
Zeugma'yı sana hatırlatmama gerek var mı?
Hani geçenlerde sulara gömülen tarihi kardeşini.
Çok şey yazıp,çok şey söylemişti televizyonlar,gazeteler,dergiler.Değişti mi Zeugma'nın kaderi? Onların ki, yavrusunu yutan timsahın gözyaşı misaliydi, değil mi?
Söyler misin bana Heskîf, geleceği güne kurban edenler, geçmişe ağıt yakabilirler mi?
Önce öldürüyor, sonra yasını tutuyorlar, geçmiş zaman mit'lerinde lanetlerinden arınmak isteyen günahkarlar gibi.
"Tarih günümüzde gizli, biz tarihin başlangıcında gizliyiz" diyordu, geleceğe taşınan efsane.
Oyulan her kayanın, işlenen her taşın, hatta toprakta biten her otun paha biçilmez kutsal bir değeri ardır.
Gözünün feri sönmeyen, yüreği körelmeyen her insan bu değerleri görür, duyumsar ve sahiplenir.
Heskîf bize geçmişten emanet edilen bir miras, geleceğe taşınması zorunlu kutsal bir değer ise şayet, sulara gömülen Hasankeyf değil, biz; boğulan tarih değil, yüreğimizdir.
Önce öldürecekler,
Sonra adına ağıt yakacaklar,
Ve yasını tutacaklar Hasankeyf'in...
Peki biz ne yapacağız; suçluların, suçuna ortak olmaktan başka?
Ne yapmalıyız?
Kürdistan'ın güzellikleriyle beslenen canavarlara karşı!..
Sadece Hasankeyf değil ki, kaybettiğimiz.
Onda tarihimiz, kimliğimiz, kişiliğimiz.
Onda emeğimiz, kanımız ve tarihsel ruhumuz gizli.
Onda cennet hülyalarımız.
Gömülemez, gömülmemeli...
Ve biz, kaç Hasankeyf kaybedeceğiz daha?
Kaybettikçe Hasankeyfleri, biz nasıl biz olarak kalacağız?
Gizliyse tarih günümüzde ve biz başlangıcındaysak tarihin...
O zaman yeni tarihler yaratma mücadelesine her zamankinden daha fazla katılalım.Ve yeni tarihimizde asla güzellik düşmanlarına aman tanımayalım.
Değil bir Hasankeyf, değil bin Hasankeyfi, ülkemizin tüm güzelliklerini yüreğimizin sevgi gücüyle korumaya alalım. Unutmayalım ki, hiçbir güç, sevgi gücünden daha üstün değildir ve Hasankeyf'i geleceğe taşıyacak olan da bu sevgi gücümüz olacaktır.

ZANA ROJİN

SONU OLMAYAN BİR BAŞLANGIÇTIR 15 AĞUSTOS

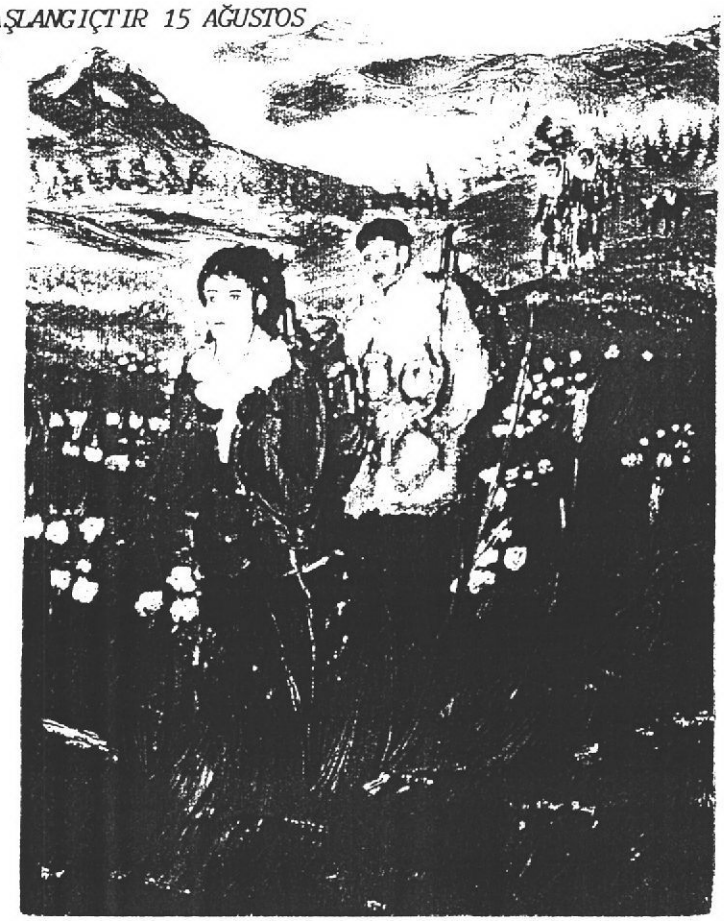

ÇAYAN FIRAT

An vardır; solan yapraklar misali rüzgarlara savrulan.Saman alevi misali bir anda küllenen. İz bırakmaz belleklerde.Ne de anımsanır bir daha. O artık an'da kalmıştır. Sıradan, günlük an'lardan farksız kaybolup gider zaman içinde.

An vardır;bellekler**de derin yaralar açar. Hiç mi hiç unutulmaz.Anımsandıkça kanatır hep yürekleri.Keser keder,acıya, hüzüne insanı. Söz çıkmaz olur. Bıçak açmaz olur dudakları. Söz biter bir kez. Bir zerrecik cevher kalmışsa insanda; insan,insanlığını sorgular,bir daha...bir daha... Geçmiş ile bugün arasında sarkaç misali salınıp durur. "Neden?", "Nasıl?", "Niçin?" ile başlayan sorular uçuşup gider peşisıra.Çoğu kez yanıtsız kalır.İnsan yanıtverme yürekliliğini gösteremez olur o an.Eğer zaman o an'ın esiriyse halen, an'ın ağırlığı, yarattığı izler silinip gider. Ruhlar pazara çıkarılır. Zamanın selinde kendini gafletin ya da ihanetin iğrenç kollarına, katran karası dünyasına bırakır. Bir de an'ın sisteminde kendini yaşa**tacak bir yer bulmuşsa, hiç geçmişi sorgulamak istemez. "Böyle gelmiş, böyle gider" masalına kendini kaptırarak sürüklenip gider.

Ama hep özgür insanlar gibi yaşadığını sanır. Oysa ne kimliği, ne ülkesi tanınır.

Ve an vardır an'lar içinde; çok kalın çizgilerle ayrılır kendinden öncekilerden. Sıradışıdır, olağanüstüdür. Bir ondan öncesi, bir de ondan sonrası vardır. Bir miladdır yani. Yüreklere özgürlük aşkını aşılar. Tarihte karabasanlı günler noktalanır. Güneşli yarınlar başlar. Anka kuşu misali kendi küllerinden yeniden yaratılır. Yüzler güleçtir artık. Umut yediveren açar. Sanki o karabasanlı günler hiç yaşanmamış gibi bir düşünce belirir. Özgürlük an'ı henüz taptazeyken, filizken yani; bir yandan onu hiç farketmeyen alacakaranlık yürekler, öte yandan geçmişi unuturcasına kendini zafer sarhoşluğuna kaptıran samanalevi tavında yürekler... Ve bir yandan da nefes nefesedir sindirilen, ruhlara içirilen özgürlükle zuhalleşen yürekler.

Böylesi tarih yazan, kahramanlar yaratan, kadavraya dönmüş cesedi canlandırıveren an'lar hemen anlaşılmaz. Hatta o an'ı tarihe nakşeden yürekler bile an'ın yaratacağı sonuçları göremezler. Neden bugünkü gibi an'ı her yönüyle göremediler diyemeyiz. Her yönüyle yaratacağı etkinin anlaşılamaması, önceden kestirilememesi böylesi an'ların doğasında vardır. Çünkü böylesi anlar, "...Sonu olmayan bir başlangıç"tır. Her kesiti, onu izleyen her an serisi nice güzellikler, nice değerler yaratır. An'ı yaratan ruh kendini gerçekleştirdikçe güzel-

likler, değerler bir kar topunun karda yuvarlanması gibi çoğalıp gider. Her güzellik yeni güzelliklere gebe, her doğuşta en güzelini yaratmak...

Ki böylesi an'lar öyle kolay yaratılmaz. Adeta iğneyle kuyu kazarcasına yaratılırlar. Binbir yürek, binbir emek seferber olur. Kan, can, bilinç, göznuru karışır. Nice acılar, ızdıraplar çekilir. Hep güzeli, iyiyi, ulaşılmaz olanı, onurlu ve insani olanı yaratmak için. Ne mucizeler gerçekleşir. İnsanın inanası gelmez. Herşeyin ha bitti, ha bitecek denildiği yerde, özgürlük destanının yeni dizeleri sıralanır ardısıra. Derken Ağustos çiçeklenişi gerçekleşir. Güneş Doğu'dan bir kez daha yükselir. Gelecek bugünden Agitçe işlenir tarihin ak sayfalarına altın sarısı ilmiklerle.

Anımsıyoruz değil mi?

Anımsıyoruz tabii. Anımsıyoruz dün gibi o Ağustos çiçeklenişini. O çiçeklenis bir miladdır artık. Bir Ağustos'tan öncesi vardır, bir de sonrası... Öncesine karanlık hakim, sonrasına ise aydınlık...

O günler,bir kez daha Ararat'a betonlamasına,üzerine ölü toprağı serpilmesine ramak kaldığı günlerdi.Yaprak bile kıpırdamıyordu.Yaşam ölgündü.Adetaölüm sınırında seyrediyordu.Eylül kasırgası,"Rüzgar eken fırtına biçer!"sözünü unutur casına,önüne geçen herşeyi alıp götürüyordu.Yıkmak,yerlebir etmek,güzeli ortadan kaldırıp yerine çirkini koymak erdemden sayılıyordu.Şairin dediği gibi, "Umut kar altında şimdi".Kardelenlerdeydi umut.Ya yeşerecek ya da hiç olmamacasına yitip gidecekti.Sarıdan,yeşilden,kırmızıdan eser kalmayacaktı.Birgün tarihçiler,bir zamanlar sarı-kırmızı ve yeşili kutsal tutan bir halk vardı diyecekti.

Eylül kasırgasını estiren omuzu kalabalık adamlar, zafer sarhoşluğuyla nutuk atıyorlardı. "Onlar" diye başlıyorlardı. "Yıktık başlarına kurmak istedikleri dünyayı!" diye sürüyordu nutukları. Ve sonra, "Biz gelmeseydik onlar gelecekti, onlar konuşacaktı yerimize!" diye son buluyordu.

Halklar sinmişti. Kimseden aykırı bir ses çıkmıyordu. Belleklerde kan kokan tarih canlanıveriyordu. "Yine mi kan, gözyaşı, yenilgi!.." diye başlayan cümleler izliyordu birbirini. Kimse kimseye söylemiyordu düşündüklerini. Sadece kendisiyle konuşuyordu. Can telaşı almıştı. İspiyonsa, yaltaklanmaksa dizboyuydu. Sinmek kalıyordu geriye. Kurtarıcıların çoğuysa yerle yeksendi. O artık mülteciydi Avrupa'da. "Yine direnmek Kürde kalıyordu."

Mengene sıkıştırıldıkça sıkıştırılıyor,ipler gerildikçe geriliyordu.Özgürlük beyinlerde de yasaktı.Onu imgeleyen herşey yasaktı.Ölümdü,işkenceydi,zindandı..."Ya özgürlük ya ölüm!" Başka yol yoktu veya tüm yollar buraya çıkıyordu.Özgürlüğe aşık kalpler zindanlarda atıyordu.Çünkü zindan son kaleydi.

Önce üç kibrit tutuştu Mazlumca, sonra dört özge beden; derken, yanıp tutuşur hücre hücre Hayri, Kemal, Akif, Ali... Bastile Kalesi değildi düşen. Özgürlük bayrağı yükseliyordu Amed burçlarında. Nazlı nazlı dalgalanarak süzülüyordu semada Ağustos doğuşunu müjdelercesine...

Mesaj alınmıştı artık. Bekaa'da start verilmeliydi. Artık özgürlük şarkıları dağların doruklarında yankılanmalıydı. Dağların doruklarından yayılmalıydı bütün ülkeye, dünyaya... Kürdün yaşam ve özgürlük kararlılığı ilan edilmeliydi bütün dünyaya. Ülkeyi kesen kışa inat, kardelenlerle, yediverenlerle, nergizlerle, karanfillerle donanmalıydı bir baştan bir başa, dönüşmeliydi kutsal kitaplardaki gülbahçesine. Agitçe esmeliydi Eruh'tan, Şemdinli'den özgürlük tufanı.

Tam onbeş yıl sürdü savaş dilinde. Özünden hiçbirşey kaybetmeden çirkinlikleri bertaraf ederek. Prangaları bir bir sökerek. Özgür insandan özgür topluma, köle halktan özgür halka, özgür kadına, ışıkla donatılmış beyinlere; adı, dili, ülkesi, kimliği yasak ve bilnmeyen bir halktan dünyaca bilinen, tanınan bir halka... Güneş dilinde kendinden tüm halklara kardeşlik zinciri oluşturarak ve nice güzellikleri yaratarak bugüne gelindi.

Oysa şimdi barış dilinde Ağustos çiçeklenişi, savaş dilinde orta yere serilen çirkinliklerin yerine güzellikleri konarak ilerliyor. Artık tarih gökrengi ilmiklerle nakşediliyor. Yine Mazlumca, Kemalce, Agitçe, Zilanca...

Ve daha nice güzellikleri yaratacaktır Ağustos çiçeklenişi Güneşçe..."

KÜLTÜR KIYIMI

ZEKİ BİLGİN

Kısa bir zaman önce alevlenen ve ardından önce zayıflayıp sonra da tamamen sönen "Zeugma antik kentini kurtarma" tartışmaları, az da olsa yeni bir yaklaşımın doğuşu gibi görünüyordu. Ama yine olmadı... Bu ülkede hep olageldiği gibi kamuoyu, biraz hareketlenir gibi oldu ve birkaç gün içinde normal seyrine döndü. Bu bir yazgı mı, kabahat mi, yoksa

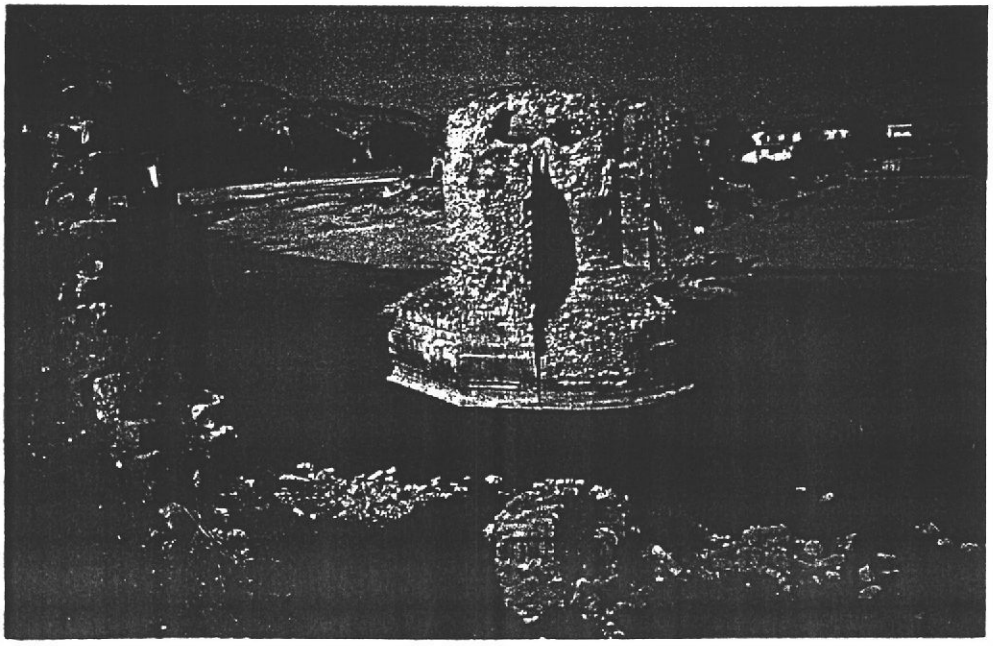

devletinden sıradan vatandaşına kadar içselleşmiş bir hastalık mı? Ya da hepsinin bir payı var mı bunda? "Hafızayı beşer nisyan ile malûldür" atasözü başka bir toplumu bu kadar net ve öz bir biçimde tanımlamaya yetebiliyor mu?

Gündemin neredeyse hergün değiştiği-değiştirildiği bir ülkede, akşam söylenenlerin sabah hiç konuşulmamış gibi unutulması, pek anormal gözükmüyor. Ülkemizin hafızayı beşeri hergün yeniden yeniden doldurulup boşaltılıyor. Bizde öyle bir ruh hali var ki, evlere şenlik; hergün yenilikler, değişimler görmek ister, bunu can-ı gönülden destekleriz de, ancak, daha 24 saat geçmeden bundan da vazgeçeriz. Bu ruh halinde biraz da yeniliklerin gizeminin, bilinemezliğinin yarattığı korkunun etkisi vardır. Toplum böyle olunca baştakiler gidişattan memnun bir halde daha da muhafazakarlaşıyor.

Egemenler bu durumu çok eskiden beri bildiklerinden, herhangi bir kamuoyu tepkisi karşısında duyarsız kalmayı, refleks göstermemeyi sıradan bir davranış olarak algılıyorlar. En radikal muhalefete ve kamuoyu tepkisine bile kulak asmıyorlar. Çok sıkışırlarsa ya da ehveni şer türünde bir şeyler söylemek gerekirse, geçerler kameraların karşısına ve Zeugma meselesinde olduğu gibi, "Baraj, tarihi kalıntılardan daha önemli. Ne yani birkaç eski taş parçası yüzünden halkımız karanlıkta mı kalsın" diyerek, biraz pişkin, biraz da halkı düşünür bir edayla konuşurlar. Ya da toplumun sahiplendiği bir konu gündeme geldiğinde, belli tartışmalar-

la kamuoyuna mal olmaya başladığında, devlet yetkilileri en üst düzeyde tartışılan konu hakkında fikir beyan eder, sahip çıkarlar. Hatta Ecevit'in Zeugma'yı gezisinde olduğu gibi, sahiplenme en üst düzeyde topluma yansıtılır. Ancak, sahiplenme, sadece gösteriden ibaret kalır. Sorunu gidermeye yönünde hiçbir adım atılmaz. Nasılsa halk bir-iki söyler, sonra da hiçbir şöy olmamış, söylememiş gibi yaşamaya devam eder. Devlet de bunu çok iyi bildiğinden,sorunu gidermede bildiği gibi hareket etmeye devam eder.

İstanbul Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni gezenler bilirler, orada bulunan hemen hemen bütün heykellerin uzuvları, özellikle de başları eksiktir. Türk hakim sınıfları, Anadolu'yu ele geçirince, her zamanki gibi önce talan ve yağmaya giriştiler. Birçok sarayı, tapınağı, heykeli, süs eşyasını ve hatta bazı yerlerde antik bir siteyi olduğu gibi kırıp döktüler, yakıp-yıktılar. Bu heykellerin kafaları ve uzuvları da İslam'a aykırı bulunduğu için parçalanır. Bir an o güzelim sanat eserlerini, el emeği göznuru insanlık değerlerini insan düşünmeden edemiyor. Bu vandalizmde belki de Türk halkının bir suçu yoktur. Fakat bir Türk olarak onlar atalarımızdı. Bu nedenle bizi sorumlu kılıyor.

Oysa o müzede sergilenen binlerce eser, bakır, taş, demir çağlarına; Sümer, Babil, Mısır, Yunan ve Roma uygarlıklarına ait en değerli kalıtlardı. Ve bu sergilenen eserler, bu topraklardaki hazinenin belki de yüzde biri kadar bile değildi. Bunları biraz da sonraları düşünmeye başladım. O anda ise "münferit" bir olay olabileceğini düşünmüştüm. Ah ne kadar da safmışım. Ne kadar da saf bu toplmu. Yüzlerce kez tekrarlanan, adeta teamülleşen davranışlar münferit olur mu hiç? Bilinçli bir tutum, tavır yok mu işin içinde? Elimizde buna ilişkin bir belge yok, herhangi bir etkili ve yetkili kişi de bu konuda beyanda bulunmuş değil. Ama insanoğlunun en önemli yetilerinden biri olan sezgi, çoğu zaman ileriyi görmesini, söylenmeyenlerin arkasındakileri anlamasını sağlar. Kaldı ki, uygulamalara ve uygulamaların tarihsel seyrine bakmak dahi çok şeylerin ipucunu vermeye yeterlidir.

Tamamen niyetlere bağlı bir planlamanın hayata geçirilmesi sözkonusu. Yoksa art niyetli olmayan herkes, bu kadar tarihi miras ve kültürel zenginliğin üzerinde oturup da, onları bir yandan çürümeye terkedip, bir yandan da yok etmeye çalışmaz. Salt ekonomik açıdan ve faydacı bakan biri için bile muazzam bir zenginliktir sözkonusu olan. Öyleyse bu tarih katliamının, bellek silme çabalarının altında ne yatmaktadır? Bunun en temel nedenleri psikolojik, kültürel ve siyasal bakış açısıdır.

Birincisi;göçebelik aşamasında, hiçbir değer üretmeyen her kavim gibi Türk hakim sınıfları da, Anadolu'ya geldiklerinde, önce yerleşik uygarlığı ve onun yaratıcılarını hedef aldılar. Bu, ekonomik faaliyetin topluluk psikolojisine yaptığı doğrudan bir etkidir. Göçebelerin en önemli ekonomik etkinliği talan ve yağmadır. Kendisinin yaratmadığı, emek, çaba, göznuru harcamadığı herşeye büyük bir açgözlülükle saldırır, ele geçirir, tüketir. Tüketim ve kullanım değeri olmayanları ise, imha eder. Evini de, tarlasını da atının sırtında taşıyanlar için, kesme taştan yapılmış bir sarayın ya da evin hiçbir önemi yoktur. Hele hele biryerlere yerleşip orayı güzelleştirmek gibi bir niyeti yoksa -ki yoktur- binbir emekle yontulmuş bir heykelin göçebenin gözünde ne değeri olabilir? Sallar kılıcı, uçurur kafasını heykelin. Zaten dinen de yasaktır. Onun zaman ve emek isteyen işlerle uğraşmaya tahammülü olmaz. Zaten niye bu işlerle uğraşıldığını da anlamaz bir türlü. Bu ruh halinin diğer bir boyutu da, kendisinin olmayan ve belki de asla yaratamayacağı bu güzellikler karşısında duyduğu kin, haset ve kıskançlıktır. Bu psikoloji yüzyıllardır sürüp günümüze kadar devam etti. Dünyanın en güzel ve onlarca uygarlığa beşiklik etmiş kentlerinden biri olan İstanbul'un belediye başkanı bundan birkaç yıl önce, "Bu surlar Bizans'tan kalmış, bizim değil zaten. Yıkılıp gidiyorlar,

en iyisi biz yıkalım, yerine çarşı-pazar yapalım" dediğinde kızmıştım, ama şimdi onu daha iyi anlıyorum. İşte atalarının göçebe ruhu onda saklı kalmıştı ve bazen böyle hortlayıp abuk-sabuk konuşuyordu. Buna "psiko-patolojik" bir durum demek herhalde abartılı olmaz.

İkincisi; kültürel bir durum olarak göçebelik, geri bir konumu ifade eder. Yerleşik olan ve değer üreten kültürler daha ileridir. Bu da göçebenin hem zoruna gider, hem de onu yok ederek kendi zayıflığını ortadan kaldıracağını düşünür. Üstüne üstlük 1000 yıldır bu topraklara yerleştiği halde, halen kendini buranın yerlisi saymayan bir toplum, biçimsel olarak büyük değişimler yaşasa da, atalarının ruhu onun üzerinde etkinliğini sürdürüyor demektir. Dededen toruna, babadan oğula devredilen mantalite, zaman zaman takım elbiseli ve kravatlı olarak karşımıza çıkıp konuşabiliyor. Demek ki, bu yönüyle bir kültür oluşturulmuş ve günümüze dek korunmuş. Bunu da "kültürel-patolojik" bir durum olarak nitelemek mümkündür. Aşılabilir mi bu durum? Aşılabilir, ama büyük bir çaba ister. Bu konuya ilişkin en çarpıcı örnek, yine bu göçebe ruhun etkisiyle Avrupalar'a giden yurttaşlarımızın durumudur. Çoğumuzun bir veya birkaç yakını vardır oralarda ve onların anlatımlarını dinlemişizdir. Bir türlü o yaban ellerin kültürüne alışamadıklarını ve bu yüzden de birbirlerine kenetlenip içe kapandıklarını övünerek anlatırlar. Bir yönüyle uyum sorunu olsa da, bu, aslında bir kabullenememedir. İleri, gelişkin olana duyulan tepkidir. Bu yüzden toptan yok edemedikleri -çünkü güçleri yetmiyor- bu kültürü orasından-burasından tırtıklayarak, ondan öç almaya çalışırlar. Basın da bu tür konuları manşetten verir; "Almanya'nın en büyük dolandırıcısı bir Türk" (talan ve yağmanın modern biçimi demek istiyor) ya da "yıllarca sigara ve gazete otomatlarından sahte jetonlar yaparak faydalanan Türk, sınırdışı edildi!" Aynı şey pek çok alanda uygulanır. Çünkü kendisi bunları yapamamıştır, geridir ve bunun hıncını böyle çıkarıyor. Birçok toplum, ulus göçebelik aşamasından geçmiştir. Ama nedense Türkler en azından kafa ve ruh yapısı olarak orada takılıp kaldılar.

Üçüncüsü; politik bir tutum olduğundan ve özellikle de içe dönük uygulandığından en tehlikeli olanıdır. Hem hakim olabildiği ve hem de çeşitli biçimlerde hayata geçirebildiği için vahim sonuçlar doğurmaktadır. Bu yaklaşımın tarihi çok fazla eskilere uzanmıyor. Özellikle son 150 yıldır, yani batılılaşma çabalarının başladığı süreçten sonra ortaya çıkan bir durumdur. Zaten ondan önceki dönemde, Osmanlı ve Selçuklu döneminde bilinçli bir politika olduğunu söylemek pek akılcı olmaz. O dönem zaten bir yaşayış biçimi vardır. Ama özellikle uluslaşmada geç kalmış olduğunu farkeden kimi devlet adamları, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde tamamen ideolojik-politik bir tutum belirlediler. Dayanılacak bir kök, miras fazla olmadığından, herşey biraz yoktan varedilecektir. Bu yüzden de, önce varolanlar yok edilmeye başlanır. Bu toprakların en eski yerleşik halkları taru-mar edilir. 1915, sadece bir insan kıyımı değildir, aynı zamanda bir tarih ve kültür kıyımıdır da. Onlar bu coğrafyadan silindikten sonra, onların ve daha eski binlerce yıllık uygarlıkların kalıntıları yok edilmeye başlandı. 19. ve 20. yüzyıl boyunca çok değerli tarih hazinelerinin yurtdışına kaçırılmasına gözyumuldu, elaltından teşvik edildi. Nasılsa götürülenler bizim değildi, kime ne Sümer'den, Hitit'ten, Roma uygarlığından!..

Başka ülkeler, toplumlar, üzerinde yaşadıkları coğrafyanın geçmişine senin benim demeden sahip çıkıp korurken; ülkemizde korkunç bir kıyım, sosyal, kültürel ve siyasal altyapısı iyi hazırlanarak gerçekleştirilirdi.

Çağdaş ve modern cumhuriyet hiçbir mirasa (Osmanlı'ya bile) sahip çıkmazken, atalarının "göçebe ruhu" mirasına dört elle sarıldı, sahiplendi. Cumhuriyet tarihi boyunca uygulanan kentleşme, sanayileşme, kalkınma politikaları tamamen bu kafanın ürünüdür. Nerede tarihi, doğal güzelliği,

değeri olan bir şeyler varsa, onlar yıkılıp yerine/üzerine çirkin beton şehirler, fabrikalar, barajlar kuruldu. Mezarları bile yokedilen insanların kentleri, tapınakları, evleri de betonların, baraj sularının altına gömüldü. Bunun ardında da, eğer hala kalmışsa geçmişine, tarihine sahip çıkmak isteyen insanlar, onların hafızalarını canlandıracak görüntülerin gözönünden kaldırılması mantığı yatıyor. Çünkü insanlar, toplumlar, onlara kalan değerleri gördükçe tarihlerini, kimliklerini hatırlar ve korurlar. Bellek böyle oluşur. Görülmeyen nesnelerin, duyulmayan seslerin ömrü en fazla birkaç nesildir. Sonrası artık masalların konusu olur ancak.

Emek harcamadığı, değer üretmediği için ve kendisinin olmadığı/saymadığı için başkalarının tarihi-kültürel mirasına duyulan bu bilinçaltı kıskançlık ve haset duyguları, şimdi de Kürt coğrafyasında kıyım yapmaya başladı. Bir halkı fiziki olarak yok edemeyince, asimile edip eritemeyince, bu sefer de onların kültür ve tarih miraslarını hedefe koyuyorlar. Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden olan Hasankeyf, Halfeti, Zeugma sular altına gömülüyor. Bir zamanlar Kürtleri Ağrı Dağı'na gömüp, üzerine "Hayali Kürdistan burada meftundur" yazdılar. Şimdi ise, baraj sularına gömüp, yanına "Hayali tarih-kültür burada meftundur" diye tabela asacaklar.

Devir değiştiği için, bundan 70-80 yıl önceki gibi açıktan yoketme girişiminde bulunamıyorlar. Daha ince ve dolaylı yollarla yapıyorlar, yıllara yayarak yapıyorlar. Kazı yapılan yerlerden çıkarılan kalıtlar mezbahalara, nemli-küflü depolara atılıp çürümeye terk ediliyor. Böyle olunca kimse onlara diyebilir mi, "tarihi değerleri bulup çıkarmıyorsunuz" diye. Bir kısmını bulup çıkarıyorlar ama, bakterilerin insafına terkediyorlar.

Bu konuda o kadar çok örnek verilebilir ki, yazmaya kalksak yüzlerce sayfayı tutar. Ama bu kadarı bile neyin amaçlanıdığını anlamamıza yeter herhalde. Bu kadar örnekten sonra yapılanların sıradan, basit ve hele hele "münferit" olduğuna inanmak mümkün değildir. Kesinlikle bilinçli bir politika izlenerek, geçmişin izleri silinmek, üzeri örtülmek ve unutturulmak isteniyor. Bu noktada tarihsel-toplumsal belleğimizin zayıflığını biliyorlar ve buna güveniyorlar. Zaten nisyan ile malûl olan hafızamızı, gözümüzün önündeki kalıntıları da yok ederek tamamen bitirmek istiyorlar. Toplumlar, halklar ancak ürettikleri, yarattıkları değerlerle vardırlar ve ancak bunları gelecek nesillere bırakarak kendilerini devam ettirirler. Tarihi-kültürel miras, geçmişten geleceğe uzanan bağlantı telleri gibidir, koptuğu an, geleceğin yok olması sözkonusudur.

Konumuzu güzel bir örnekle noktalayalım. Spartaküs ayaklanması bastırıldıktan sonra, Romalı senatörlerden biri ayaklanmayı bastıran generalle sohbet ederken, Spartaküs'ün cesedinin akıbetini sorar. General ona şu karşılığı verir; "Eğer onun cesedini bir yerlere gömseydim, bir mezarı, yine ziyaret edilecek bir yeri olurdu. Bu da, kölelerin hafızalarını sürekli tazelemelerine ve geçmişlerini unutmamalarına yol açardı. Bunu göze alamazdım, o yüzden onun cesedini yok ettim. Mezarı bile olmadığı için gelecekteki kuşaklar onu sadece hayali bir kahraman olarak duyacaklar."

Kafaları olmasa da, çoğu kırılıp dökülmüş de olsa, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki kalıtlar bize geçmişte birilerinin bu coğrafyada neler yaptığını, nasıl yaşadığını anlatabiliyor. Ama sular altına gömülen şehirleri birkaç kuşak sonraki nesiller göremeyecek ve geçmişe ilişkin olan-bitenden haberleri olmayacak. Sadece, o da kalmışsa, o zamana dek, birileri belki masal niyetine onlara anlatacak o güzelim yerleri.

İnsan belleğiyle vardır, bu yönünü geliştirebildiği için en gelişmiş canlıdır. Belleği olmayan insanın doğadaki diğer canlılardan ne farkı kalır ki?...

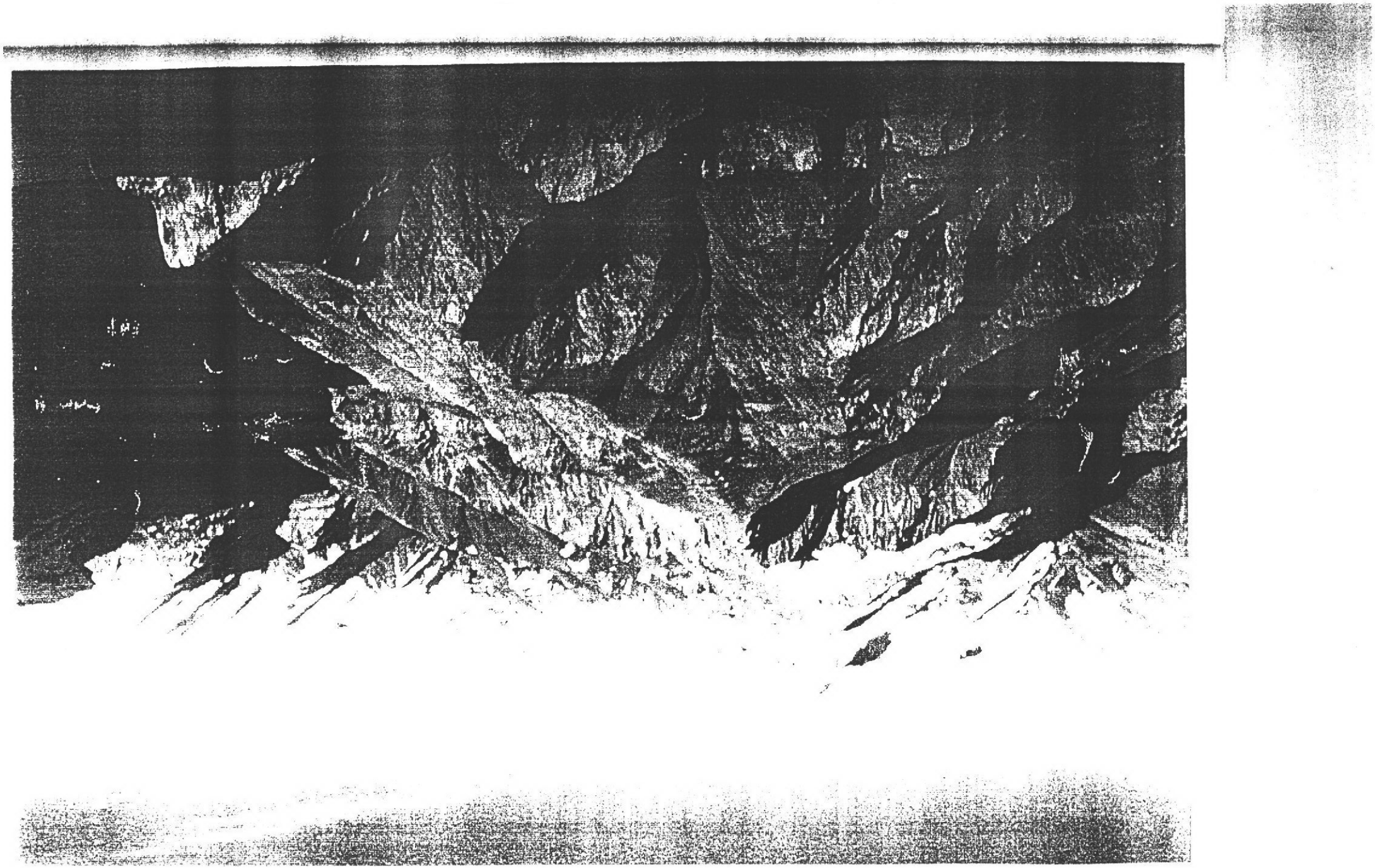

ZAGROSLAR

M.EMİN AKDAĞ

Zagroslar denince, insanın aklına ilk gelen Mezopotamya'nın en görkemli dağları gelir. Gözalabildiğine uzanan dağ silsilesi mevcut coğrafyasıyla Kürdistan'ın bir doğa harikasıdır.

Zagroslar yaşam ve doğanın zaptedilemez zorlukları içiçedir. Buralarda yaşam zor olduğu kadar güzel, anlamlı ve çekicidir.

Toprak ilkin burada işlenmiştir.

Uygarlığın gelişimi, insan topluluklarının burada gözünü dünyaya açmasıyla başlar.

İnsanın doğayla tanışmasının ilk adresidir Zagroslar.

Güneş ışığının kutsallığı ilkin burada keşfedildi. Yani ilk topluluklar burada doğal yaşam ve doğal özle buluştu.

Bencil değildir Zagroslar, yeter ki, onun yasalarıyla oynanmasın, hiçe sayılmasın.

Bir sevinç çığlığıdır, mutluluk özlemidir. Milyonların umutlarına dayanak, yaşam pınarıdır. Zagrosların özgürlük eylemi özgür yayılma ve yücelmedir; tıpkı kendi sınırsızlığında esen fırtınaları gibi.

Ve insanın, insanlığın küllerini korur her taşında, toprağının derinliklerinde. Düşlediği resmin özleminde soylu ve direngen toplumun geleceğine olan tutkusu ve sevgisi vardır.

Yüzyıllardır süregelen direnişlerde bağlılık geleneği dillere destandır Zagroslarda. Onun derin vadi ve yamaçlarına yerleşen her topluluk, onun zirvesine, vadisine, kayasına, yeşiline, derin uçurumlarından herhangi birisine bağlanır, sevdalanır; zorluklarına rağmen kopmak nedir bilmezler.

Ve onları koparmak öyle kolay değildir. Onu sevmek her an'ın tutkusudur insanlarda. Onun herbir köşesinde direniş mayası, yeni bir insan, yeni bir topluluk oluşur, kendini yaşamla buluşturur.

Her tarafı güzel olduğu kadar, korkunç yönleri de vardır Zagrosların. Bu onun içinde varolan kaynaşma ve kendine özgü durumundan, duruşundan kaynaklanır.

Ondaki tutkulu bir aşktır. Onda doğanın [illegible] kendine has bir sevgi ve aşk vardır.

Ondaki yükseliş, yayılma, eğilimler, derinlikler, birbirine dik paralel uzanan zirvelerin kıvrımları tam bir doğa harikasıdır. Bu harikada öyle bir bütünlük yaratılmış ki, insanın sonsuzluğa doğru kendi toprağıyla bütünlüğünün dönüşümünü ifade eder adeta. Onda yaşayan ve onu özleyen insanların tutkularının aşk diyarı, sevdalarının ana kaynağı, duygularının can yüreğidir, Zagroslar.

Yani yaşamın ifadesi, duyguların kaynağıdır...

Zagrosların korkunç şiddeti, onun dinginliğinde gizlidir. Onun görkemi, güzelliği, onun korkunç oluşuna onun doğa ve yaşamla uyumu ise; onunkendi sınırsızlığında, amansız karmaşasındadır. Onun özgürlüğü ise, aşılmaz denilen zorluklarının yenilmeside gerçek anlamına ulaşır.

Ve sevgisi de mücadelesinde, bitmek bilmez savaşında yücelir.

Yani her yönüyle kendine özgüdür; kendi yasalarına, yaşamına ayak uyduranın mücadelesine, yaşamına güç katar, büyütür. Ama bir de öte yüzü vardır Zagrosların. Doğasının kendine has yasalarının hiçe sayılmasını affetmeyen bir sınırsızlığı vardır... Yüzyıllardır yaşananlar bu gerçeğin en açık kanıtlarıdır.

Zagrosların sırrı, kendi sınırsızlığında ve kendi özleminde güneşin tuale yansıyan renk cümbüşüyle insanı buluşturmasıdır...

Zagroslar coğrafyasıyla uygarlığın yuvası, zirvelerinde esen fırtınalarıyla özgürlüğün dilidir.

Zagroslar, düz silsilelerini Doğu Kürdistan'daki dağ kümelerinden oluşturarak, kuzeye doğru yükselir. Güneye doğru eğimler, yükseklikler çizerek iner. Doğu Kürdistan'ın Mukri, Saqız, Erdelan vb. bölgelerdeki dağ kümelerinden koparak, hatta onlarla birlikte güneye, kuzeye ve batıya doğru kıvrımlar çizerek, geniş kavisler ardından Hênê ve Kandil dağlarıyla buluştuğu nokta, güneye ve kuzeye doğru yükselen Zagrosların düz sırtlarını oluşturur.

Zagrosların düz silsilelerini oluşturan dağ kümeleri; Çiyayê Reş, Kofiyê Yakup Ağa, Saqız, Palanser, Şevê, Boriyan, Sîrmetê, Kohî, Koê Kûvî, Binevşa ve Caguta gibi dağlardır. Bunların yükseklikleri 2500-3000 m. yüksekliğe ulaşırlar. Zagrosların doğu yakası sık ormanlık ve bitki örtüsüyle kaplıdır. Güney Kürdistan yakası ise daha çok çıplaktır. Kandil, Hênê ve doğu yakasındaki kümelerde kış altı aya yakın karlı geçer. İklimi oldukça sert ve dondurucudur. Bu dağ kıvrımlarının Kandil ve Hênê'ye doğru oluşturduğu kırımlar eşi görülmemiş bir görüntü oluştururlar. Yükseklerinde karın ve rüzgarın eksik olmadığı dağların vadilerine inildikçe bambaşka bir manzara insanın karşısına çıkar. Eteklerinde ve yamaçlarındaki kavak ağaçları çevredeki yerleşim birimlerinin işaretidir. Köyler daha çok doğu yakasında olmak üzere vadilere, yamaçlara ve suların kıyısına kurulmuş, adeta kıvrımlara ve dönemeçlere bilinçli bir şekilde serpiştirilmişlerdir.

Zagrosların bir de aşılmaz denilen geçitleri vardır, öykülere, hikayelere konu olan. Zagroslar; güneyde Alan geçidi ile kuzeyde Geliyê Şîn geçitleri arasındaki bölgeyi kapsar. Alan geçidi Doğu Kürdistan'ın Alan kasabasından başlar, Güney Kürdistan'ın içlerine doğru Zagrosları aşarak geçer. Güneyin topraklarına hayat veren Nokan akarsuyu da yine, Alan geçidinden güneye ulaşır. Sarp ve derin uçurumlarıyla aşılması çok zor olan geçit, Hênê ve Kandil dağlarından güneye geçer. Alan geçidi tarihte İskender'in aşamadığı önemli geçitlerden biridir.

İkinci önemli geçit ise; Zagrosların üçgen doruğunun güneydoğusundan başlayan, İran'ın Şino kasabasının batısından, Lolan suyunun beraberinde Zagros sırtlarına dek ulaşan Geliyê Şîn geçididir. Zagros'un düz silsilesi ve Lolan suyu bir süre birlikte güneye uzanarak, Güney Kürdistan'ın Diyana kasabasını Xankûrke'den ayıran doğal bir bend gibi, kavis çizerek Seyit Rıza Köprüsü'den Deşta Heyatê'ye doğru uzanıp geçerler. Onun asıl silsilesi ise, kuzeyden güneye doğru yükseklik ve eğimlerle birleşerek uzayıp Kandil ve Hênê dağlarını geçtikten sonra, artık İran'ın güneyine, Basra'ya uzanan sırtlarının başladığı yerde son bulur; kuzeyde de Geliyê Şîn ve üst doruğu olan üçgende sona erer. Üçgenden itibaren doğuya doğru ise Karker ve Govendê ile birleşerek ayrı ayrı kollara dağılır. Geliyê Şîn'den kuzeye, Şemdinli'ye doğru yükseldikçe yaylalar ve yerleşim alanlarına rastlanır. Ancak her taraf çıplak ve çorak hale getirilmiş durumdadır. Şemdinli'nin güneyindeki Arê vadilerinde, yakın vadi ve derelerde kısmi ormanlık yerle de karşılaşmak mümkündür.

Üçüncü ve diğer önemli bir geçit de, üç sınırın birleştiği üçgen zirvesidir.

Adını saydığımız geçitlerin dışında Zagroslarda irili-ufaklı üç-dört geçit daha olsa da, çok nadir kullanılırlar. Geçişleri oldukça zordur ve kervan, sürü geçişlerine yol vermeyen geçitlerdir. O geçitleri aşmak kolay değildir; yakınlarında konaklama yerleri ve yerleşim alanları yoktur.

Bu geçitlerden karşı yakaya geçmek için zirvelerinin bulutlu olmamasına özellikle dikkat edilir. Bulutsuz bir an yakalandı mı, geçit için yolun açık olduğu bilinir; yoksa kurtuluş imkanı yoktur. Bunu bölgede yaşayan, yolculuk yapan herkes bilir.

Üçgen geçitte yaşanan onlarca olay öyküleşmiş, halen de anlatılmaktadır. Bu öykülerin en öne çıkanları üçgen zirvesinin öyküleridir ve bu öyküler halen eski çekiciliğini yitirmemiştir.

Zagros üçgeninin Karker dağı ile arasında çok kısa mesafeli bir düzlük alan vardır. Bu alan Xankûrkê vadisinden kuzeye çıkarken ulaşılan ilk düzlüktür. Burası aynı zamanda gerillanın geçişlerinin en yoğun olduğu yoldur da. Buraya gelen hemen herkesin duyacağı iki isim vardır, bunlardan biri Qebrê Zahir, öbürü de burada esen fırtına Gamêş Kıran fırtınasıdır.

Zahir yörede tanınmış bir tüccardır ve doğuya, güneye olan tüm geçişlerini hep buradan yaparmış... Zahir

bir yolculuğunda zirvenin bulutlu olmasına aldırmadan yola çıkmış, Xankûrkê vadisini aşıp, düze ulaştığında fırtınaya yakalanmış ve fırtınadan kurtulması mümkün olmamış. Yaz gelip karlar eridiğinde karların altında bulunan Zahir'in cenazesi aynı yere defnedilir. Ve oranın adı o günden beri Qebrê Zahir olarak anılagelir. Qebrê Zahir ile zirve arasında esen poyraz nefes aldırmaz insana. Sert poyraz altında yürümek neredeyse imkansızdır. Hele kar da yağıyorsa görüş sıfıra düşer, göz gözü göremez.

Gamêş Qıran öyküsünde de, bu yoldan güneye ve doğuya kaçakçılık yapan, sürü geçiren bir kervancının yaşadıkları anlatılır. Bu kervancı da bölgeyi iyi bilen yöre halkının uyarısına aldırmamış, elindeki gamêş sürüsünün kışın dondurucu soğuklarına dayanıklı olduğunu, çok kereler bu şekilde yolculuğunu gerçekleştirdiğini söyleyerek zirvenin bulutlu olmasına aldırmadan yola çıkmış. Qebrê Zahir'e varır varmaz, bir anda esen fırtınaya yakalanmış ve sürüsüyle birlikte yokolmuş. Yaz olup, karlar eridiğinde Zahir gibi kervancı ve sürüsünün de fırtınaya tutulduğu anlaşılır. Bu olay vesilesiyle o günden bu yana burada esen fırtınaya "Gamêş Kıran Fırtınası" denir.

Zagroslarda kış denildi mi, korkulu poyrazların esintisi kulakları patlatır, tüm canlılar sessizliğe bürünür adeta. Arılar kovanlarına, karıncalar toprağın kuytuluklarına, kartallar yuvalarına, kuşlar sıcak bölgelere uçuşur.

Kar bulutları her tarafı kapladığında, her yanı inci gibi beyaz bir parlaklığa bürünür Zagrosların. Mavimsi renk tonundan, kar bulutlarının haşmetine kapılan candan, canlıdan ümit kesilir. Yasalarının acımasızlığı keskin kılıç misalidir... Kışın yolculuklarında veya köy evlerinin önlerinde bile alıp verilen nefesler, anında sarkık bıyıkların kıllarında, burun uçlarında buz damlacıklarına dönüşür.

Soğuğu ölümcül, sıcağı yaşam kaynağıdır Zagrosların; ondandır ki, Zagros, ilk toplulukların yaşamla buluştuğu, 124 binlerin çıkış kaynağı, onların mesaj ve mücadelelerinin insanlığa yayıldığı özgürlük coğrafyasıdır. Özgürlük arayışının Gılgamış'ta ifadesini bulduğu, Enkidu'nun yoldaşlığının anlam kazandığı yaşam deryasıdır Zagroslar. Nuh'un yaşam korunağı gemisinin Cudi'ye ulaşmasına zirveleriyle yol veren dağ kıvrımlarının zengin doğasıdır Zagroslar... Tarihin her döneminde her köşesiyle, yaşamın, direnişin tarihinin en verimli doğasıdır. Tarihin başlangıcından itibaren doğal afetler dahil hiçbir güç yerleşik halk topluluklarını yerlerinden koparamadı.

Zagrosların önemli bir yanı da, doğasında kucak açtığı halklara sert ve yenilmez dirençli bir karakter kzandırmasıdır. Onun doğasındaki özellikler yöre insanının yaşamında da göze çarpmaktadır. Yöre insanının giyiminden kuşamından tutalım, toprağa bağlılığına, özgürlüğe tutkuyla sarılışına kadar hemen her şeyde bu özellikler gözden kaçmamaktadır.

Geçmişten günümüze direnişlerin kaynağı olmasının nedeni, kendi sınırsız yasalarının katılığına dayanır... Gılgamış'ın yaşam arayışının derinleştiği bu dağlar, dünden bugüne özgürlük mekanı olarak ulaştılar. Bütün baskılar, zulümler ve yoksulluklara rağmen Zagroslarda direniş toprağa sökülmemecesine kök saldı.

Görüntüsüyle sessiz bir deryayı andırsa da, kendi içinde korkunç bir kaynamayı yaşıyor Zagroslar. Onun toprağında kalıp hayata adım atılmadıkça, onu ve yaşananları anlamak kolay değildir...

Zagroslarda dört mevsim birden yaşanır kimi zaman; ölüm ile yaşamın kol kola gezmesi gibi. Doruklarında kar ve dondurucu soğuk eksik olmazken, yamaçlarda çimen yeşili, bir örtü gibi her yeri kaplar. Eteklere doğru inildikçe sıcaklar artar, orman ve bitki örtüsü çoğalır... Kuşların, börtü-böceğin vızıltıları bir uğultu gibi duyulur. Vadilerin diplerinde birleşerek sonsuza doğru akıp giden yaşam ırmaklarının çağlayışı, ruhu dinlendiren bir senfoninin bitmek bilmez konçertosu gibidir.

bir yolculuğunda zirvenin bulutlu olmasına aldırmadan yola çıkmış, Xankûrkê vadisini aşıp, düze ulaştığında fırtınaya yakalanmış ve fırtınadan kurtulması mümkün olmamış. Yaz gelip karlar eridiğinde karların altında bulunan Zahir'in cenazesi aynı yere defnedilir. Ve oranın adı o günden beri Qebrê Zahir olarak anılagelir. Qebrê Zahir ile zirve arasında esen poyraz nefes aldırmaz insana. Sert poyraz altında yürümek neredeyse imkansızdır. Hele kar da yağıyorsa görüş sıfıra düşer, göz gözü göremez.

Gamêş Qıran öyküsünde de, bu yoldan güneye ve doğuya kaçakçılık yapan, sürü geçiren bir kervancının yaşadıkları anlatılır. Bu kervancı da bölgeyi iyi bilen yöre halkının uyarısına aldırmamış, elindeki gamêş sürüsünün kışın dondurucu soğuklarına dayanıklı olduğunu, çok kereler bu şekilde yolculuğunu gerçekleştirdiğini söyleyerek zirvenin bulutlu olmasına aldırmadan yola çıkmış. Qebrê Zahir'e varır varmaz, bir anda esen fırtınaya yakalanmış ve sürüsüyle birlikte yokolmuş. Yaz olup, karlar eridiğinde Zahir gibi kervancı ve sürüsünün de fırtınaya tutulduğu anlaşılır. Bu olay vesilesiyle o günden bu yana burada esen fırtınaya "Gamêş Kıran Fırtınası" denir.

Zagroslarda kış denildi mi, korkulu poyrazların esintisi kulakları patlatır, tüm canlılar sessizliğe bürünür adeta. Arılar kovanlarına, karıncalar toprağın kuytuluklarına, kartallar yuvalarına, kuşlar sıcak bölgelere uçuşur.

Kar bulutları her tarafı kapladığında, her yanı inci gibi beyaz bir parlaklığa bürünür Zagrosların. Mavimsi renk tonundan, kar bulutlarının haşmetine kapılan candan, canlıdan ümit kesilir. Yasalarının acımasızlığı keskin kılıç misalidir... Kışın yolculuklarında veya köy evlerinin önlerinde bile alıp verilen nefesler, anında sarkık bıyıkların kıllarında, burun uçlarında buz damlacıklarına dönüşür.

Soğuğu ölümcül, sıcağı yaşam kaynağıdır Zagrosların; ondandır ki, Zagros, ilk toplulukların yaşamla buluştuğu, 124 binlerin çıkış kaynağı, onların mesaj ve mücadelelerinin insanlığa yayıldığı özgürlük coğrafyasıdır. Özgürlük arayışının Gılgamış'ta ifadesini bulduğu, Enkidu'nun yoldaşlığının anlam kazandığı yaşam deryasıdır Zagroslar. Nuh'un yaşam korunağı gemisinin Cudi'ye ulaşmasına zirveleriyle yol veren dağ kıvrımlarının zengin doğasıdır Zagroslar... Tarihin her döneminde her köşesiyle, yaşamın, direnişin tarihinin en verimli doğasıdır. Tarihin başlangıcından itibaren doğal afetler dahil hiçbir güç yerleşik halk topluluklarını yerlerinden koparamadı.

Zagrosların önemli bir yanı da, doğasında kucak açtığı halklara sert ve yenilmez dirençli bir karakter kazandırmasıdır. Onun doğasındaki özellikler yöre insanının yaşamında da göze çarpmaktadır. Yöre insanının giyiminden kuşamından tutalım, toprağa bağlılığına, özgürlüğe tutkuyla sarılışına kadar hemen her şeyde bu özellikler gözden kaçmamaktadır.

Geçmişten günümüze direnişlerin kaynağı olmasının nedeni, kendi sınırsız yasalarının katılığına dayanır... Gılgamış'ın yaşam arayışının derinleştiği bu dağlar, dünden bugüne özgürlük mekanı olarak ulaştılar. Bütün baskılar, zulümler ve yoksulluklara rağmen Zagroslarda direniş toprağa sökülmemecesine kök saldı.

Görüntüsüyle sessiz bir deryayı andırsa da, kendi içinde korkunç bir kaynamayı yaşıyor Zagroslar. Onun toprağında kalıp hayata adım atılmadıkça, onu ve yaşananları anlamak kolay değildir...

Zagroslarda dört mevsim birden yaşanır kimi zaman; ölüm ile yaşamın kol kola gezmesi gibi. Doruklarında kar ve dondurucu soğuk eksik olmazken, yamaçlarda çimen yeşili, bir örtü gibi her yeri kaplar. Eteklere doğru inildikçe sıcaklar artar, orman ve bitki örtüsü çoğalır... Kuşların, börtü-böceğin vızıltıları bir uğultu gibi duyulur. Vadilerin diplerinde birleşerek sonsuza doğru akıp giden yaşam ırmaklarının çağlayışı, ruhu dinlendiren bir senfoninin bitmek bilmez konçertosu gibidir.

SERTAV ÇİYA MEKTUP

EDİP PİRDOĞAN

Burada yağmur yağıyor çocuk
Aralıksız...
Üç gündür bir kutudayım,
Korkuyorum çocuk
Yalnızım!
Sabahları yok günün
Geceleri de...
Yıldızlar çekip gitmiş
Yoksun çocuk!..

Hatırlar mısın anlatmıştım sana; yıldızlara bakarım, hasrete-özleme-acılara boğulduğum; ve yanıbaşımdakilerle çözüm bulamadığımda sıkıntılarıma. Tıpkı en mutlu anlarımda olduğu gibi, yürürüm ayaklarım toprakta; bakışlarım mavisinde göğün. Yıldızlarda yıkanırım. Yıldızlarla olduğumda oyuncaklarına kavuşan bir çocuk gibi şen olurum; bedenimi, bilincimi körelten çözümsüzlük ve ruhuma inen sıkıntıdan kurtulurum... Orada sizler varsınız. Sorunlarına, sıkıntılarına çözüm bulamadığında insanlar hep yıldızlara mı bakarlar? Ben yıldızlara baktığımda zaman tüm geçmişinden soyunur an olur. Kentler, okyanuslar, dağlar yitirir aramızdaki varlığını.

İnsan,sorunlarla karşılaştığı zamandan günümüze çözümlere daraldığında başını gökyüzüne kaldırırmış.Tüm ulaşılanlar içinde en ulaşılmayanı,gizemini sürekli koruyan da O'dur.Bundandır,mitolojiler,romanlar kaynağını çoğu zaman göğün derinliklerinde bulmuştur.İşte altı bin yıllık insanlık tarihinde kendisini günümüze taşırabilen en temel davranış kalıbı olmuştur; çözümü yukarıdan bekleme...

Çocukluğumda köyümüzün okul yolunu yürürken, devamında büyük kent kaldırımlarında; başım hep yukarıda olurdu. Kaç araba, kaç insan çarpmamdan kurtulmuştur bilemem. Şimdiyse en kapatılmış, tabiata, göğün mavisine yoksun bırakılmış soğuk betonların kucağında, havalandırma kapısı kapalı olsa bile, çıkıp ranzama, demir çubukların arasında ararım yıldızları.

Neydi bu denli anlamlı kılan gökyüzünü? Çok aramadım nedenini. Bildiğim; varlığımın bir parçası olmuştu yıldızlarla olmak. Dün karşılaştığım yazıdaki bir pragraflık alıntıda yıldızları neden çok aradığımı daha iyi anladım. Yunan mitolojisinde anlatılan bir kahramanın yaşamı bu durumu daha anlaşılır kılıyordu. Bir yanı tanrısal olan bu yiğit adam uzun yıllar tanrıların kendisine verdiği görevleri yerine getirmek için büyük zorluk ve fedakarlıklara katlanır. Öldüğünde ise Olympos tanrılarının çoğu onun Olympos'a alınmasını isterler. Ancak baştanrı Zeus onun yarı insan olduğunu ve tanrıların katında bulunamayacağını söyleyerek bunu kabul etmez. Sonuçta yaptığı kahramanlıklar ve fedakarlıklardan dolayı sıradan ölümlüler gibi dünyada gömülemeyeceğine karar verilir ve göğe alınıp bir yıldıza dönüştürülür. O da öldükten sonra bile denizcilere yol göstererek insanlara yararlılık göstermeye devam eder...

İşte gördüm ki Sertav Çiya; daha ilk çağlarda bile kahramanlar yaşadığımız zamanlardan ayrıldıklarında bir dünyalı gibi toprakta kalmazlarmış. Gene hatırlarsan; demirden çubuklar ve çift katlı bir camın bizi ayırdığı daracık mekandaki bir konuşmamızda sana Edip (Cafer Demirel)'i anlatmıştım. Kalabalık kitleyi yara yara salonun ortasına vardığımda üzeri kızıl bayrağımızla giydirilmiş tabuttaki O olamaz demiştim. Tüm boyutlarını görebildiğim bu dar alana sığamazdı

O! Ve inanmadım toprağa indirilip üzerini kapattığımız o dar ve derin çukurda Edip arkadaşın kaldığını. Bilincim hiç almamıştı. Seninle çıktığımız tüm kentlerde, sokaklarda ve kırlarda okuduğumuz ezgilerde, marşlarda, durduğumuz halaylarda yanıbaşımızdaydı. Sadece yüzümü gökyüzüne döndürmem yetiyordu... Ve ben O'nu tıpkı şimdi seni aradığım gibi topraktave de betonda da olsa- yürürken göğün maviliklerinde, yıldızlarda arardım.

İnsanoğlu doğaya karşı insanlaşma; hem cinslerine karşı da özgürleşme mücadelesi verdiğinde, bir yanda da yüreği çorak, bilinci körelmiş, sefil yaratıklar kirlettiler toprağı. Özgürlük çığlıkları içerisinde düşerken birileri onlar midelerini, duyumsuz ruhlarını, en ilkel hazlarını duyurmanın peşinde koştular. Bundandır, kaç bin yıldır toprak kirletilmeye devam ediyor. Topraklar birlik, ortak yaşam, özgürlük ve sevgiden giydirilinceye; yıkanıncaya kadar aşktan sizler birer yıldız olarak hep uzayın derinliklerinde yol alacaksınız. Ta ki, topraklar güzelleşip sizleri kucaklayabilecek duruma gelene dek.

Çoğu zaman insanlar kahramanlar yarattılar ve hep bekler oldular. Tembelleştikçe, sıradanlaştıkça daha çok bekler oldular. Sizlere bu haksızlığı yapmayacağız. Evet, yüzümüz göğün maviliklerinde ama emeğimizle sizinle olacağız. Sizler düşlerimdeki ülkem gibi bir yıldız kadar uzak; ama uzatsam kollarımı sarabileceğim kadar bizimlesiniz. İşte bundandır tükendiğimde yeryüzünde, yüzümü gökyüzüne dönerim. Nasıl ki, mitoloji kahramanı öldükten sonra bir yıldıza dönüşüp gemicilere yol göstermişse, sizlerde bugün bizlere pusulasınız./Yanlışa uzandığında bilincim,irkilirim...Karşımda tüm sıcaklığıylasen varsın.

Pusulası yiten kaptan okyanusun ortasında dümeniyle nasıl başbaşa kalıyorsa,yıldızlar kaybolursa yiteriz bizler de:Yiterim ben bir yıldız olduğunu bilmesem.

Çirkinliklere, inkarlara, kirlenmişliklere isyankarlığınızdı sizleri yücelten. İsyan gerekçeleriniz devam ediyor. Çirkinlikler ve kirlenmişlikler temiz ve güzel olandan daha çok yaşam buluyor halen bu dünyada. Otorite-düzen adına birileri, beşbin yıl öncekinin ilkellikleriyle günümüz tekniğini birleştirip kendisini giydirmeye devam ettirdikçe ve kirletildikçe topraklar isyan gerekçemiz tıpkı sizinki kadar sıcak olacaktır.

O dizeleri anımsadım bir kez daha. Ne çok severdik, sessizlikler kuşatırken kentleri, yıldızlarla birlikte okumasını...

Aynı yalnızlıkta ölmek isterim
kırda bir çiçek gibi; sakin gösterişsiz
mum yerine yıldızlar parlasın üstüme
Yeryüzü uzansın altımdan sessiz.
Ben aydınlık ve özgürlük delisiyim
Varsın hayinler; gizlensinler soğuk bir taş altında
Dürüstçe yaşadım ben; karşılığında
Yüzüm doğan güneşe dönük öleceğim.

Sana bir şey daha anlatmadan geçemeyeceğim. Gene bir gün çıktığım bu yolculukların birinde yorulup hücreme döndüğümde ranzamda bir zarfla karşılaştım.İsim yeniydi. "...Sana bir öykü anlatmak istiyorum" diye başlıyordu mektup: Birinci pragrafı yarılayamadan bakışlarım okumakta olduğum cümlenin sonuna vardıramadı beni.Tek sözcük ilerliyemiyordum.Yüreğimde başlayan ısı bedenime yayıldı dalga dalga... Mektubu masaya bırakıp koridora çıktım.Bir başıma kaldıra mayacaktım.En yakınıma vardım.Yaşar Çetintaş ve Kalender Beydilli arkadaşları aldım.Tanımamıştın kendilerini halen,ama yazdıklarından dolayı artık tanıyorsun.İki arkadaş ve ben yavaş soluklarla okumayı bitirdiğimizde sessizlik baskın çıkmıştı. Birbirimize bakmakla yetindik ancak. Tek bir sözcük dahi söylenemezdi. Söylenmesi gereken kayalardan doğan bir suyun berraklığı ve doğanın o muhteşem ahengi ile söylenmişti. Bizim adımıza, senin adına ve insanlık adına söylenmesi gerekenler söylenmişti.Karşımızda Sertav Çiya'ya hasret,buruk ve kırılmış bir ana yüreği duruyordu.Öykü 1972'de yitik bir ülkenin ücra bir köyünde bir çift öğretmenin birlikte olmaya karar vermeleriyle başlıyordu.İçinde yaşadıkları

ortam sevgiyi,acıyı,inkarı,mücadeleyi içiçe sunuyordu onlara.Yaşadıkları o zaman da dünyaları geniş ve yarına dair umutları vardı. Bir gün bir çocukları olur.Adını Sertav Çiya koyarlar: Dağın başındaki güneş! Sene 1976'dır. Bu ismi koymayın dediler.Ama onların yarınlara dair umutları vardı. Bir gün gelecek kardeşlik, özgürlük ve barış bu topraklara inecek, Haziran'ın sıcağında bu dünyaya gözünü açan bebek kendisi gibi güzel bir ülkede yaşayacaktı mutlaka. Büyük bir kutsal emekle,aşkla büyür bu çocuk.Kendi dilinde sadece isminin anlamını bilse de günü geldiğinde elindeki sazına kendi dilinde okuduğu parçaları katacaktı.Halen ayak izlerinin durduğu bahçeleri,tırmandığı ağaçları,koştuğu sokakları... Kentleri geride bırakarak yitik ülkeye uzanmıştı...

Mektuplar almaya devam ettim.Bir mektubunda yazdığı şiiri seninle paylaşmak istiyorum.Bu şiiri okuduktan sonra ben hiçbir şey yazamam diyordum.Ve öyle de oldu.Defalarca yazdım.Günlüğümde duruyor;hiçbiri de seni ifade etmekte yeterli değildi. Bundandır onları yanımda tutuyorum. O gün bir araya geldiğimizde bunları sana okuyacağım... Mektupla gelen şiir:

BU GECE

Bu gece çok uzun geldi bana
Sevgisizliği yaşadım
sensizliği yaşadım
Yalnızlıktan üşüdüm
Soğukluk işledi yüreğime
Vefasızlığa ağladım
Yalnızlığıma ağladım
Yaşadıklarıma ağladım
Bu gece bitmez gibi geldi bana
Albümleri karıştırdım tek tek
Parmaklarımla taradım saçlarını
Okşadım kaşlarını, yanaklarını
Dudaklarım üşüdü resimlerin soğukluğuyla
Gülüşüne ağladım
Bakışına ağladım
Suskunluğuna ağladım
Bu gece çok karanlık geldi bana
Düş kurdum oturduğum koltukta
Önce gölgen göründü camdan
O bildik ama unuttuğum
Neşen doldu odama
Kollarım sarıldı boynuna
Kokunu duymak istedim umutsuzca
Süzülen gözyaşlarımla bozuldu düşlerim
Neşene ağladım
Düşlerine ağladım
Boş kalan kollarıma ağladım
Bu gece çok uzun geldi bana
Doğum gününe, veda gününe
Ağladım yirmiiki yıla
Ağladım yıllara
Ağladım seninle geçen
Bahara-yaza-kışa
Ağladım mutlu anlara
Ağladım
Beyazlamadan toprak olan saçlara
Bu gece çok uzun geldi bana
Tarihi yaşadım sayfa sayfa
Kawa'yla tutuşturdum özgürlük ateşini
Şeyh Sait'le direndim

Seyit Rıza'yla sorgulandım
Leyla Kasım'la asıldım
Kokuşmuşluğa ağladım
Bölünmüşlüğe ağladım
Soykırımına ağladım
Bu gece çok uzun geldi bana
Dörtlerle yandım cayır cayır
Onikilerle açlığa oturdum
On yiğitle Amed zindanlarında
darmadağın oldu beynim
Sertav Çiya'yla karıştım
Perwari topraklarına
Bir elim Çanakkale'de SEMA'da
Bir elim Almanya'da BERZAN'la korlaştı.
Yananlara ağladım
Kaybolanlara ağladım
Vurdumduymazlara ağladım
Bu gece çok uzun geldi bana
Göğsüme dayadım binlerce kanlı başı
Gözyaşlarım su
dudaklarım mendil oldu
Kalbimi kabir ettim onlara
Barbarlığa ağladım
Gençliğe ağladım
Analara ağladım
Bu gece öfke sardı yüreğimi
Marmara'nın derin sularına daldım
Bir adada yaşadım esareti
Bir ışık oldum
Yayıldım ülkemin semalarında
Kenetledim anaların yüreğini
Kenetledim ellerini birbirine
Bir muhattap aradım
Dinlenebileyim diye
Sağırlara ağladım
Korkaklara ağladım
Kalleşliğe ağladım
Bu gece çok çok acı geldi bana
İsmini bin kez yazdım sayfalara
Bin kez haykırdım duvarlara
Yanıtlar aradım sorularına
Ağladım yokluğuna
Ağladım BOTAN'a
Ağladım Serhat'a
Bu gece bitmiyor...
Bitmiyor oğul
Çok... çok.. çok... uzun geldi bana.

Bir ANA'nın kaleminde hasreti, özlemi, acıları, insan sevgisini, ülke sevgisini, toprak sevgisini okudum ve ağladım... Ağladık!

İşte Sertav Çiya bulutlar çekip gitmiş. Güneş ısıtıyor toprağı. Bahar tüm kışkırtıcılığı ile davetkar çağırıyor. Randevumuz vardı. O tepeye vardığımızda tüm giydirilenlerden soyunup doğanın saflığında, sakınmadan, sınırlanmadan haykıracaktık. İşte tam zamanı. Yanımdasın gene. Yürüyoruz ayaklarımız toprakta, yürüyoruz yüzümüz gökyüzünde...

Seni baharın tüm sıcaklığı ve renkleriyle kucaklıyorum.

Sevgilerimle...

YAYLA ADAMI

BUĞDAYI DAYANIKLI SAĞLAM VE SERTTİR. İNSANI DA ÖYLEDİR; YAYLA KAREKTER YETİŞTİRİR.

YAYLA ADAMI, TOPRAĞI GİBİ, DIŞINDAN DÖNÜK, İÇİNDEN UYANIK, İÇİNDEN DERİN, İÇİNDEN DUYUMLUDUR. YAYLANIN SUYU KAZILARAK ÇIKAR. YAYLA İNSANINI DA KAZMAK GEREKİR. İNSAN, KENDİSİNİN DERİNLİKLERİNDEDİR. YAYLA İNSANI, RUHUNUN DİPLERİNE KADAR KARIŞTIRILMAYINCA COŞMAZ.

YAYLA NASIL SESSİZ GÖRÜLÜRSE, İNSANI DA DURGUN, VURDUM DUYMAZ GÖRÜLÜR. YAYLA HAVASI GİBİ, YAYLA ADAMININ, TOPLAYA TOPLAYA, BİRİKTİRE BİRİKTİRE, SİNDİRE SİNDİRE, ALDIĞI BİR HIZ VARDIR Kİ, YAYLA FIRTINASI GİBİ, BİRDEN BOŞANIR. TAŞ UÇURUR; ÇATI KOPARIR; BACA YIKAR; KÖK SÖKER.

YAYLA BUĞDAYI; OLAMAYACAKMIŞ GİBİ AĞIR AĞIR YETİŞİR: ÇÜNKÜ İÇİNDE ÖZLENİR. ADAMI DA ÖYLEDİR: KURU, KISA GÖRÜNÜR. ONDA DA KUVVET SİNİRE, ENERJİ RUHA GİDER. YAYLA ADAMI TUTTUĞUNU BIRAKMAZ; TUTTUĞU YERDEN KOPARILMAZ.

YAYLANIN SESİ KURU GÖZÜ BOŞ, FAKAT İÇİ YANIK, TÜRKÜSÜ YAŞLIDIR: YAYLA İÇİN İÇİN AĞLAR, BÜTÜN SULARI İÇİN İÇİN AKTIĞI GİBİ...

YAYLA, BİR BÜYÜK RUHUN, KENDİNİ SAKLIYAN BİR RUHUN, KENDİNİ UZAKTA TUTAN BİR RUHUN BOZ MASKESİDİR. YAYLANIN İÇİNE, TASAVVUFA GİRİLİR GİBİ, FELSEFEYE GİRİLİR GİBİ, RİYAZETLE, YILLAR YILI, BOŞ, DURU VE DURGUN BAKAN GÖZLERİ İNANDIRARAK, KURU KURU DURAN DUDAKLARI KIMILDATARAK GİRİLEBİLİR.

ADAMI DA TOPRAĞI GİBİ, UZUN UZUN BAKILDIKTAN, AÇILDIKTAN, SÜRÜLDÜKTEN SONRA YEŞERİR. MİZAÇ, SERT VE DİK, SOĞUK SULARINDA TİTİZ, ILIK SULARINDA SİNİRLİ, SICAK SULARINDA KIVRAKTIR.

YAYLA YAVAŞ DEĞİL SABIRLIDIR. AĞIR DEĞİL TEMKİNLİDİR. ÇIPLAK DEĞİL KAPALIDIR. DUYAR YÜREĞİ, ÖZLER GÖZÜ, İSTER GÖNLÜDÜR. GEÇ DUYAR, GEÇ İSTER, GEÇ SÖYLER; FAKAT ONUN İÇİNE VARABİLEN BİR BÜYÜK DAVANIN SİNİRİNE GÖNLÜNE, SÖZÜNE VE YÜREĞİNE KAVUŞMUŞ DEMEKTİR. YAYLA KÜTÜK VE KÖKTÜR.

Yazarın Edebiyat Notu

BIRO

Ozan FERHAT

Ayaktasın yine
Sabahın köründe Bıro
Hava serin
Etraf ıpıssız
Sırtın beton duvarda
Bir karış toprağa hasret ayağın

Ha söktü ha sökecek şafak
Sen hala Kondunun kenarında
Kötürüm yaşamın çekim gücü olan
Canavar gözlü lambaların gölgesinde
Bir ileri
Bir geri
Yaylana yaylana Güneşi beklersin

Çömeldiğin yerde

Zagroslara ektiğin karanfil
Yalım yalım yanan Köy'ün
Genişliyor da genişliyor
Cigaranın dumanında

Kıvrım kıvrım

Yarıya inmiş şafak'tan önce
Tabakanda tütün'ün Bıro
Cigerlerin keder Mangal'ı
Düşüncelerinse
Metropol'un hevesine kanar
İnadına bekler yolunu aldırdığın yok
Mezarımı aha şuraya kazın dediğin
Atalar yadigarı Zozanlar

Ah Bıro ah...
Anımsıyor musun?
Duygulara haz veren Çîrokları!
Yani katliyamlar
Yani tecavüzler
Yani,
Baykuş tünemesinin ahenk bulduğu
O virane diyarlar
Yani Diaspora Bıro
Çîrok olmuş odaların başköşesine

Sanki başka ellerde olmuş gibi
Ne heyecan verirdi değil mi?
Ölgün ölgün dinlediğin çîroklar

Nasıl da özlemini çeker hasretin
Efil efil esen Zozanların rüzgarını
Yeşil zümrüte hasret bakar beton yığınına gözlerin
Varoş galebenin dönencinden
Kesik kesik esen rüzgarla dolanır
Lağım kokusu ciğerlerine...

Ey şehir garibesi
Yaşam fukarası
Zaman Canavarın senin
Abanır üstüne üstüne
Tutturamaz hesabını
Parmak sayısı

Ne bir çöpün olur
Ne de başka bir günün
Kaldırılmış zaman Mefhum'un
Bir mezar yeri vermeden
Tutuşturmuş eline "ömür" denilen şeyi!
Elin
Zebanisi...

Bir daha
Bir daha anlat
Yeniden dinle çîrokların sesini
Yankılayacak yüreğine çığlıklar orda
Bırak artık avunmayı
Helalinden bir çîrok olmak gerek
Zozanlarda

Torun odaların başköşesine

Bıro Looooooo
Ciğer Şewtî yo..

Dün olanlar.

YENİ KİTAPLARIMIZ

ADANIŞ

ADANIŞ,kitap türünün ilk örneklerinden birisi dir. Bildiğimiz kadarıyla bu tarz il kez bu kitap ta denenmiştir. ADANIŞ, hem öykü, hem anı, hem röportaj ve hem de şiir kitabıdır. Böylesi farklı yazım türleri içermesine rağmen, ana tema, ele aldığı konu ve vermek istediği mesaj açısından bir birliktelikten, bütünsellikten bahsetmek mümkündür.

ADANIŞ, Önderliği, Önderliğe adanışı öykü, anı, şiir ve röportaj tadında vermeye çalışan, O'na, bağlılığı duygu selinde, çiçeğin filizlenişinde, seher yelinde, yaprağın sallanışında irdeleyen bir edebiyat ürünüdür. Ortaya çıkarılışı ve yazım boyutuyla da kollektif, aynı duygu ve düşünceyle çarpan, yüreklerin/yüreklerimizin kollektif emek ve çabasının ürünüdür. Ve Adanış Önderliğe bağlılık şiarıyla yürüttüğümüz kampanyanın tarihsel belgesidir.

BU DA BİZİM TÜRKÜMÜZ

Rohat Deniz arkadaşın özgürlük, ülke, dağ hasretiyle yoğrulan dizelerinin ritimleştiği şiirlerinin bütünüdür. Ve şiirlerinde Önderliğe bağlılığın, adanışın haykırışı vardır. Çelikleşen inancın yürek ateşiyle yanışı sarar insanı. Yüreğinin korlaştığını hissedersin. Duygular yanar, ruh alevlenir ve bilinç keskinleşir şiirin dilinde.

UZAKTAKİLER YAKINDAKİLER

Orta halli bir aileden, babası öğretmen, anası evhanımı olan Hakan uzun yıllar okumuş ve mühendis olmuştur. Ankaralıdır O. Ve Ankarayla yoğrulmuştur.

Mühendis ya Hakan, terfiyle yapacaktır askerliği. Ve askerlik Anadolu insanında hayatı tanıma, olgunlaşma, er kişi olma anlamına gelir. Öğretirler adama askerlikte dünyanın kaç bucak olduğunu.

Ve Hakan askerdir Olağanüstü Hal Bölgesi'nde, yani bizim ülkemizde. Yabancıdır Hakan oralara ve yabancılığını daha ilk anda hisseder. Duymuştur "teröist" haberlerini ve öyle işlemiştir beynine dağdakiler. O da asker ya öğrenecektir bizim oralarda hayatın ne demek olduğunu. Ankaralı Hakan'la, savaştaki Hakan başlar çatışmaya. İç kırılmalar, ruhsal sıkıntılar, bunalımlar ve deprasyonlar vardır artık. Ve Hakan savaş sendromunun girdabındadır. Bu girdapta korucular da vardır; ordudaki diğer askerlerlede, çetelerde ve timlerde dönmektedir bataklıkta. Ve bir çürüyüştür yaşanan. Döndükçe batan, battıkça çamurlaşan insanların gerçeğidir roman. Hakan'ın iç sorgulamasıdır. Dağdakilerle teması ve sonrası vardır romanda. Hakan'ın sonu ne olacaktır? Hakan Türkiye insanıdır. Cumhuriyet çocuğudur ve aydındır. Hakan'ın ne olcağı Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğinin cevabıdır ve Hakan bunun arayışıdır işte. Bu yapıtımız da Arif Mehmet arkadaşın kaleminden.

TILEY

Bir süredir hazırlanmaya çalışılan "Kafkas Öyküleri- TILEY" öykü kitabı çalışması sonuçlandırılmıştır.

"Çerkes olarak bilinen Kuzey Kafkasya halklarının anavatanlarındaki yaşantıları, kültürel özellikleri, gelenekleri ve yaşamış oldukları savaşla birlikte büyük sürgünden sonra, diasporada sürdürmeye çalıştıkları yaşantıları hakkında yazılan beş değişik öyküden oluşan çalışmadır. Kuzey Kafkasya halklarını belli özellikleriyle, ayrıntılarıyla olmasa bile, tanıyabilme anlamında yararlı olacaktır. Yabancısı olduğumuz kültürlerin, aslında bizimkine benzer özellikler taşıdığını görebileceğimiz gibi, bu halkların karşılaştıkları zorlukların, savaşlarının ve acılarının, hiç de gerçekliğimizden uzak olmadığını farkedebiliriz. Hemen hemen bütün dağlı halkların benzer şekillenmeleri olduğunu, sosyalitelerinin, kültürlerinin ve daha başka birçok ulusal özelliklerinin birbirine oldukça benzediğini öykülerin akışı içerisinde görebiliriz.

ALTIN KUPA

ŞERVAN BÜYÜKKAYA

Dergimizin bu sayısında size tanıtmak istediğimiz kitap,John STEINBECK'in "Altın Kupa" adlı romanı. Roman, 1600'lü yıllarda İngiltere'de yaşamış ünlü bir korsanın hayatını konu alıyor.

16.yy dünyası,İspanya ve Portekiz öncülüğünde bilinmeyen kara parçalarının, keşfedilip, sömürgeleştirildiği bir dünyaydı. Paylaşımın büyük oranda yapıldığı bir dönemden sonra,İngiltere,kendi sınırlarını aşarak,dünyanın sömürgeleştirilmesine ortak olmaya başlar.Bu arada İspanyolların köle olarak çalıştırdıkları insanlar,kölelik sürelerini doldurduktan sonra,küçük çeteler kurarak gemilere saldırmaya başlar.İlkin,egemen ülkeler için büyük bir sorun yaratmayan bu çeteler,zamanla beşer-onar gemilik filolar şeklinde birleşip,ciddi tehditlere neden olurlar.ilkin fazla sorunlarla karşılaşmadan sömüren ülkeler,korsanların güçlenmesiyle çeşitli zorluklar yaşamaya başlar.Korsanlar,ezilen halklar için toplumsal kahramanlığı ifade ederken,egemenler için de,rakip ülkeleri yıpratma, güçsüz bırakma aracı olarak kullanılmaya başlanır.Romanımız,böylesi bir toplumsal şekillen me içerisinde büyüyen bir çocuğun sıradışı yaşamını konu olarak almış.

Romanımızın kısa özeti şöyle: Düşlerinin peşinde korkusuzca koşmak isteğine sahip Henry Morgan, evlerini ziyarete gelen eski bir korsanın heyecanlı korsan hikayelerini anlatmasından etkilenir.Ve korsan olmaya karar verir.Henry Morgan bu kararı verirken,daha 15 yaşındadır.Almış olduğu kararı babasına açar. Babası, Morgan'ın kişiliğinde sıradan olmayan özelliklerin olduğunu daha önceden farketmiştir.Romandaki bir diyalogda,babası,Morgan'ı şöyle tanımlar: "O, nerede olursa olsun,parmağını batırdığı her soğuk çorba kasesinde düşlerinin çorbasını bulacağına inanıyor ve yeni kaseleri denemekten yılmıyor,bense,bir kasenin bile kapağını açamıyorum, çünkü içindeki çorbanın soğuk olacağına inanıyorum.Bu yüzden yalnız,canavar sütüyle karıştırılmış ve ancak hayal edilebilecek bir şekerle tadlandırılmış büyük çorba dolu kaselerin düşünü görüyorum. O, düşlerinin tadına bakıyor ana, tanrı yardımcım olsun, bense bakmaya korkuyorum..."

Morgan,daha sonra Merlin adlı bir dervişin;kendisinin verdiği karara ilişkin fikrine başvurur. Merlin şu cevabı verir: "Gökteki ayı ele geçirip tıpkı bir altın kupadan içer gibi, ondan içmek istiyorsun, bu yüzden büyük bir adam olman pek olasıdır, ancak küçük çocuk olarak kalman koşuluyla. Dünyanın bütün büyük adamları, gökteki ayı isteyen küçük çocuklar olmuştur;koşarken ve tırmanırken kimileyin bir ateş böceği yakalamışlardır. Ama olgunlaşıp da akılları erince, bu akıl,gökteki ayı ele geçiremeyeceğini ve geçirebilecek bile olsa,isteme yeceğini görecektir, böylece de, ateşböceği yakalamayacaktır.

...Ama,elinde aya uzanırken yakaladığı bir ateş böceği saklayan kimse,iki kat yalnızdır,çünkü gerçek başarısızlığını yalnız kendisi anlar, adiliğini, korkusunu, kaçan isteğini yalnız kendisi bilir."

Romanımız, Merlin'in verdiği bu öğüdün Morgan'ın yaşamıyla daha somut anlatımıdır.Merlin, romanın çeşitli yerlerinde özlü kelimeleriyle sıksık konuşur

Morgan, bundan sonra zorlu bir yola çıkar. Korsan olmak için çıktığı yolda, ilk denemesi kötü sonuçlanır ve sonunda köle olarak bir çiftliğe satılır. Kıvrak zekası, kendine olan güveni, kararlı yüz ifadesi ve inatla hedeflerine ulaşm isteği,karşılaştığı çiftlik sahibini olumlu yönde etkiler ve bu O'na yeni olanaklar yaratır. Örgütleyici özelliğini etkili kullanmasını bilen Morgan,kısa sürede çiftliğin tüm işlerini yürüten biri durumuna gelir.Bu arada bolbol okuyan Morgan,savaş taktiklerini de iyice öğrenir. Beş yıllık kölelik süresi bitince,artık birçok yönüyle güçlenmiş biri olur.Daha sonra bir gemiye ortak olarak korsanlığa başlar.İlk soygununda beklenilmeyen bir başarı elde eder ve sonrasında bu başarılar büyüyerek peşpeşe gelmeye başlar. On yıl sonra tüm korsanlar,Morgan'ı

rakipsiz önder olarak kabul ederler.Ama Morgan,yine de düşlerinde aradığını bulamadığına inanır.Her zamanki gibi düşlerini gerçekleştirmek isteğiyle yanıptutuşan bir çocuk gibi derinliklere bakmaktan vazgeçmez. Daha imkansızını, daha büyüğünü ister. Bu büyük ne olmalı sorusunu kendisine sorarken, heyecanlı heyecanlı,anlatılan bir söylentiyi duyar: "Panama'da, tanrıça kadar güzel bir rahibe varmış,kimse buna sahip olamıyormuş".Panama 1600'lü yıllarda Don Juan'ın ele geçirilmez Altın Kupası olarak dünyaya ün salmıştı. Panama, İngiltere 'nin büyük filolarıyla saldırmasına rağmen ele geçiremediği bir ada idi. Ama Morgan, Panama'yı ele geçirip rahibeye ulaşmaya karar verir. Tüm korsanları toplayarak Panama'ya saldırır ve Altın Kupa'yı ele geçirir. Ama ne Panama, ne de Kızıl Rahibe,düşlediği,beklediği gibi çıkmaz. Düşleri tekrardan gerçeğe karşı yenik düşer.Düşlerindeki yenilgi yetmezmiş gibi, Kızıl Rahibe de O'nun isteklerine, sevgisine karşılık vermeyerek, O'nunla alay etmeye başlar. "Tanrının tahtını sarsacağını sanan kibirli çocuk;dünyanın uzayda kendisine arkadaşlık etmesin lütfen izin vermiş olan, kendinden emin çocuk." Bu noktadan sonra ölür, yerini daha güvenlikli bir yaşam isteyen heyecansız, tutkusuz, budala bir Morgan alır. Yıllarca savaştığı İngiliz Kralığı'na bağlılığını ilan ederek, tüm korsanlara ihanet eder.

Morgan'ı,korsanların vazgeçilmez önderi yapan ve imkansız olan Panama'yı aldıran yönü,çoğu insan için örnek alınması gereken özelliklerdir.Morgan,hepimizi kıskandıracak bir ilgiyle,çocukluğunun düşlerine eğilmiş,onlara ulaşmak için, korkusuzca, düşlerinin peşinden koşmasını bilmiştir.

İmkansızı başaracak cesareti göstermiş Morgan'ın böyle acı bir sonu yaşaması,sizi şaşırtabilir.Ama başarı üstüne başarı elde eden ve böylelikle gönlümüze taht kurmuş insanların,hiç beklemediğimiz bir anda anlamsız bir neden den dolayı, bizi hayal kırıklığına uğratmaları, sık sık karşılaştığımız olaylar değil mi?Böylesi kişiliklerin,görünmeyen yönleri,iyi araştırılıp,açığa çıkarıldığında aslında yaşamlarını bir evresinden sonra,çürümenin,yozlaşmanın başladığını ve kötü sonun, böylelikle kaçınılmaz hale geldiğini anlarız.

Romanı dikkatli okuyan biri;Morgan'ı kötü sona götüren nedenleri rahatlıkla tespit edebilir.Morgan'ın aşırı ihtirası,herşeyin merkezine bireysel tutkularını yerleştirmesi, düşlerinin konusunun, toplumla ilgili olmasına rağmen, toplumsal bağı gözardı etmesi,gerçekliğin,hiçbir zaman düşlerine denk düşmeyeceğini inanılmaz derece unutması, aya uzanırken, yaşayacağı başarısızlıkları, kendisine sunulan doğa armağanı olarak değil de, onu küçük düşürecek, saygınlığını zedeleyecek olaylar olarak görmesi ve bu nedenle başarı fetişizmine kapılıp, yenilgiden o derecede korkması, O'nu acı sona yavaş yavaş hazırlayan nedenler olur. Romanı okurken, dikkatinizi çekecek bir diğer yön;bu kadar başarıya imza atıp da,binlerce insanı etrafında toplayan birinin, aslında büyük bir yalnızlığı yaşamasıdır.Morgan'la yıllık başarıdan sonra,aslında çevresinde bulunan insanların, O'ndan çekinenler, O'ndan korkanlar ve O'na saygı duyanlardan oluştuğunu, duygularını açacağı,arkadaşlık yapacağı hiç kimsenin olmadığını anlar.Bir noktaya kadar olağanüstü özelliklere sahip insanların yalnızlıkları anlaşılırdır. Kişi,düşüncede,hayal gücünde ve bunları hayata geçirme yeteneğinde farklılıklara,üstün yönlere sahip olsa da,bir sosyal varlık olduğunu,diğer insanlarla inanılmaz derecede benzer özelliklere sahip olduğunu unutmamalıdır.Üstün yetenekliliğini,insanlarla sağlam ilişki köprüleri kurmada da kullanmasını bilmelidir. Ama Morgan, kimsenin O'nun düşündüklerini düşünemeyeceğini, O'nun gibi sevemeyeceğini, "Dünyanın uzayda kendisine arkadaşlık etmesine lütfen izin vermiş olan kendinden emin çocuk" kibirli davranıyor ve aşırı tutku, aşırı ihtiras da buna katılınca, büyük yalnızlığı yaşamak zorunda kalıyor.

Roman,her yönüyle öğretici olaylarla dolu.Kişiler,kurulan diyaloglar,karşılaşılan zorluklar, her ne kadar dörtyüz yıl öncesinde yaşansa da, ayrıntılarına değin bizim için güncel olma durumuna sahip.

Çocukluğunu öldürmemek isteyenler için,ya da bu konular üzerinde yoğunlaşmak isteyenler için önerebileceğimiz güzel bir roman.

15 Ağustos 2000 / BURSA

Işığı çalınmış ülkenin yoktur gecesi, gündüzü
Gecesinde parıldayan yıldızı, Güneşi

Bilmeden öldüğümüzü
Solumadan yaşamı
Mevsimsiz, ülkemin

Ölümsüzlük sınırına eren Aglt'te
Dirilliş iniltileri duyuluyordu,
Başkalarının takviminde

Mevsim yazı
Ay Ağustos'u
Gün 15'i gösteriyordu
Ve Aglt
evreni tarihinin
Miladi şiirini okuyordu:

"İnsanoğlu, bir aydınlık- ışık sütunu gibi
Babil'in, Ninova'nın Palmira'nın ve Pompei'nin
yıkıntıları arasında dimdik durdu
Ve ölümsüzlüğün şarkısını söyledi
Bırak alsın yeryüzü
Neyin varsa, kendisinin
Çünkü ben insanım
yoktur sonum benim"

Sondan ve başlangıçtan ötedeydiniz.
Hangi yıkıntılar arasından bizleri
Dimdik ayağa kaldırdığınızı da en iyi siz
bilirsiniz

Artık yaşam var bizim ülkemizde
Çünkü insan toprağımızın evreninde
Geceler'de yıldızlar
Gündüzlerde Güneş parlıyor.
Bize yaşam veren gecenin ve gündüzün
yıldızlarımızın ve Güneşimizin ışığıdır.
varsa bir canımız, varsa sevincimiz,
coşkumuz; varsa bayramımız
Bize can veren sonsuz insan
Işığına bin kere şükran olsun.

Devrimci selam ve saygılarımızla

A. Rıza GÜVA / Veysel DURAN

MAHPUSHANECİYE ÖĞÜTLER

"Ölü Evinden Anılar" diye yazmıştı Dostoyevski cezaevlerini. Ölü evi olunca yazmak sorun değil tabi.Bizimkisi yaşamevinden manzaralar; cezaevinde insan manzarasını çizmek kolay mı?

Söyleşimizin özü de bu.Dört duvar arasın da,kayalardan sert beton zeminde yaşam çiçeği olmak ve toprağa kök salmak mücadelesi...Böylesine zorlu mücadelede ateşler içinde yanan kahramanlarımızda var;tersinden içi boşalıp insanlığını yitiren,güdülerine teslim olanlarımız da...Zorlu olunca hayat ve kamaşaya dönüşünce yaşam;ortaya çıkan mizahi özellikleri de dillendirmeden geçemezdik elbette.

Cezaevlerinin insan manzaralarında siyasetten futbola,moral gecelerinden eğitimlere herşey üzerine bir-iki söz,bir-iki renk, bir-iki fırça izi bulabilirsiniz.

Bu manzara tamam mı, diye sorulursa eğer;devam edin yaşamın resmi bitmemiştir, bitmeyecektir.Bizimkisi kesitler yakalamak ve sunmaktan ibarettir.

"Mahpushaneciye Notlar"bölümü daha uzundur kitapta,buradaki sadece pasajlar biçiminde alıntılardır. Özellikle uzun yıllar yatacak olanlar üzerinde ilgiyle yoğunlaşmalıdır.Ancak bu notlar,aynı zamanda hayatfelsefesidir.Daha özgür,daha mutlu bir yaşam için sabırlı ve daha derinlikli yaşam anlayışına nasıl ulaşılır sorusuna,20 yıllık Mahpus çunun hayat dersinden verilen cevaplardır. Mahpushaneciye Öğütlerin hepsini yayınlamaya yetmeyecektir dergimizin sayfaları.Kaldıki,ki taplaşacak röportajın kendisi.Burada,dergi sayfalarında,ancak en çarpıcı sözlerin derlemesini yayınlıyoruz,Mahpushaneciye Öğütlerin.

"(...)

...Öncelikle yaşamı anlaşılmaz ve karmaşık, içinden çıkılmaz hale getirmek doğru değil.Önce, doğru, basit, sade sorular sormak ve bunlara doğru,samimi, dürüst cevaplar vermek gerekiyor. Örneğin, mevcut yaşamımdan memnun muyum?Bu yaşamın çelişkileri,gerilikleri nedir?Nasıl bir yaşam insana daha uygun? Bu sorular doğru sorulur ve cevaplar verilirse, bundan sonra belirlediğin yolda yaşamını sürdürürsün, önüne çıkan engelleri aşarsın, fırsatları, olanakları değerlendirirsin.

Devrimci olmaya,haklı gerekçelerle,ikna olarak,inanarak giriyorsan,sorularına kendince doğru cevaplar buluyorsan, artık devrimci mücadelenin saflarında kendini geliştirirsin, tecrübe kazanırsın

Bazıları yaşamı yüzeysel ele alır,kolay başarıya gitmek ister, örneğin partimizin

saflarında da var. Bazı arkadaşlar, gelişkin arkadaşlara bakıp,birkaç kitap okuyarak,birşeyler öğrenerek,ben de hızla onlar gibi olayım,onlar gibi gelişeyim der.İnsan bir sanat öğrenirken bile, yıllarca çıraklık yapar,kalfalık yapar. Ondan sonra ustalık gelir.Devrimci mücadelede,biraz böyle emek sarfetmek, hayat tecrübesi kazanmak,kendi yaşamından,arkadaşların yaşamından da öğrenmek gerekir. "Hemen herşeyi birden yapayım,bir den öğreneyim" anlayışı,hızlı koşuya başlayıp çabuk yorulan adam durumuna da düşürür.

Yaşamı anlamlandırmak,doğru bir anlam vermek önemlidir.Birdefa insan ömrü denen olgu nedir?Bildiğimiz gibi bu sonsuz zamanda, çok kısa bir döneme denk düşer.Bir yıldızın parlayıp sönmesi gibidir.Bu sonsuz zamanda sadece bir defa dünyaya geliyorsun,yaşama şansın oluyor, bu yaşama şansını kullanman gerekir. Yaşama hakkın vardır.Bu anlamda yaşamı yük haline getirmek, sıkıntı haline dönüştürmek,varolan sorunları,bıkkınlık,karamsarlık,umutsuzluk ya da yaşamı anlamsızlaştırma temelinde ele almak yerine, mutlaka anlam biçmek esas olandır.

Bu sonsuz zamandaki ömrünü, önemli olan; kendine ait olarak yaşamaktır.

Bir Çin atasözünde: "İktidarını, malvarlığını kaybeden bir aristokrat, bir bilgeye durumunu izah ediyor. "Herşeyimi kaybettim, nasıl yapmam gerekir?" O da diyor ki, "Eğer sağlığın ve aklın yerindeyse,birşey kaybetmemişsin." İşte, böyle bir bakışla hayata bakmak ve yürümek önemlidir. Zengin dışardaki ölçülere göre rahat yaşasanda,ölümden çok korksan,canın çok tatlı da olsa,kıymetini çok da bilsen, birgün öleceksin.

Nitekim,toplumun sorunlarıyla uğraşmayan,örgüte gelmeyen,silik,korkak,ya da çarpık bilinçli birçok insanın çıkan yangınlarda,trafik kazalarında,kavgalarda öldüğünü,bir kısmının hayatı çekilmez görüp intihar ettiğini görüyoruz. Yaşam, birçoğuna boş, anlamsız geliyor. Basından da izliyoruz, kaderin sillesini yemiş,heryerde puştluğu,ihaneti görmüş,güveneceği kimse kalmamış,en yakınlarından bile insani ilişki görmemişlerin haberleri, yorumları, kanlı manzaraları orta yerde, gözler önündedir.

Önemli olan hayat ışığının kararmamasıdır.İnancını, moral değerlerini daha da geliştirmek, daha da işlevselleştirmektir. Yani kendini hergün sürekli üretmek durumundasın. Cezaevi yaşamı monotondur.

Yine de hergün yeniden doğmuş gibi hayata başlamalı.

"Bugün benim yaşama günümdür,bugün de benim kazancımdır" denebilmeli.Yaşamı kendine ait olarak yaşamalı.Yaşamın başkası tarafından gaspedilmesine, yok edilmesine, başkasının pençesinde tüketilmesine izin verilmemelidir.

En önemlisi de, cezaevleri sıcak mücadele alanları olmadığı için, genel olarak da yaşamda mümkün oldukça düşünerek konuşmak, tasarlayarak pratik adımlar atmak,biraz sonuçlarını kestirmek gerekir.Düşünen insan konuşunca daha az yanlış söyler,daha az hata yapar.Pratiği karmaşık,patavatsız olmaz.Lafazanlığı geliştirmek,insanları bıktırmak yerine, mümkün oldukça az konuşup,çok iş yapmak saygınlık kazandıracaktır.Eğer çok iş yaparsan; emeklerin,ürettiklerin ve başarıların senin yerine konuşur.Başarılı pratiğin yoksa,ne kadar çok konuşursan konuş, o senin içini daha çok boşaltır.

Hayatın her alanı sonsuza kadar yalan üzerine, aldatma ve yanıltma üzerine yürümez. Pratik ayrıştırıcıdır. Anlayan, gören insanlar mutlaka çıkacaktır.

Bu hayat bizimdir, birileri bize yanlış yaptı, birileri bize ihanet etti, birileri bizi arkadan hançerledi diye hayata küsemeyiz.Yaralarımız varsa bile, gerek zamanın soğutucu etkisi, gerek bilincimizin gücü, moralimizin kudretiyle bunları tekrar aşmak, yeniden yürümek en doğru olanıdır.

Bizim bakışımızda, bütün yollar yaşama açılır; tükenişe ve ölüme değil.

Yaşamdan tat almayı bilmek gerekir. Hep acılar üzerinde, olumsuzluklar üzerinde yoğunlaşılmamalı.Sürekli yaralı yanının üzerine yatmak ve yarayı deşmek acı verir. Yarayı sarmayı bilmek önemlidir.

Yaşam cesaret ile korku arası bir mücadeledir. Bütün zorluklarına rağmen yaşama cesaret etmek gerekiyor.

İnsanları anlamak ve tanımak çok önemli. İnsan, bütün eksikliklerine,

zaaflarına rağmen en değerli varlıktır.

Şöyle sembolize edebiliriz yaşamı; yaşam bir içim sudur. Temiz suyu mu içeceğiz, bulanık suyu mu içeceğiz? Yaşamı, temiz suyu içme biçiminde ele almak, herhalde herkesin en başta vereceği cevap olur.Ama temiz suyu aramayı,elde etmeyi de bilmeliyiz.Arayışı,mücadelesi sürmelidir.Belki çölde, Kerbela'da olabiliriz,ama bunun hayali,bunun kavgası yine yaşamımızın Kutup Yıldızı olmalı, yol göstericisi olmalıdır.

Eğer insan duygu ve düşüncesini büyütür, yaşam bakışını zenginleştirirse, bulunduğu mekanı aşar.Mekana da, zamana da hükmedebilir. Zamanın, mekanın tahrip edici yanlarını frenleyebilir, dengeleyebilir.

Önemli olan kendi içindeki insanı ayağa kaldırmak, doğru yürütmek ve güçlendirmektir.

Çok değerli arkadaşların tahliye olduktan sonra şehit olduklarını, ölüm haberlerini aldık.Bunun hayıflanması, etkilenmesi biraz daha fazla oluyor. Ölümü insan herkes için normal karşılamaz, kanıksamaz,ama savaş öyle bir şey ki,ölüm ve yıkım üzerine yürür.Dayanma gücünü arttırmak zorundasın.Buna güç getire mezsen,derler ya herşeye boş verip lanet edeceksin,yada aklını oynatırsın

Ayrılırken,hayatın bir başka yüzünü görürsün onların yüzünde. Çünkü her insan bir dünyadır.Duyguları var,düşünceleri var,özlemleri var.Yapma,etme gücü, enerjisi var.Hiçbir insanımızın kaybedilmesini istemeyiz.Tam tersine,halkımızda bütün insanları birleştirmek,biraraya getirmek gibibir tutkumuz,bir amacımızvar.

İnsanlık erdemlerini geliştirmek istiyoruz, sadece kendi halkımızla sınırlı değiliz.

Bir insanın hayatından beş-on yıl çalınırsa, çalınan ömür bu parayla, karşılanamaz. Doğru, ama unutmayalım ki, bir ulusun hayatına el konulmuş. Tarihsel bir kültür, bir miras yok edilmek isteniyor. Artık, hepimiz onun içinde bir detay sayılabiliriz. İnsanı detay olarak görmek, belki çok garip, çelişkili görülebilir. İnsanlık için bu kadar büyük kavga veren insanlar olarak bizler, bizi düşman gören devlet ve egemenler için, gerçekten bir detay bile değiliz. Mantıkları şu: "Bir ayaklanmayı bastırırsın, istemediğin şeyler de olur." Yani binlerce insan haksız yere öldürülebilir, işkence de çekebilir. Başka biçimde çözeceklerine inanmıyorlar, ya da kendilerini hazırlamıyorlar.

Kendini insanlaştırırken,geliştirip,büyütürken,aynı zamanda karşıtını da biraz dönüştürme gücün olacak. Bunun için kendini eğiteceksin. Bilgi, kültür sahibi olacaksın. Erdemlerin olacak. Yaşamın düzgün, temiz olacak. Basit şeylere tenezzül etmeyeceksin.Cezaevini kendine ikinci bir cezaevi yapmayacaksın.Beyninde,yüreğinde kendi kendini ikinci bir cezaevine hapsetmeye izin vermeye ceksin.

Beynini, hayallerini cezaevine sığdırmayacaksın.

Yaşamın çok yönlü, halkın ihtiyaçları ve mücadele sorunları üzerinde yoğunlaşıp ve bir cephede cevap olabilecek şekilde yetiştireceksin.Yetenek sahibi olacaksın.Bireysel çıkarlar,kariyer,kaygılar,koltuk derdine düşmeden,sadece insan olduğun için yeteneklerini geliştirip, senin gibi insan olan diğer insanlar için,arkadaşların,halkın için hizmet edeceksin.Hizmeti hem bir borç,hem hayattan zevk almanın bir yanı olarak göreceksin.

Hergün yeniden dünyaya geleceksin. Böyle yaparsan eskimezsin. Ama hep geçmişine yanarsan, şunu kaçırdım, şunu yaşamadım, diye hayıflanırsan, aşınırsın, yıpranırsın, daha da yaşlanırsın.

Bugünü de yaşayacağım, bugünü de kendime ait kılacağım diye, hayata güleryüzle bakacaksın.

Hayat bizi taşımamalı, hayat bizi yönlendirmemeli.Mümkün oldukça biz hayatı zaptetmeli. Hayatı yaşamalı ve yönlendirmeliyiz.

Hayata asık suratla değil de, güleryüzle bakmayı bilirsek, yaşama coşkumuzu, sevincimizi kaybetmeyiz. Yüreğimizdeki cevherimizi kararmayız. Mahpusluk, hücre de baskı da olsa, yoksulluk da dağ da olsa hayat güzel, daha kolay yaşanılır..."

HAYATA DAİR...

Hayat, bir beyaz at gibidir; onu sırtın da taşımayacaksın, marifet üzerine iyi binmek ve doğru yâne sürmektir.. Hayat, bir koşudur bazen, engelli bir koşu; takılıp düşersen geçerken adamı... Hayat, bazen kendini kuru kalabalıkta denizaltında hissetmektir, mahpus yatarken burda ve mahpus, yetmemiş dar bir mekan olsa da.. Hayat, büyüklü ileri gitmektir.. babandan daha kültürlü değilsen, sen yaşamamışsın.. Hayat, akıllı yaşamaktır; kafayı çalıştırmazsan, hayatını pişmemiş bulgura çevirirsin... Hayatta herşeyi tanıyacaksın; mesela, "bezelye" deyip geçmeyeceksin.. Hayat, büyük adamların işidir; cemaat adamı olmadan da büyük adam olunmaz.. Hayat, bir anlam arayışıdır; ve yağmurlu havada buz pateni yapmakla karıştırmamak gerekir... Hayat, sonuç almasını bilmektir; yoksa sen koşarsın, onlar "şak!" diye gol atarlar... Hayat, alıp başını gitmektir bazen, 20 yıllık duraklardan sonra "eyvallah" deyip, yelken açmaktır yeni ufuklara ve başarıların ardından umutla çağlamak, ağız dolusu gülmektir; dünü unutmadan, yarınları sevmektir tutkuyla...

